

ΕΝΑΤΕΝΙΣΕΙΣ

Τετραμηνιαία περιοδική έκδοση εναγώνιας έγνοιας και σύγχρονου προβληματισμού
ΤΕΥΧΟΣ 1 - ΜΑΡΤΙΟΣ 2007

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Στόχος και σκοπός	1
Η Αυθεντική πνευματική ζωή	2
Ο Κύκκου Νικηφόρος χαιρετίζει τις «Ενατενίσεις»	3
Η Ίδρυση της Ιεράς Μονής Κύκκου	4

04

Πολιτιστικό Ίδρυμα Ιεράς Μονής Κύκκου	6
Αποτοχισμένες τοιχογραφίες	9
Συνέντευξη Επισκόπου Κύκκου	10
Εκκλησιαστικές ειδήσεις	12
Οι μάρτυρες της Αναστάσεως	15
Εκκλησιαστικά Επίκαιρα	16
Πάσχα των ηθών	20

10

22

25η Μαρτίου	22
Η Ελληνική Σημαία	23
Παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες	24
Η συμβουλευτική	25
Μεταμοσχεύσεις και εγκεφαλικός θάνατος	26

26

34

Γλωσσικά	28
Ρωτάτε και απαντούμε	30
Η Οικουμενική κίνηση και η προοπτική της Ορθόδοξης Θεολογίας	32
Κώδικας Da Vinci	34
Παρουσίαση βιβλίου	36
Τι είναι «Νέα Εποχή»	38
Έρωτας και Θυσία στη μυστική Θεολογία	40
Παναγία Ποδύθου	42

42

Πρόγραμμα Καταγραφής των Θρησκευτικών Εικόνων	45
Συνταγές	48

48

ΕΝΑΤΕΝΙΣΕΙΣ

Τετραμηνιαία περιοδική έκδοση εναγώνιας έγνοιας και σύγχρονου προβληματισμού

ISSN: 1450-4472, Τεύχος 1, Ιανουάριος-Απρίλιος 2007

ΕΚΔΟΤΗΣ: ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΚΥΚΚΟΥ
 Μετόχιον Κύκκου, Τ.Θ. 24850, 1304 Λευκωσία, Τηλ.: 22390000 - Τηλεομ.: 22390767
 ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Χαράλαμπος Συμεωνίδης και Μακάριος Παπαχριστοφόρου
 ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ-ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΤΕΥΧΟΥΣ: Μακάριος Παπαχριστοφόρου,
 Χρίστος Χριστοφόρου, Ερρίκος Σαργίου, Ανδρέας Ιωάννου, Αντρη Παπαγεωργίου,
 Βασίλης Παναγιώτου, Κώστας Παπαδόπου, Αρχ. Χριστόφορος Τσιάκας,
 Χαράλαμπος Συμεωνίδης, Κωστής Κοκκινόφτας, Στυλιανός Πετρίδης, Ανδρέας Πιτσαλίδης,
 Γεώργιος Διάκος, Γεώργιος Κουντούσης, Κατερίνα Γεωργιάδη, Αγγελίνα Φούρναρη
 ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ: Βούλλα Παπανδρέου
 Σχεδιασμός - σελιδοποίηση - παραγωγή CTP: "ΧΡΩΜΑσυν" Αδ.

Οι συγγραφείς των άρθρων φέρουν την ευθύνη των απόψεών τους.

Οι «Ενατενίσεις» που τώρα κρατάς, φίλε μου, στα χέρια σου είναι μια προσφορά αγάπης της Ιερής Βασιλικής και Σταυροπηγιακής Μονής Κύκκου σε σένα, στην Εκκλησία και την πατρίδα. Είναι όμως και το ξεχείλισμα της ασίγηστης επιθυμίας και εναγώνιας έγνοιας του Σεβασμιότατου Επισκόπου Κύκκου κ. Νικηφόρου για ένα καλύτερο κόσμο. Για ένα κόσμο που θα ζει συντροφιά με αιώνιες αξίες και ακατάλυτα ιδανικά. Ένα κόσμο που θα έχει όραμα για τη ζωή. Για ένα κόσμο σωστά ενημερωμένο πάνω σε θέματα πίστης, σε θέματα που αφορούν την καθημερινότητα και τα προβλήματα που αυτή αποθέτει στους ώμους του καθενός μας.

Το περιοδικό μας ένα πράγμα φιλοδοξεί με την έκδοσή του. Να είναι πάντα κοντά στους νέους. Ξέρουμε πως πολιορκούνται από ένα ορμαθόν ιδεών. Βρίσκονται στον κυκλώνα ιδεολογικών και άλλων ρευμάτων. Είναι συνεχώς στο στόχαστρο όσων θέλουν να πλάσσουν το εμπόρευσμά τους. Θέλουν συμπάρταση, θέλουν βοήθεια, στήριγμα και καθοδήγηση. Οι «Ενατενίσεις» θα στέκονται δίπλα στον κάθε αγωνιστή της ζωής. Στον καθένα που θέλει και ψάχνει να βρει την αλήθεια. Που οραματίζεται το δικό του μέλλον αλλά και των συνανθρώπων του. Που αγωνιά και πάσχει για ό,τι καλύτερο υπάρχει σ' αυτή τη ζωή, το σύνδεσμά του με την πηγή της ζωής, το Χριστό, μέσα από την Εκκλησία.

Στόχος και σκοπός μας δεν είναι να αποκτήσουμε οπαδούς, αλλά η Εκκλησία πιστούς. Δεν προσφέρουμε μια καλουπασμένη ζωή και ένα συνταγολόγιο συμπεριφοράς.

Καταθέτουμε ιδέες και σκέψεις και καλούμε όλους να τις βασανίσουν και να τις κρίνουν. Προσφέρουμε μια ευκαιρία για προβληματισμό και δράση. Εισηγούμαστε μια άλλη πρόταση ζωής. Στοχεύουμε να καλλιεργήσουμε την ενεργοποίηση όλων των πνευματικών δυνάμεων που κοσμούν τον άνθρωπο, έτσι ώστε η καθημερινότητα να έχει προοπτική αιωνιότητας.

Η εποχή μας είναι πλούσια σε όλα. Προσφέρει ανέσεις και πολλές ευκαιρίες για ψυχαγωγία. Όμως είναι αφαιρετική. Στερεί από τον άνθρωπο, γενικά και ιδιαίτερα το νέο, τη γλυκύτητα που έχει η γεύση της δημιουργίας. Τα προσφέρει όλα έτοιμα, τυποποιημένα. Σε καλεί απλώς να τα απολαύσεις. Από αυτή τη στιγμή αρχίζουν τα δύσκολα. Δεν ξέρεις τι να διαλέξεις. Διερωνόσαι συχνά αν αυτά που σου προσφέρονται έτοιμα, αποσκοπούν στη δική σου ευτυχία ή στο κέρδος αυτών που τα κατασκεύασαν. Εμείς δεν είμαστε εναντίον ούτε στην πρόοδο, ούτε στις επιστημονικές έρευνες για καλύτερη ποιότητα ζωής. Έγνοια μας είναι κάτι άλλο. Να διαφυλάξουμε την ιερότητα του ανθρώπινου προσώπου. Να διασφαλίσουμε τη λειτουργία του νοερού, του, που είναι το πρώτο γνώρισμα του προσωπικού όντος και να το βοηθήσουμε να συνειδητοποιήσει το δεύτερο γνώρισμα, το αυτεξούσιο, την ελευθερία.

Μέσα από αυτό το δίπτυχο του νου και της ελευθερίας, πηγαίνουν όλες οι πνευματικές λειτουργίες, που είναι απαραίτητες για τη σωστή αξιολόγηση όσων μας προσφέρει τόσο η επιστήμη όσο και η τεχνολογία. Θέλουμε να δημιουργήσουμε ελεύθερους και σκεπτόμενους ανθρώπους. Τα άλλα θα έρθουν από μόνα τους.

Η αυθεντική πνευματική ζωή

«Ο αληθινά πνευματικός άνθρωπος, είναι εκείνος που ζει για τον θεό, αλλά και που αγαπά και φροντίζει για τον συνάνθρωπό του. Είναι εκείνος που προσφέρει την αγάπη και τη λατρεία του στον Θεό, αλλά και στους αδελφούς του την αγάπη και τη στοργή του.

Ο αληθινά πνευματικός άνθρωπος είναι εκείνος που εφαρμόζει αυτό που γράφει ο Απόστολος Παύλος προς τους Φιλιππησίους: *«Μή τὰ ἑαυτῶν ἕκαστος σκοπεῖτε, ἀλλὰ καὶ τὰ ἑτέρων ἕκαστος»*. Είναι δηλαδή ο άνθρωπος που φλέγεται να εξυπηρετεί τον συνάνθρωπό του και να του συμπαρίσταται στις δύσκολες στιγμές του.

Η αυθεντική πνευματική ζωή είναι κοινωνία αγάπης, αγάπης προς τον Θεό και αγάπης προς τον συνάνθρωπο. Η κοινωνικότητα είναι η άλλη όψη της πνευματικότητας. Πνευματικότητα και κοινωνικότητα συμπορεύονται αδιάσπαστα μεταξύ τους στη ζωή των χριστιανών.

Αν λοιπόν η πνευματικότητά μας είναι γνήσια, τότε θα βλέπουμε με τα μάτια του Χριστού και την ανθρώπινη κοινωνία.

Η ψυχή του χριστιανού πρέπει να στρέφεται προς δύο κατευθύνσεις, και προς τον Θεό, και προς τον συνάνθρωπο. Οι διαστάσεις της χριστιανικής ηθικής ξεκινούν από τον Θεό, αλλά κατευθύνονται και προς τον πλησίον. Συμπεριλαμβάνουν τον πλησίον, και θεωρούν μάλιστα τον πλησίον, ως κριτήριο της προς τον Θεό αγάπης. *«Ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε»* μας διαβεβαίωσε ο Κύριος.

Δεν μπορεί ο άνθρωπος να συναντήσει τον Θεό, χωρίς να συναντηθεί με τον συνάνθρωπό του. Ή και αντιστρόφως: Δεν μπορεί να συναντηθεί με τον συνάνθρωπό του, χωρίς να συναντήσει τον Θεό. Γι' αυτό και το έργο της Εκκλησίας είναι κάθετο και οριζόντιο, θεολογικό και κοινωνικό, θείο και ανθρώπινο...»

«Στοχεύουμε στον άνθρωπο!»

Με έντυπο λόγο, μέσα από τις σελίδες των «Ενατενίσεων», το Γραφείο Εκκλησιαστικής Διακονίας της Ιεράς και Σεβασμίας Μονής του Κύκκου επιχειρεί διεύρυνση του κύκλου προσφοράς της Μονής. Το έργο μιας Μονής, επομένως και της Μονής του Κύκκου, είναι πολυδιάστατο. Αγκαλιάζει τον όλον άνθρωπον. Τον άνθρωπο όπως δημιουργήθηκε από το Θεό. Με σώμα και ψυχή. Με χρώμα από τη γη και πνοή ζωής που του ενεφύσησε ο πλάστης του.

Η έκδοση αυτού του περιοδικού στοχεύει στο να βοηθήσει τον κάθε αναγνώστη να βρίσκεται σε συνεχή και αρμονική σχέση με τον εαυτό του, το Θεό και το συνάνθρωπό του.

Έχουμε όλοι υποχρέωση απέναντι στο Θεό να είμαστε στο πλάι του κάθε πλησίον και να του συμπαραστεκόμαστε με έργα και όχι με λόγια. Ο Απόστολος Ιάκωβος μας θέτει μπροστά σε καυτά προβλήματα της καθημερινότητας. Σ' αυτά πρέπει να είμαστε όχι μόνο παρόντες αλλά και αποτελεσματικοί.

«Όταν κάποιος αδελφός ή αδελφή, λέει ο Απόστολος, δεν έχουν ρούχα να ντυθούν και στερούνται το καθημερινό τους φαγητό, αν κάποιος από σας τους πει: «ο Θεός μαζί σας! Εύχομαι να βρείτε ρούχα και να χορτάσετε φαγητό», ποιο το όφελος, αν δεν τους δώσει τα απαραίτητα που χρειάζεται το σώμα».

Αυτόν τον άνθρωπο θέλουμε να διαπλάσουμε, που να δίνει δυναμικά το παρόν του στο σήμερα. Τον άνθρωπο που θα είναι σε θέση να δημιουργήσει χωρίς αναστολές. Που θα έχει τη δύναμη να ονειρευτεί με αισιοδοξία τη ζωή. Να οραματιστεί το μέλλον με ελπίδα. Ο καθένας από μας έχει καθήκον και χρέος να γίνει υπόδειγμα για όλους τους άλλους με το λόγο του, με τη συμπεριφορά του, με την αγάπη του, με την πνευματική του ζωή, με την πίστη του, με την αγνότητά του.

Συγχαίρω το Γραφείο Εκκλησιαστικής διακονίας της Ιεράς Βασιλικής και Σταυροπηγιακής Μονής Κύκκου για την πρωτοβουλία του αυτή. Είμαι βέβαιος ότι με θέρη

και όρεξη, με ζήλο και ενθουσιασμό θα εργαστεί για να φέρει σε πέρας το βαρύ αλλά θεάρεστο έργο που αναλαμβάνει.

Αποδέκτες του περιοδικού είναι όλο το πλήρωμα της Αγιατάτης Εκκλησίας της Κύπρου. Ιδιαίτερα απευθυνόμαστε στους νέους ανθρώπους που τώρα ανοίγουν τα φτερά της νιότης τους για το πέταγμα στα ουρανομήκη ύψη. Με αυτούς θέλουμε συνάντηση. Με αυτούς θέλουμε διάλογο. Βέβαια και η ώριμη ηλικία μας ενδιαφέρει, θα έχει πολλά να πάρει από τις «Ενατενίσεις». Ξέρουμε πως αυτή η γενιά κρατά και λικνίζει στα χέρια της τα νέα βλαστάρια της ζωής. Τη νοιαζόμαστε. Γι' αυτό και έχει τη θέση της στις «Ενατενίσεις». Στις σελίδες του περιοδικού μας οι γονείς θα βρουν πολύτιμες πληροφορίες, που τους είναι απαραίτητες για να φέρουν σε πέρας το βαρύ έργο της ανατροφής των παιδιών τους.

Είμαι βέβαιος ότι η έκδοση του περιοδικού «Ενατενίσεις» θα πετύχει τους στόχους της προς δόξα του ευεργέτου των όλων Θεού.

Κύκκου-Κύκκου το βουνί μοναστήρι θα γενεΐ...

Η ίδρυση της Μονής Κύκκου ανάγεται στους χρόνους του βυζαντινού αυτοκράτορα Αλεξίου Κομνηνού (1081-1118), ο οποίος την περιέβαλε με την προστασία του και μερίμνησε για τη μεταφορά σε αυτήν της Αγίας Εικόνας της Παναγίας της Κυκκώτισσας, έργο κατά παράδοση του Ευαγγελιστή Λουκά. Όπως διασωθήκε στα παλαιά χειρόγραφα της Μονής, η ίδρυση της συνδέεται άμεσα με τον Όσιο Ησαΐα, ο οποίος ασκήτευε στα τέλη του 11ου αιώνα στα βουνά της Μαραθόσας. Εκεί τον συνάντησε ο διοικητής του νησιού, Μανουήλ Βουτομίτης, όταν σε κάποια από τις κυνηγετικές του εξορμήσεις έχασε τον προσανατολισμό του και περιπλανήθηκε στα πυκνά δάση της περιαχίας. Στις ερωτήσεις του, όμως, ο ερημίτης, «όσως απέφυγε τον κόσμο και τα εν κόσμω», δεν έδωσε καμία απάντηση, με αποτέλεσμα ο βυζαντινός άρχοντας να τον κακοποιήσει. Όταν δε κατάφερε να βρει τελικά το δρόμο του και να φτάσει στη Λευκωσία, ασθένησε βαριά, γεγονός που απέδωσε στον τρόπο συμπεριφοράς του έναντι του γέροντα μοναχού. Για το λόγο αυτό ζήτησε τη θεία συγχώρεση και υποσχέθηκε στην προσευχή του ότι, αν επανέβρισκε την υγεία του, θα αναζητούσε τον Ησαΐα για να ζητήσει τη συγγνώμη του.

Στο μεταξύ, ο άγιος εκείνος ασκητής είδε στον ύπνο του τη Θεοτόκο, που τον προέτρεψε να ζητήσει τη βοήθεια του Βουτομίτη για να μεταφερθεί στο νησί η Αγία Εικόνα, που φυλασσόταν στο αυτοκρατορικό παλάτι. Αυτό, λοιπόν, και ζήτησε από τον άρχοντα, όταν ο τελευταίος αποθεραπεύτηκε και μετέβη στα βουνά του Κύκκου για να τον συναντήσει. Ο Βουτομίτης ήταν βέβαιος ότι το αίτημα του γέροντα μοναχού ήταν αδύνατο να υλοποιηθεί, αφού ο αυτοκράτορας δεν θα δεχόταν για κανένα λόγο να αποστερηθεί τον πλέον πολύτιμο από τους θησαυρούς του. Εντούτοις, τον παρέλαβε μαζί του και ανεχώρησαν για την Κωνσταντινούπολη, όπου όμως δεν κατόρθωσαν να συναντήσουν τον αυτοκράτορα. Γι' αυτό, όταν παρήλθε κάποιο χρονικό διάστημα, παρήγγελε σε αγιογράφο δύο εικόνες, τις οποίες έδωσε στον Ησαΐα, μαζί με αρκετά χρήματα, προτρέποντάς τον να επιστρέψει στα βουνά του Κύκκου και να αναγείρει ναό αφιερωμένο στην Αγία Τριάδα, όπως και έγινε. Ο ίδιος δε παρέμεινε στην

Χαλκογραφία του 1778 με την Παναγία του Κύκκου και σκηνές από την ιστορία της Μονής

Κωνσταντινούπολη και ανέμενε την κατάλληλη στιγμή για να συναντήσει τον αυτοκράτορα, η οποία του δόθηκε με θαυμαστό τρόπο.

Την εποχή εκείνη αρρώστησε βαριά η μονάκριβη θυγατέρα του Αλεξίου Κομνηνού, από την ίδια ασθένεια που είχε προσβάλει και το Βουτομίτη, οπότε ο τελευταίος παρουσιάστηκε μπροστά στον αυτοκράτορα και του αφηγήθηκε τα σχετικά με τη θαυμαστή αποθεραπεία του και την επιθυμία της Θεοτόκου να μεταφερθεί η Αγία Εικόνα της στην Κύπρο. Ο

Ο Απόστολος Λουκάς ζωγραφίζει τη Θεοτόκο. Εικόνα του 18ου αιώνα από το εικονοστάσιο του καθολικού της Μονής Κύκκου

αυτοκράτορας υποσχέθηκε τότε να ενεργήσει κατά τη βέλτηση της Θεοτόκου και προσευχήθηκε θερμά για τη θυγατέρα του, που τις αμέσως επόμενες ημέρες άρχισε σιγά - σιγά να αποθεραπεύεται. Ωστόσο, στη συνέχεια λησμονήσε την υπόσχεσή του, προφανώς γιατί δεν ήθελε να αποχωριστεί την Αγία Εικόνα. Αργότερα, όμως, όταν προσβλήθηκε και αυτός από την ίδια ασθένεια, συνειδητοποίησε ότι δεν μπορούσε να ενεργήσει διαφορετικά. Αλλά και πάλιν δεν ήθελε να στερηθεί την Αγία Εικόνα, γι' αυτό και κάλεσε κάποιον αιογράφο για να ζωγραφίσει παρόμοια εικόνα για να τη στείλει στην Κύπρο, κρατώντας την πρωτότυπη στο παλάτι. Το βράδυ, όμως, εμφανίσθηκε η Θεοτόκος στον ύπνο του και τον προέτρεψε να στείλει το πρωτότυπο και να κρατήσει ο ίδιος το αντίγραφο. Έντρομος τότε έδωσε αμέσως οδηγίες για να ετοιμαστεί αποστολή για τη μεταφορά της στην Κύπρο με το βασιλικό πλοίο και την ανέγερση Μονής αφιερωμένης στη Θεοτόκο για τη διαφύλαξή της. Ανέβησε δε την ηγουμένη της σε άξιο και ευλαβή Ιερομόναχο, τον οποίο εφοδίασε με τα αναγκαία χρυσόβουλλα και τα απαραίτητα χρήματα.

Οι κάτοικοι του νησιού παρέλαβαν την Αγία Εικόνα με μεγάλη χαρά και τη μετέφεραν στα βουνά του Κύκκου, όπου εγκαταβίωσε ο μοναχός Ησαΐας. Σύμφωνα δε με τη λαϊκή παράδοση, τα πεικά από όπου διήλθε έσκυβαν για να την προσκυνήσουν, ενώ κοχύλια βγήκαν με θαυμαστό τρόπο από τη θάλασσα και τη συνόδευσαν καθόλη την πορεία της. Η Μονή αποκλήθηκε έκτοτε Βασιλική, γιατί ιδρύθηκε με προσωπική οικονομική συμβολή του αυτοκράτορα Αλέξου Κομνηνού

και Σταυροπηγιακή, επειδή στα θεμέλια της τοποθετήθηκε σταυρός, γεγονός που της δίδει το δικαίωμα να αυτοδιοικείται, μέσα στα πλαίσια βέβαια του συνόλου της Εκκλησίας της Κύπρου. Όσο δε για την ονομασία της, καθώς δεν υπάρχει αποσφηνισμένη ετυμολογία του ονόματος «Κύκκος», διατυπώθηκαν κατά καιρούς διάφορες απόψεις. Η επικρατέστερη από αυτές υποστηρίζει, ότι προέρχεται από παραφθορά του ονόματος ενός αυτοφυούς θάμνου της περιοχής, που ονομάζεται «κκόκος». Δισσώζεται επίσης και μία λαϊκή παράδοση, που αναφέρει ότι πριν από την ανέγερσή της ένα πουλί κελαιδούσε με ανθρώπινη λαλιά, προαναγγέλλοντας την έλευση της Αγίας Εικόνας: Κύκκου Κύκκου το βουνί / μοναστήρι θα γενεί / μια χρυσή κυρά θα μπει / και ποτέ της δεν θα βγει. Και πράγματι, η θαυματουργή Αγία Εικόνα διαφυλάχθηκε έκτοτε στη Μονή, που αποτέλεσε για το λόγο αυτό το σημαντικότερο παγκύπριο προσκύνημα και ένα από τα πλέον φημισμένα στον ορθόδοξο κόσμο.

Ο Όσιος Ησαΐας. Σύγχρονο ψηφιδωτό στην είσοδο της Μονής Κύκκου

Ο Αυτοκράτορας Αλέξιος Κομνηνός (1081-1118). Σύγχρονο ψηφιδωτό στην είσοδο της Μονής Κύκκου

Πολιτιστικό Ίδρυμα Ιεράς Μονής Κύκκου

Το Πολιτιστικό Ίδρυμα της Ιεράς Μονής Κύκκου «Αρχάγγελος» ιδρύθηκε με πρωτοβουλία του Ηγουμένου της Μονής Κύκκου, Επισκόπου Κύκκου κ. Νικηφόρου το 1986.

Στεγάζεται στα αναπαλαιωμένα κτήρια του Μετοχίου του Αρχαγγέλου Μιχαήλ στη Λακατάμια, λίγο έξω από την πόλη της Λευκωσίας.

Στον χώρο αυτό στεγάζονται:

- Το Κέντρο Μελετών
- Η Βιβλιοθήκη του Κέντρου
- Η Αίθουσα Τελετών
- Το Κέντρο Θησαυρού Κυπριακής Ελληνικής καθώς και
- Το Εργαστήριο Συντήρησης χειρογράφων, εικόνων και Μοναστηριακών κεραμικών.

Κέντρο Μελετών

Σύμφωνα με τον ιδρυτή του Κέντρου, Επίσκοπο Νικηφόρο, οι σκοποί του Κέντρου Μελετών είναι συγγραφικοί, εκδοτικοί, η συγκρότηση συμποσίων και σεμιναρίων πάνω σε θεολογικά, φιλοσοφικά και κυπριολογικά θέματα, αλλά και η έρευνα στο χώρο της επιστήμης, με πρωταρχικό ενδιαφέρον τη μοναστηριολογία και την ιστορία της Εκκλησίας της Κύπρου, με στόχο την ενδυνάμωση της ιστορικής και πολιτιστικής μνήμης του λαού μας.

Το Κέντρο Μελετών συγκεντρώνει, μελετά και εκδίδει ιστορικά έγγραφα και χειρόγραφα, δηλαδή αρχαικές πηγές. Μέχρι σήμερα έχει πραγματοποιήσει εβδομήντα αυτοτελείς εκδόσεις, που σχετίζονται με την κυπριακή ιστορία και μοναστηριολογία, την εκκλησιαστική γραμματεία, τη βυζαντινή τέχνη και τη μουσικολογία. Πολλές από αυτές σχετίζονται με λαογραφικά και πολιτιστικά θέματα και καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων. Εκτός από τις αυτοτελείς εκδόσεις του, το Κέντρο εκδίδει το επιστημονικό περιοδικό, όργανό του, την Επετηρίδα του, στην οποία αναγνωρισμένης αξίας και διεθνούς φήμης επιστήμονες δημοσιεύουν μελέτες για την ιστορία

της Μονής Κύκκου και την ιστορία της Κύπρου, καθώς και για άλλες πτυχές της πνευματικής ζωής του νησιού, όπως την αγιολογία, την ιστορία της κυπριακής εκπαίδευσης, την εκκλησιαστική ιστορία, την κωδικολογία-παλαιογραφία, τη βυζαντινή μουσικολογία και διάφορα άλλα θέματα. Μέχρι σήμερα έχουν κυκλοφορήσει επτά (7) τόμοι.

Αίθουσα Τελετών

Στο Πολιτιστικό Ίδρυμα λειτουργεί Αίθουσα Τελετών, χωρητικότητας 500 ατόμων. Αυτή χρησιμοποιείται για διαλέξεις, σεμινάρια, συνέδρια και άλλες εκδηλώσεις.

Σ' αυτήν πραγματοποιήθηκαν κατά καιρούς αρκετά συνέδρια, όπως για τον «Κυπριακό Μοναχισμό», την «Προφορική Θρησκευτική Ποίηση της Κύπρου», που συνδιοργανώθηκε με το Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού της Κύπρου, το «Περιβάλλον, τον Πολιτισμό και την Ορθοδοξία», τη «Βυζαντινή Μουσική και τους Αναστάσιμους Ύμνους», των οποίων τα Πρακτικά έχουν εκδοθεί. Στο μέλλον προγραμματίζονται και άλλα συνέδρια γύρω από θέματα ιστορίας, θεολογίας και κυπριολογίας. Η Αίθουσα Τελετών παραχωρείται επίσης σε διάφορους πολιτιστικούς οργανισμούς για την πραγματοποίηση των δικών τους εκδηλώσεων, με αποτέλεσμα ο χώρος αυτός να έχει μεταβληθεί σε ένα ζωντανό φορέα πολιτισμού.

Βιβλιοθήκη

Εκτός από την Αίθουσα Τελετών υπάρχει στο χώρο αυτό και η Βιβλιοθήκη του Κέντρου Μελετών, η οποία διαθέτει περισ-

σότερους από 36.000 τόμους, που αφορούν τους τομείς της Ιστορίας, της Θεολογίας και της Τέχνης, συμπεριλαμβανομένων και σπάνιων βιβλίων, σειρών περιοδικών, καθώς και 350 τόμων παλαιών ανατυπωμένων κυπριακών εφημερίδων, που ανάγονται στα τέλη του 19ου και στις αρχές του 20ού αιώνα. Συνεργάζεται παράλληλα με πολλά εκπαιδευτικά και πολιτιστικά ιδρύματα του ελληνικού χώρου και εμπλουτίζεται συνεχώς με νέους τόμους και περιοδικά επ' ανταλλαγή με τις εκδόσεις του Κέντρου.

Η Βιβλιοθήκη του Κέντρου συμπληρώνεται από εκείνη της Κεντρικής Μονής, η οποία διαθέτει κυρίως εκκλησιαστικά βιβλία, καθώς και σπουδαία χειρόγραφα παλαιογραφίας, ιστορίας και γραμματολογίας του ελληνικού έθνους. Η βιβλιοθήκη της Κεντρικής Μονής εμπλουτίστηκε κατά τη διάρκεια των τελευταίων χρόνων και μαζί με τις 3.500 παλαιότερα και σπάνιες σειρές περιοδικών, διαθέτει σήμερα γύρω στους 25.000 τόμους. Οι βιβλιοθήκες του Κέντρου και της Μονής εξυπηρετούν πολλούς ανανύπτους και μελετητές, στους οποίους παρέχεται κάθε δυνατή διευκόλυνση. Εξοπλισμένη με την απαραίτητη σύγχρονη τεχνολογία, η βιβλιοθήκη είναι σε μέγιστο βαθμό μηχανογραφημένη και συνδέεται μέσω του διαδικτύου, με ανάλογες του ευρύτερου ελληνισμού.

Εργαστήρια Συντήρησης

Η ιδέα δημιουργίας εργαστηρίων συντήρησης έργων τέχνης υλοποιήθηκε από τον γιούμενο της Μονής Κύκκου Νικηφόρο το 1999.

Τα εργαστήρια στεγάζονται σε ανεξάρτητο οικοδόμημα στο μετόχι της Ιεράς Μονής Κύκκου Αρχάγγελος.

Φιλοξενούνται πέντε εξειδικευμένα τμήματα συντήρησης :

- Εικόνων
- Χαρτιού
- Υφασμάτων
- Ξύλου
- Μετάλλων

Στο εργαστήριο των εικόνων, πέραν των εικόνων συντηρούνται τοιχογραφίες, στην αρχική τους θέση ή αποσπασμένες. Οι δραστηριότητες του εργαστηρίου εικόνων επεκτείνονται ακόμη στο χώρο των ψηφιδωτών, καθώς και των πινάκων.

Στο τμήμα του χαρτιού συντηρούνται χάρτινα και περγαμινά λυτά έγγραφα, χειρόγραφα, έντυπα βιβλία και χαρτικά, κυρίως από το αρχείο και τη βιβλιοθήκη της Μονής.

Στο εργαστήριο υφασμάτων μεγαλύτερη βαρύτητα δίδεται στη συντήρηση των χρυσοκέντητων μεταβυζαντινών αμυρίων από την πλούσια συλλογή που διαθέτει η Μονή Κύκκου. Άμεσα συνδεδεμένο με το τμήμα αυτό είναι και το εργαστήριο χρυσοκεντητικής, όπου κεντούνται με τον παραδοσιακό τρόπο εκκλησιαστικά όργανα.

Στο εργαστήριο ξύλου συντηρούνται ξύλινα έπιπλα, κυρίως ναύιν, όπως ξυλόγλυπτα προσκυνητάρια, θρόνοι, άμβωνες και εικονοστάσια. Συνάμα γίνονται σύγχρονες επιχρυσώσεις, βασιμαμένες σε παλιές τεχνικές.

Στο ίδιο τμήμα λειτουργεί και ξυλουργείο, το οποίο υποβοηθά άμεσα τη διαδικασία συντήρησης, ενώ ταυτόχρονα κατασκευάζει αντίγραφα, τα οποία διατίθενται προς πώληση στο κατάστημα του Μουσείου.

Το εργαστήριο μετάλλων συντηρεί σκεύη, κοσμήματα και ποικίλα άλλα αντικείμενα μικροτεχνίας από ευγενή και απλά μέταλλα.

Βασικό στοιχείο υποστήριξης των Εργαστηριακών χώρων είναι το φωτογραφικό εργαστήριο για εικονιστική τεκμηρίωση των διαφόρων φάσεων της συντήρησης κάθε αντικειμένου.

Βασική φιλοσοφία που διέπει όλα τα τμήματα είναι η όσο το δυνατό λιγότερη επέμβαση στα υπό συντήρηση αντικείμενα, ώστε να μην αλλοιώνεται ο αυθεντικός τους χαρα-

κτηρας, ενώ τα χρησιμοποιούμενα υλικά είναι ανά πάσα στιγμή αναστρέψιμα.

Τα εργαστήρια της Ιεράς Μονής Κύκκου, πέραν της συντήρησης των ποικίλων έργων τέχνης τα οποία βρίσκονται στην κατοχή της Μονής Κύκκου, συντηρούν σε συγκαταβατικές τμές αντικείμενα των δημοσίων και ημικρατικών οργανισμών, της Αρχιεπισκοπής, των Μητροπόλεων, των ναών των χωριών, καθώς και ιδιωτών.

Η δημιουργία σύγχρονων εργαστηρίων συντήρησης έργων τέχνης ήταν επιτακτική ανάγκη του τόπου. Ενώ ήταν υποχρέωση άλλων φορέων να την υλοποιήσουν, για ακόμη μια φορά το κενό αυτό το κάλυψε η Εκκλησία δια μέσου της Ιεράς Βασιλικής και Σταυροπηγιακής Μονής της Παναγίας του Κύκκου. Το έργο αυτό άνοιξε δρόμους για τη διατήρηση των πολιτιστικών θησαυρών της Κύπρου. **Επόξια ο Δήμαρχος Αθηναίων κ. Δημήτρης Αβρααμόπουλος τιμήσε το 2001 τον ηγούμενο της Μονής κ. Νικήφορο με το χρυσό μετάλλιο της πόλης των Αθηνών για την προσφορά του στον Ελληνισμό και την Ορθοδοξία.**

Πιστεύουμε ότι το Πολιτιστικό Ίδρυμα της Μονής Κύκκου, προσέφερε και θα προσφέρει αρκετά ακόμα στο χώρο των Γραμμάτων και ειδικότερα στα θέματα που άπτονται της ιστορίας της Κύπρου και της Εκκλησίας της, καθώς επίσης και του πολιτισμού της. Η ενασχόλησή του με ανέκδοτο αρχαιολογικό υλικό αναμένεται να φωτίσει αρκετές, θαλές ακόμα, πτυχές της κυπριακής ιστορίας και να συμβάλει καταλυτικά στην ανάπτυξη της κυπριολογικής επιστήμης και της έρευνας γενικά.

Αποτοιχισμένες τοιχογραφίες του ναού του Αγίου Αντωνίου στα Κεληδιά της Λάρνακος

Αρχιτεκτονικά ο ναός του Αγίου Αντωνίου στο χωριό Κεληδιά ανήκε στον τύπο του εγγεγραμμένου σταυροειδούς με τρούλο, ενώ σήμερα έχει τη μορφή του σταυροεπίστεγου ναού. Μετά την τουρκοκυπριακή ανταρσία 1963-64, ο ναός μετατράπηκε από τους Τούρκους κατοίκους του χωριού, σε στρατιωτικό φυλάκιο. Η κατάσταση διατήρησής του ήταν άθλια.

Μετά τη μετακίνηση των Τουρκοκυπρίων στο τουρκοκατεχόμενο βόρειο τμήμα της Κύπρου, το Τμήμα Αρχαιοτήτων μπόρεσε να προχωρήσει στην επισκευή του ναού (1975-1976). Σε διάφορα σημεία εντοπίστηκαν εικονογραφικός διάκοσμος δύο και τριών επάλληλων στρωμάτων. Ένεκα του προβλήματος της έντονης υγρασίας, που αντιμετώπιζε ο ναός, οι τοιχογραφίες κινδύνευαν με πλήρη καταστροφή.

Για το λόγο αυτό αποφασίστηκε η αποτοίχιση μερικών τοιχογραφιών, οι οποίες φυλάχθηκαν στις αποθήκες του Τμήματος Αρχαιοτήτων.

Κατόπιν πρωτοβουλίας του Επισκόπου Κύκκου κ. Νικηφόρου συμφωνήθηκε με την Ιερά Μητρόπολη Κτίου (2002) η παραχώρηση των αποτοιχισμένων τοιχογραφιών στο Μουσείο της Ιεράς Μονής Κύκκου με σκοπό τη συντήρησή και έκθεσή τους. Μετά από πολυχρονες και δαπανηρές εργασίες στα εργαστήρια συντηρήσεως του Μουσείου Κύκκου οι τοιχογραφίες στερεώθηκαν σε ειδικά πλέγματα από αλουμίνιο με επικάλυψη υαλοβάμβακα και εποξικής ρητίνης (panelli αλυσολαρί) και ακολούθως έτυχαν συστηματικής και προσεκτικής σφραγίσματος. Σήμερα εκτίθενται κάτω από ελεγχόμενες συνθήκες υγρασίας, φωτισμού και θερμοκρασίας σε αίθουσα του Μουσείου της Ιεράς Μονής Κύκκου. Πρόκειται για τις ακόλουθες τοιχογραφίες: 1) Όρθια βρεφοκρατούσα Παναγία με αδιάγνωστο Άγιο, 12ος αιώνας 2) Όρθια, ολόσωμη, η αγία Μαρίνα και αδιάγνωστη αγία, 13ος αιώνας 3) Ένθρονη βρεφοκρατούσα Θεοτόκος και αδιάγνωστη αγία, 13ος αιώνας 4) Η σταύρωση του Χριστού και μέρος της αποκαθλίωσης, 13ος αιώνας 5) Όρθιος ο άγιος Δημήτριος, 13ος αιώνας και 6) Αδιάγνωστος άγιος, 13ος αιώνας.

«Η ζωή χρειάζεται αγώνα, στέρψη, και όραμα»

1. Σεβασμιότατε, ξέρουμε ότι για να φτάσετε εδώ που είστε, έχετε διανύσει ένα μακρύ δρόμο. Μιλήστε μας γι' αυτή σας τη διαδρομή.

Κατ' αρχήν θα ήθελα να σας ευχαριστήσω για την ευκαιρία που μου δίνετε να μιλήσω για την πορεία της ζωής μου. Αυτό το κάμνω όχι τόσο για μένα αλλά για να γνωρίσουν οι πάντες, κυρίως οι νέοι του σήμερα ότι τίποτε δε γίνεται χωρίς κόπο και αγώνα, χωρίς πόνο και δάκρυ, χωρίς στέρψη και όραμα, χωρίς προσευχή και ένωση με το Θεό. Πράγματι περιπάτησα ένα μακρύ δρόμο τόσο κυριολεκτικά όσο και μεταφορικά. Ξεκινώντας από την Κρήτη του Μαρόττου για να πάω στη Μονή Κύκκου ήταν μακρύς Οδός. Αλλά και στη Μονή Κύκκου ο δρόμος μου ήταν μακρύς σε προσπάθεια, αγώνα και αγωνία, προσευχή και μελέτη. Ακόμα και τώρα ως Ηγούμενος και Επίσκοπος αγωνιώ, αγωνίζομαι και προσπαθώ για την κατάνομή μου ως πνευματικής προσωπικότητας, μέσα στο χώρο της Εκκλησίας και του Μοναχισμού. Σας βεβαιώ, τίποτε δεν είναι εύκολο. Τίποτε δε γίνεται από μόνο του. Η ζωή θέλει δουλειά. Έχει δικαίο ο Παλαμάς όταν προτρέπει τον άνθρωπο «άκουε, φροντίζει και ρώτα, της ψυχής σου γίνε δουλευτής».

2. Τι είναι για σας το Μοναστήρι του Κύκκου;

Είναι η Μονή Κύκκου η τροφός μου. Ο χώρος της μετανοίας μου. Η έπαλξη από την οποία μάχομαι και προσπαθώ, αγωνίζομαι και αγωνιώ για τη σωτηρία των εις εμέ εμπιστευθέντων από μέρους του Θεού συμμοναστών μου, αλλά και τη σωτηρία και απόμεινση του πόνου όσων υποφέρουν και πεζώνονται από το βάρος της ζωής. Η Μονή Κύκκου είναι για μένα ό,τι για όλους τους άλλους ανθρώπους η οικογένεια, το σπίτι.

3. Εκλεγίκατε Ηγούμενος της Μονής Κύκκου το 1983. Στο διάστημα των 23 χρόνων της ηγεμονίας σας έγιναν πολλά. Γνωρίζουμε ότι είστε εκ φύσεως ρεαλιστής και οραματιστής. Ποια είναι τα νέα σας οράματα για τη Μονή Κύκκου;

Όραμά μου είναι η ανασύνταξη των πνευματικών δυνάμεων της Μοναστικής Αδελφότητας της Ιεράς Μονής Κύκκου, της οποίας από 24ετία προϊστάμαι, ώστε το σπύκα και αιωνόβιο αυτό σκήνωμα να εξακολουθήσει να υφίσταται στο κυριακό στερέωμα, ως μαρτυρία της ακαταλύτου ορμής της ανθρωπίνης ψυχής προς τον αιώνιο Θεό και ως σύμβολο εμπνευσμένης εθνικής και επιρρωσμένης ηθικής και πνευματικής. Οραματίζομαι την Ιερά Μο-

νή Κύκκου ως πνευματικό θερμκήπιο, όπου θα ακούεται ο βόμβος μιας συνεχούς πνευματικής και κοινωνικής δραστηριότητας. Οραματίζομαι τους μοναχούς μου να είναι όχι μόνο θεωρία περί Θεού, αλλά και πράξη, ζωντανή θεολογία, θεολογία δράσεως κατά το παράδειγμα των αγίων Πατέρων.

Αδιάκοπη, επομένως, θα είναι η προσπάθειά μας για συνεχή άνοδο στην κλίμακα της ηθικής και πνευματικής τελειώσεως, ώστε με ψυχές καθαρές και αγνισμένες να συνεχίσουμε το πολυδιάστατο θρησκευτικό, πνευματικό, εθνικό, κοινωνικό, πολιτιστικό και φιλανθρωπικό έργο της Μονής μας.

4. Το Μοναστήρι του Κύκκου του οποίου είστε Ηγούμενος, έχει οικονομική ευχέρεια, θεωρείται ότι αυτό είναι ευλογία Θεού; Ποια είναι τα πλεονεκτήματα αυτής της οικονομικής ευρωστίας για ένα εκκλησιαστικό οργανισμό;

Ναι! Λέω ότι είναι μία πραγματική ευλογία Θεού. Γιατί αν δεν ευλογούσε ο Θεός τις προσπάθειές μας, δε θα μπορούσαμε εμείς από μόνοι μας να αναπτύξουμε την περιουσία της Μονής και να καταστήσουμε, όπως λέτε, ένα εύρωστο εκκλησιαστικό οργανισμό.

Η Εκκλησία, όπως έχετε, είναι ένας ζωντανός θεανθρώπινος οργανισμός. Αυτός ο οργανισμός κινείται, δραστηριοποιείται, πάντοτε μέσα στα πλαίσια των στόχων του, που είναι η προσφορά και η βοήθεια των ανθρώπων για να είναι το πέρασμά τους από τη γη προς τον ουρανό όσο γίνεται πιο ανώδυνο, ανεπαίσχυντο και ειρηνικό. Όπως προσεύχεται σε κάθε Θεία Λειτουργία η Εκκλησία. Όλα όμως αυτά για να γίνουν χρειάζονται οικονομικοί πόροι.

5. Πέρα από Ηγούμενος Κύκκου είστε και Επίσκοπος. Είστε επομένως και μέλος της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Κύπρου. Πώς βλέπετε το ρόλο σας μέσα στη διοικούσα Εκκλησία;

Ο κάθε Επίσκοπος της Ορθόδοξης Εκκλησίας της Κύπρου πρέπει να έχει «ανωτάτα και άγρυπνα τα μάτια της ψυχής του» κατά το Σολωμό, για να είναι η Εκκλησία η πραγματική «*ἐκκλησία τῶν θελήσαντων σωθῆναι*». Να είναι πρώτα εκείνη η «*οὐρανοδρομίσσα γαίης*» και οι πιστοί και μέλη

της να ζουν «*ἐν τῷ συνόδοις τῆς ἀγάπης*».

6. Ὁ ἱερός Σύνοδος ἔχετε αποφασίσει να ἐπιφέρετε ὁρισμένες ἀλλαγές στον Κατοστατικό Χάρτη τῆς Ἐκκλησίας. Πιστεύετε ὅτι αὐτές οἱ ἀλλαγές θὰ φέρουν ἀπό μόνες τους τὴν ἀνανέωση μέσα στὴν Ἐκκλησία καὶ θὰ λύσουν τὰ προβλήματα που ταλαινίζουν μέχρι τώρα τὴν Ἐκκλησία καὶ τὶ ἄλλο χρειάζεται να γίνει;

Κανένας νόμος, κανένα νομοθέτημα, κανένας ἱερός Κανόνας δὲ φέρνει ἀπὸ μόνος του ἀνανέωση καὶ ἀναγέννηση. Ἀπὸ ἐκεῖ καὶ πέρα χρειάζεται σύμπνοια, ἀγάπη, συνεργασία, πνεῦμα υπέρβασης καὶ αὐταπάρνησης. Καὶ γιὰ νὰ θυμηθοῦμε καὶ λίγο τὸ Μακρυγιάννη θὰ πρέπει νὰ ζοῦμε ὅλοι οἱ Ἐπίσκοποι στὸ ἐμεῖς καὶ ὄχι στὸ ἐγώ. Κατὰ τοὺς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας, θὰ πρέπει ὅλοι νὰ βιώσουμε ὅσο πιο ἐντόνα καὶ βαθιὰ μπορούμε δύο βασικὲς ἀρετὲς τοῦ χριστιανισμοῦ. Τὴ διακρίση καὶ τὴν ταπεινότητα. Αὐτὲς οἱ δύο θὰ δώσουν τὴν Ἀνάσταση στὴν Ἐκκλησία καὶ θὰ τὴν ὁδηγήσουν σὲ μία ἀνοδική πορεία, ἀφῆγοντας πίσω ὅ,τι εἶχε συμβεῖ μέχρι τώρα καὶ θὰ ἐπεκτείνεται ἐπὶ τὸ ἐμπροσθεν.

7. Πολλοί, ἄλλοι καλόπιστα καὶ ἄλλοι ὄχι, ζητοῦν διαφάνεια στὴ διαχείριση τῆς Ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας. Πῶς μπορεῖ νὰ ἐπιτευχθεῖ αὐτὴ ἡ διαφάνεια;

Ναι! Ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ τὸ δικαιούται καὶ πρέπει νὰ ξέρει τοὺς πῶς χειρίζομαστε τὴν Ἐκκλησιαστικὴ περιουσία. Τοὺς πῶς μπορεῖ νὰ ἐπιτευχθεῖ ἡ διαφάνεια, αὐτὸ εἶναι κάτι που θὰ ἀπασχολήσει τὴν πλήρη Σύνοδο, τὴν ὁποία θὰ ἀποκρίνεται ἡ Ἐκκλησία μας, με τὴν ἰδρυσι τῶν νέων Μητροπόλεων. Τότε ὅλοι μαζί θὰ μελετήσουμε σὲ βάθος αὐτὸ το καὶτὸ θέμα.

8. Ἀς ἔρθουμε τώρα σὲ πνευματικὸ θέμα. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἕνας θεοανθρώπινος οργανισμός. Ποιὸς εἶναι ὁ ρόλος τῆς καὶ ἡ ἀποστολὴ τῆς στὸ σύγχρονο κόσμο;

Ἡ Ἐκκλησία πάντα ἦταν καὶ εἶναι παρούσα στὴ ζωὴ τῶν πιστῶν. Αὐτὴ μας ἀγαπᾷ με τὸ Μυστήριό της. Αὐτὴ μας τρέφει πνευματικά. Αὐτὴ μας βοηθᾷ με τὴ διδασκαλία της, το πῶς θὰ ζήσουμε «*ἐν τῷ νῦν αἰῶνι*» «*προδοκῶντες εἰς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς*».

Σκοπὸς καὶ στόχος μας πρέπει νὰ εἶναι ὁ ἀνθρώπινος, ὁ ζωτικὸς αὐτὴ εἰκόνα τοῦ Θεοῦ στὸν κόσμο. Ἀκόμα ἡ Ἐκκλησία καλεῖται νὰ υπηρετήσει. Νὰ συμβάλει με ὅλες τῆς τῆς δυνάμεις, νὰ συντηρήσει τὴν πίστι. Νὰ θερμάνει τὴν ἐλπίδα καὶ νὰ ἐνεργοποιήσει τὴν ἀγάπὴ πρὸς ὅλους. Ἀκόμα ἡ Ἐκκλησία καλεῖται νὰ συμβάλει στὴν ἐπίτευξη τῆς εἰρηγικής συνύπαρξης στὴν κοινωνία τῆς Κύπρου καὶ τὴ λύση τοῦ προβλήματός μας, με ἐιρήνῃ καὶ δικαιοσύνῃ.

9. Συχνὸ παρατηροῦμε τόσο ἀπὸ νέους ὅσο καὶ ἀπὸ ἡλικίους ἀνθρώπους ἀντικοινωνικὴ συμπεριφορά. Ποιὸ λόγο ἔχει νὰ καταθεθεῖ ἡ Ἐκκλησία γι' αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους;

Θλιβώστε, ὁσάκις συμβαίνει νὰ ἔρβει στὴν ἐπιφάνεια τῆς ζωῆς τὸ κακό. Ἡ ἀντικοινωνικὴ συμπεριφορά εἶναι κακὴ. Ἀναλογησάστε ὅμως καὶ τῆς διέξως καὶ εὐθύνες ὡς Ἐκκλησία γιὰ τὸ πῶς φτάσαμε ἰσάμε ἐδῶ. Ἡ ἀπάντηση που μπορεῖ νὰ δοθεῖ δὲν εἶναι μονολοκτική. Ἐχει πολλὰ

παραμέτρους. Μία ἀπὸ τῆς πολλὰς εἶναι γιὰτὶ ἀφήσαμε νὰ ἀτονίσει ὁ σύνδεσμός μας με τὸ Χριστὸ μέσα ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία. Ἐδῶ εὐθύνῃ ἔχει καὶ ἡ Ἐκκλησία καὶ ἡ οικογένεια καὶ ἡ Ἐκπαίδευση καὶ ἡ Πολιτεία. Ἐμεῖς ὡς Ἐκκλησία, πιστεύουμε πῶς με τὴν ἰδρυσι τῶν νέων Μητροπόλεων θὰ εἴμαστε πιο κοντὰ στὸν ἀνθρώπο. Πιστεύω ὅτι ἔχουμε πολλὰ νὰ του προσφέρουμε.

10. Ποιὸ εἶναι τὸ δικὸ σας ὄραμα γιὰ τὴν Παιδεία τοῦ τόπου μας καὶ τὴ λύση τοῦ Ἐθνικοῦ μας προβλήματος;

Ἡ παιδεία εἶναι πολυσύνθετο καὶ εὐαίσθητο πρόβλημα καὶ ἔχει ἀνάγκη μεγάλῃς προσοχῆς, γιὰτὶ ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς διακυβεύεται οὐσιαστικὰ ἡ ὑπόστασις μας ὡς φυλῆς καὶ ὡς ἔθνους. Σήμερα σὲ μία ἐποχὴ ψηλῆς τεχνολογίας καὶ πληροφορίας ἡ παιδεία δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἀποστεμμένης οργανισμός, ὁ αὐτὸς καὶ με τὸ αὐτὸ τὴν παλαιὴν ἡμερῶν περιεχόμενο. Ἡ παιδεία πρέπει νὰ ἔχει ζωτικότητα καὶ πλαστικότητα, τὴ δύναμη νὰ συμπορεύεται καὶ νὰ ἐπιφελεῖται ἀπὸ τῆς υγιεῖς προόδους τῶν ἐπὶ μέρους ἐπιστημῶν καὶ τῆς βελτιώσεως τύπων καὶ προγραμμάτων. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ ἀνθρώπος δὲν εἶναι μηχανὴ ἀλλὰ ψυχοσωματικὴ οὐτότητα, ἡ παιδεία δὲν πρέπει νὰ ἀποβλεπὶ μόνο στὴ νοσηρχικὴ ἐκπαίδευση τῆς διανοίας τῶν νέων με τὴ συσσώρευση ἐξῶν γνώσεων, δὲν πρέπει νὰ παραθεωρεῖται καὶ νὰ παραμερίζεται ὁ καὶ' αὐτὸς ἀνθρώπος, ἡ καρδιά, ἡ ψυχὴ, τὸ ἦθος, ὁ χαρακτήρας, γιὰτὶ κατὰ τὸν Πλάτωνα, «*πάσα ἐπιστήμη χωρίζουσι δικαιοσύνην καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς πανουργία ἀλλ' οὐ σοφία φαίνεται*».

Ἡ διανοητικὴ μόρφωση πρέπει νὰ βρίσκεται σὲ συνοχή με τὴν ἀνωτέρη πνευματικὴ καλλιέργεια. Τὸ μορφωτικὸ δηλαδὴ ιδεώδες γιὰ νὰ εἶναι ἀληθινὸ πρέπει νὰ ἀμειβῆται στὴ διπλὴ φύση τοῦ ἀνθρώπου, νὰ συμπεριλαμβάνει τὴν ἀγωγή τοῦ νοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ψυχῆς. Χρειαζόμαστε σήμερα μία παιδεία που θὰ τροφοδοτεῖ τῆς ρίζες τῆς προγονικῆς παραδόσεώς μας με τὴ δημιουργικὰ νόματα τῆς σύγχρονης πραγματικότητας. Μία παιδεία που θὰ καθιστᾷ τὸ νέο ἰκανὸ νὰ καρπώνεται ἐπιμελῶς τὰ ἀγαθὰ τῆς ἐπιστημονικῆς προόδου, ἀλλὰ θὰ διαπλάθει καὶ χαρακτηριστὲς ἠθικούς, προσωπικότητας ἀκέραιες καὶ ἐνήμες, ἔτοιμες νὰ υπηρετήσουν με αὐτοθυσίαν τὸ κοινωνικὸ σύνολο.

Σήμερα, τέλος, που ἡ πατρίδα μας ἐξακολουθεῖ νὰ ζεῖ τὸ μαρτύριο τοῦ διχασμοῦ της, που βία καὶ τεχνητὰ δημιουργήσε τὸ ἐθνοσωφικὸ μῶρος τῆς Τουρκίας, ἡ παιδεία μας οφείλει νὰ πυροδοτεῖ συνέλεια στὴς ψυχῆς τῶν νέων μας τὴν ἁγία φλόγα τῶν ἰδανικῶν τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς δικαιοσύνης μέχρι που νὰ καρποφορήσουν οἱ προσπάθειες που καταβάλλονται γιὰ μία λύση τοῦ Ἐθνικοῦ μας προβλήματος ἐντήμῃ, δικαίᾳ, λειτουργικῇ καὶ βιώσιμῃ. Μία λύση που θὰ ἐπανεκτινῇ πραγματικὰ τὴν Κύπρο σ' ἕνα ἐλεύθερο, ανεξάρτητο, ἐνιαῖο καὶ δημοκρατικὸ Κράτος, χωρὶς κατοχὰ στρατεύματα καὶ ἐπικούς καὶ με κατοχυρωμένα τὸ ἀνθρώπινα δικαιώματα καὶ τῆς ἐλευθερίας γιὰ ὅλους τοὺς νόμιμους κατοίκους αὐτοῦ τοῦ τόπου Ἐλληνοκύπριους καὶ Τουρκοκύπριους, Μαρωνίτες, Ἀρμένιους καὶ Λατίνους.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

Ιστορική απόφαση

Με απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, στις 8 Ιανουαρίου του 2007, το Τουρκικό κράτος είναι υποχρεωμένο να επιστρέψει ακίνητο της Μεγάλης του Γένους Σχολής, το οποίο είναι δεσμευμένο από το 1974. Η απόφαση του συγκεκριμένου δικαστηρίου, η οποία ήταν ομόφωνη, προνοεί όπως η επιστροφή του ακινήτου γίνει εντός τριών μηνών. Σε αντίθετη περίπτωση, το Τουρκικό κράτος θα πρέπει να καταβάλει το ποσό των 900.000 ευρώ, ενώ μετά την παρέλευση της προθεσμίας θα αρχίσουν να προσμετρούνται τόκοι υπερημερίας. Η καταδικαστική απόφαση ανοίγει τον δρόμο για εκδίκαση δεκάδων άλλων αντίστοιχων υποθέσεων.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Η Ιερά Σύνοδος του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας, αποβλέποντας στην πληρέστερη κάλυψη των πνευματικών αναγκών του ποιμνίου της, προχώρησε στην ίδρυση δύο νέων Επισκοπών. Της Επισκοπής Μοζαμβίκης, στην οποία εκλέχθηκε ο Αρχιμανδρίτης Θεόδωρος Δημητρίου και της Επισκοπής Κολουβί, στην οποία εκλέχθηκε ο Αρχιμανδρίτης Μελέτιος Γρηγοριάτης. Παράλληλα η Ιερά Σύνοδος προήγαγε στον βαθμό του Επισκόπου, τους Αρχιμανδρίτες: Γεννάδιο Στάντζο με τον τίτλο «Νελουπόλεως», Γαβριήλ Ραφτόπουλο με τον τίτλο «Μαρετιδος» και Νικόδημο Πριάγγελο με τον τίτλο «Νηρίας». Νέος Επισκοπος Κανόπου εκλέχθηκε ο Αρχιμανδρίτης Σπυ-

ρίδων Μηλιώνης. Τέλος έκανε δεκτή την παραίτηση του Μητροπολίτη Πηλουσίου, στη θέση του οποίου μετατέθηκε ο μέχρι πρότινος Μητροπολίτης Χαρούμ Καλλίνικος. Νέος Μητροπολίτης Χαρούμ εκλέχθηκε ο Ηγούμενος της Ιεράς Μονής Αγίου Γεωργίου Καΐρου, Επίσκοπος Βαβυλώνος Ειμμανουήλ. Διευκρινίζεται ότι το Πατριαρχείο Αλεξανδρείας αποτελείται από την Αρχιεπισκοπή Αλεξανδρείας και 13 Μητροπόλεις. Την εκλογή του Πατριάρχη και των Επισκόπων διενεργεί η Ιερά Σύνοδος (Νοέμβριος 2006).

Ανοίγει η Ιερατική Σχολή στην Αλεξάνδρεια

Επιανалеμπουργί η Ιερατική Σχολή του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας μετά από 460 χρόνια. Σύμφωνα με τα όσα ανακοίνωσαν από κοινού ο Πατριάρχης Αλεξανδρείας Θεόδωρος και ο Υφυπουργός Εξωτερικών Θεόδωρος Κασομίρης, κατόπιν συναντήσεως που είχαν στην Αθήνα στις αρχές Φεβρουαρίου, τα εγκαίνια της Σχολής προβλέπεται να γίνουν σε διάστημα μικρότερο των 2-3 μηνών. Η Σχολή, η οποία θα αποτελέσει φυτώριο νέων κληρικών και ειδικευμένων επαγγελματιών (γλωσσών, νοσηλευτών κλπ.) προβλέπεται να δώσει νέα πνοή στο ιεραποστολικό έργο του Πατριαρχείου στη Μαύρη Ήπειρο. (Φεβρουάριος 2007).

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΥΠΡΟΥ

Η Ιερά Σύνοδος σε συνεδρία της, στις 20 Νοεμβρίου του 2006, έθεσε τις βάσεις για την υλοποίηση σημαντικών αλλαγών σχετικών με τον τρόπο διοίκησης και οργάνωσης της Αυτοκέφαλης Εκκλησίας της Κύπρου. Για το σκοπό αυτό συνέστησε:

Α. Επιτροπή για αναθεώρηση του Καταστατικού Χάρτη του 1979. Μέλη της Επιτροπής διορίστηκαν ο Μητροπολίτης Μόρφου Νεόφυτος, ο Χωρεπίσκοπος Τριμυθούντος Βασίλειος και διακεκριμένοι νομικοί και γνώστες της επιστήμης του Κανονικού Δικαίου.

Β. Επιτροπή την οποία θα αποτελούν ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου Χρυσόστομος Β', Ο Μητροπολίτης Κυρηνεάς Παύλος και ο Επίσκοπος Κύκκου Νικηφόρος, για την μελέτη του τρόπου αύξησης των Μητροπόλεων και Επισκοπών.

Στις 7 Δεκεμβρίου σε νέα συνεδρία της η Ιερά Σύνοδος διόρισε, ως μέλη της αρμόδιας για αναθεώρηση του Καταστατικού Χάρτη Επιτροπής, τον καθηγητή του Κανονικού Δικαίου της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Θεόδωρο Γιάγκου, τον υποψήφιο διδάκτορα του Κανονικού Δικαίου Αρχιμανδρίτη Χρυσόστομο Νάση, τον καθηγητή Εκκλησιαστικού Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Θράκης κ. Γεώργιο Πουλή και τον καθηγητή της Ιστορίας του Εκκλησιαστικού Δικαίου στο ίδιο πανεπιστημιακό ίδρυμα κ. Κωνσταντίνο Πιτσόκη. Νομικός Σύμβουλος της Επιτροπής διορίστηκε ο πρώην Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας, Αλέκος Μαρκίδης.

Δημιουργία νέων Μητροπόλεων

Η Ιερά Σύνοδος σε συνεδρία της στις 12 Φεβρουαρίου αποφάσισε την δημιουργία 4 νέων Μητροπόλεων-Χωρεπισκοπών.

Αυτές θα είναι η Κωνσταντία, η Μυριανθούσης (Μαραθάσης), η Ταμσαού και η Καρπασίας. Προβλέπεται, επίσης, ότι θα αναβαθμιστούν σε Μητροπόλεις και οι νυν Χωρεπίσκοποι Τριμυθούντος και Αρσινόης. Η Ιερά Σύνοδος προχώρησε στον καθορισμό των ορίων των πιο πάνω Επισκοπών, ενώ επιφυλάχθηκε να ορίσει σε επόμενη της συνεδρία ποιες εξ αυτών θα είναι Μητροπόλεις και ποιες Χωρεπισκοπές. Τέλος, αποφάσισε όπως παραχωρηθεί η διαπομπή του Συνονομαίου Πλατύ Αγλατιάς και των συνοικισμών Αγίου Ελευθερίου, Αρχαγγέλου Μιχαήλ και Αποστόλου Φιλίππου στα Λατσία, στον Μητροπολίτη Κυρηνεάς Παύλο.

Επιναπαρισμός κημεμένων εικόνων

Εξι πολύτιμες βυζαντινές εικόνες, ορισμένες από τις οποίες είχαν κλαπεί κατά τη διάρκεια της τουρκικής εισβολής από την Μητρόπολη Κυρηνεάς, εντοπίστηκαν στον οίκο δημοπρασιών Sotheby's στη Νέα Υόρκη,

όπου είχαν δοθεί για δημοπρασία. Η επιστροφή τους έγινε κατορθωτή κατόπιν έντονων και χρονοβόρων διαδικασιών. Οι διαβουλεύσεις έγιναν με συνεργασία της Κυπριακής Κυβέρνησης, της Ιεράς Αρχιεπισκοπής και της Μητρόπολης Μόρφου, μέσω του δικηγόρου της Γιώργου Χατζηπερή, με τον γνωστό οίκο. Η παραλαβή των εικόνων έγινε στη Νέα Υόρκη στις 10 Ιανουαρίου από τον Μητροπολίτη Μόρφου. Οι τρεις εικόνες, του Αγίου Πέτρου 14ου αιώνα, του Αγίου Παύλου 14ου αιώνα και της Παναγίας Οδηγήτριας 13ου αιώνα προέρχονται από την Εκκλησία της Αίνου, η μία εικόνα, των Αγίων Ανδρόνικου και Αθανασίας 13ου αιώνα από τον Καλοπαναγιώτη, ενώ οι άλλες δύο δεν έχει εξακριβωθεί ακόμη σε ποια εκκλησία ανήκουν.

Ανάπτυξη θρησκευτικού τουρισμού

Η Εκκλησία της Κύπρου σε συνεργασία με τον Κυπριακό Οργανισμό Τουρισμού (ΚΟΤ) και άλλους αρμόδιους φορείς του κράτους προχωρεί στην ανάπτυξη του θρησκευτικού προσκυνηματικού τουρισμού. Η προσπάθεια αποσκοπεί στη δημιουργία των κατάλληλων προϋποθέσεων ώστε οι επισκέπτες, ξένοι και ντόπιοι, να έρθουν σε επαφή και να γνωρίσουν την πλούσια εκκλησιαστική παράδοση του τόπου.

Σε πρώτο στάδιο ο ΚΟΤ έχει προχωρήσει στο σχεδιασμό θρησκευτικών διαδρομών, οι οποίες θα περιλαμβάνουν επισκέψεις σε μοναστήρια, σε αρχαίες εκκλησίες, σε μουσεία, σε σκευοφυλάκια και σε άλλους χώρους, στους οποίους φυλάσσονται εκκλησιαστικά κειμήλια. Η ολοκλήρωση του πιο πάνω προγράμματος θα καλυφθεί οικονομικά, κατά το ήμισυ, από κονδύλια που παρέχει το Εθνικό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης. (Ιανουάριος 2007).

Εκλογή Μητροπολίτη Πάφου

Νέος Μητροπολίτης Πάφου εκλέχθηκε ο μέχρι πρότινος Χωρεπίσκοπος Αρσινόης Γεώργιος. Ο νέος Μητροπολίτης Πάφου εκλέχθηκε διά βοής από την κληρικολαϊκή Συνέλευση, η οποία συνήλθε στο Μέγα συνοδικό της Ιεράς Αρχιεπισκοπής, στις 29 Δεκεμβρίου 2006, υπό την προεδρία του Αρχιεπισκόπου Κύπρου Χρυσόστομου Β'. Μετά το πέρας της εκλογής, ο νέος Μητροπολίτης, μαζί με τα υπόλοιπα μέλη της

Ιεράς Συνόδου και τους Γενικούς Αντιπροσώπους κατευθύνθηκαν στον Καθεδρικό ναό του Αγίου Ιωάννη. Εκεί υπογράφηκε από όλους τους Συνδικούς, στην Αγία Τράπεζα, η πράξη εκλογής του νέου Μητροπολίτη Πάφου. Η ενθρόνισή του έγινε την επομένη στον Καθεδρικό Ναό του Αγίου Θεοδώρου στην Πάφο.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Εκκλησία και διαδίκτυο

Η Ιερά Αρχιεπισκοπή Αθηνών, αξιοποιώντας τις δευτερεύουσες που παρέχει στον άνθρωπο η τεχνολογία της πληροφορικής, προχώρησε στη δημιουργία ενός πρωτοποριακού προγράμματος παροχής εκκλησιαστικών υπηρεσιών μέσω διαδικτύου. Σύμφωνα με το συγκεκριμένο πρόγραμμα, θα δικτυωθούν όλες οι ενορίες της Αρχιεπισκοπής, ώστε να παρέχεται η δυνατότητα στους πολίτες να λαμβάνουν τα κατάλληλα εκκλησιαστικά πιστοποιητικά, άδειες γάμου ή ακόμη και να ενημερώνονται για τη διαθεσιμότητα των ναών για τέλεση μυστηρίων μέσω των σχετικών ηλεκτρονικών σελίδων. Το όλο έργο, το οποίο έχουν αναλάβει να υλοποιήσουν δύο εταιρίες παροχής υπηρεσιών στο διαδίκτυο, προβλέπεται να τεθεί σε εφαρμογή εντός 8 μηνών από την υπογραφή της σύμβασης.

Δημιουργία τηλεοπτικού σταθμού

Πολύ κοντά στη δημιουργία εκκλησιαστικού καναλιού φαίνεται να βρίσκεται η Ιερά Αρχιεπισκοπή Αθηνών. Για το σκοπό αυτό βρίσκονται σε εξέλιξη διαβουλεύσεις με τον αρμόδιο Υπουργό Επικρατείας, ώστε να παραχωρηθεί ψηφιακή συχνότητα από την ΕΡΤ. Το νέο εκκλησιαστικό κανάλι, το οποίο αποτελεί διακαή πόθο του Αρχιεπισκόπου Χριστοδούλου, προβλέπεται να ενταχθεί στη ψηφιακή πλατφόρμα της κρατικής τηλεόρασης, ώστε να μεταδίδεται δωρεοφορικά και εκτός του ελληνικού χώρου.

ΒΑΤΙΚΑΝΟ

Βρέθηκε η σαρκοφάγος του Αποστόλου Παύλου:

Μπροστά σε μια σημαντική ανακάλυψη φαίνεται να βρίσκεται ομάδα αρχαιολόγων από την Ιταλία. Σύμφωνα με τα όσα υποστηρίζουν οι Ιταλοί αρχαιολόγοι, μετά από ανασκαφές οι οποίες διήρκισαν 4 περίπου έτη, εντόπισαν μαρμαρίνη σαρκοφάγο, η οποία φέρει στο εξωτερικό της την επιγραφή «Παύλος Απόστολος μάρτυς». Η σαρκοφάγος βρέθηκε κάτω από την αγία τράπεζα της Βασιλικής του Αγίου Παύλου. Στο ναό, ο οποίος βρίσκεται σε απόσταση 2 περίπου χι-

λιόμετρων έξω από τα τείχη της πόλης, φέρεται κατά την παράδοση να ενταφιάστηκε ο Απόστολος Παύλος, μετά το μαρτυρικό του θάνατο δι' αποκεφαλισμού στη Ρώμη το 67 μ.Χ. Στο συγκεκριμένο χώρο προήχησε άλλος αρχαιότερος ναός κτισμένος τον 4^ο αιώνα από το Μέγα Θεοδοσίο, ο οποίος καταστράφηκε από πυρκαγιά το 1823. Οι αρχαιολόγοι εκτιμούν ότι εντός της σαρκοφάγου, που χρονολογείται στα τέλη του 4^{ου} αιώνα, βρίσκεται το λείψανο του Αποστόλου των Εθνών. Όπως ανέφερε η επικεφαλής της ομάδας, στο παρόν στάδιο δεν υπάρχει η πρόθεση να ανοικτεί η σαρκοφάγος, αλλά οι εργασίες θα περιοριστούν στον εξωτερικό καθαρισμό. Την είδηση επιβεβαίωσε και επίσημα σε συνέντευξη τύπου το Βατικανό.

Οι μάρτυρες της Αναστάσεως

Το γεγονός της Ανάστασης του Χριστού κατέχει κεντρική θέση στα Ευαγγέλια και το κήρυγμα των Αποστόλων. Οι εμφανίσεις του Αναστάστος Κυρίου είναι τόσες, όσες ήταν απαραίτητες για να είναι οι μαθητές του Χριστού απόλυτα βέβαιοι ότι ο Χριστός πραγματικά αναστήθηκε.

Με τις αλληπάλληλες εμφανίσεις Του, ο Χριστός, και μάλιστα «*ἐν πολλοῖς τεκμηρίοις*» (Πράξ. 1, 3), ήθελε να καταστήσει και αισθητά την Ανάστασή Του στους μαθητές Του, έτσι που να γίνει κατάσταση ζωής, πηγή χαράς και δυνάμεως, ελπίδας και βεβαίας πίστης. Με την ανάστασή Του, ο Χριστός, βεβαιώνει τους δικούς Του λόγους, γιατί ο ίδιος προ του πάθους είχε προεξαγγείλει την ανάστασή Του. Τώρα με τις εμφανίσεις Του την πιστοποιεί.

Το ότι η Ανάσταση του Χριστού έγινε από μαρτυρία των Αποστόλων, προσωπικό βίωμα, το βλέπουμε καθαρά στο κήρυγμα των Αποστόλων δια του στόματος του Πέτρου την ημέρα της Πεντηκοστής. Είπε ο Πέτρος: «*τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ἀνίστησεν ὁ Θεός· οὐ πάντες ἡμεῖς ἐσμεν μάρτυρες*» (Πράξ. 2, 32).

Αλλά και όταν το Συνέδριο των Εβραίων τους απειλούσε με φυλάκιση ή και με θάνατον, οι Απόστολοι απαντούσαν: «*οὐ δυνάμεθα ἡμεῖς ἄ εἶδομεν καὶ ἠκούσαμεν μὴ λαλεῖν*» (Πράξ. 4, 20).

Οι δέκα εμφανίσεις του Χριστού

Ο Χριστός εμφανίστηκε μετά την Ανάστασή του:

- Στην Μαρία τη Μαγδαληνή και «*ἐν ἑτέρα μορφῇ*» σε δύο μαθητές που πήγαιναν στα χωράφια, (Μκ. 16, 9-13, Ιω. 20, 11-18).
- Στις τρεις Μυροφόρες (Μαρία η Μαγδαληνή, Μαρία η του Ιακώβ και Σαλώμη), (Μτ. 28, 9-10).
- Στους δύο Αποστόλους (από τους εβδομήκοντα, Λουκά και Κλεόπα) κατά την πορεία τους προς την Πόλη Εμμαούς, (Μκ. 16, 12-13, Λκ. 24, 13-15).
- Στον Απόστολο Πέτρο (Λκ. 24, 34).
- Στους 10 Αποστόλους, πλην του Θωμά, (Μκ. 16, 14, Λκ. 24, 36-43).

- Στους 11 Αποστόλους μαζί με το Θωμά (Ιω. 20, 26-29).
- Σε 7 Αποστόλους στη λίμνη της Τιβεριάδος (Ιω. 21, 1-23).
- Στους 11 Αποστόλους στο Όρος της Γαλιλαίας (Μτ. 28, 16).
- Στους 11 και σε όλους τους μαθητές Του, την ημέρα της Αναλήψεως στη Βηθανία (Μκ. 16, 19-20, Λκ. 24, 50-52, Πράξ. 1, 6-11).
- Κατά τον Απόστολο Παύλο:
 - α. Στον αδελφόθεο Ιάκωβο (Α' Κορ. 15, 7)
 - β. Στον ίδιο μετά την Ανάληψη, στη Δαμασκό (Πράξ. 22, 6 και 17-19, Α' Κορ. 9-1).

Η εκλογή ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΠΡΟΥ

Η Εκκλησία της Κύπρου είναι μια από τις πρώτες Αποστολικές Εκκλησίες. Ιδρύεται κατά την πρώτη περιόδεia του Αποστόλου Παύλου (45 μ.Χ.). Τον Παύλο συνόδευαν ο Κύπριος την κατ'αγωγή Βαρνάβας και ο ανειμκός του Ιωάννης-Μάρκος. Από την ίδρυσή της ίσαμε την εκλογή, ως Αρχιεπισκόπου Κύπρου του από Πάφου Χρυσόστομου Β', την Εκκλησία της Κύπρου ποίμαναν 75 Αρχιεπίσκοποι με πρώτον τον Απόστολο Βαρνάβα. Βέβαια πρέπει να πούμε πως κατά την περίοδο της φραγκοκρατίας και ενετοκρατίας (1192-1571) δεν υπήρχε Αρχιεπίσκοπος Κύπρου. Την έδρα του είχαν καταργήσει οι Λατίνοι με διάταγμα του Πάπα Αλέξανδρου.

Εκλογή

Για καθαρά ιστορικούς λόγους πρέπει να σημειώσουμε πως η εκλογή του Μητροπολίτη Πάφου κ. Χρυσόστομου, στον Αρχιεπισκοπικό Θρόνο, είχε κάτι το ξεχωριστό, που καμιά άλλη εκλογή Αρχιεπισκόπου, δεν είχε. Οι 46 Γενικοί Αντιπρόσωποι του Επισκόπου

Κύκκου κ. Νικηφόρου ως και 12 σφικάλιοι απεχώρισαν από την εκλογική Συνέλευση. Την αποχώρηση των εκλεκτόρων του Επισκόπου Κύκκου μνηθήκαν και οι εκλεκτορες του Μητροπολίτη Πάφου. Έτσι η εκλογική Συνέλευση δε μπορούσε να συνεχίσει το έργο της, επειδή δεν υπήρχε απαρτία.

Την ίδια μέρα έγινε έκτακτη σύγκληση της Ιεράς Συνόδου και αποφασίστηκε η εκλογική Συνέλευση να συνέλθει την επόμενη ημέρα, Κυριακή 5 Νοεμβρίου, για να συνεχίσει το έργο της.

Το βράδυ του Σαββάτου της 4ης Νοεμβρίου μετά από πολλές διαβουλεύσεις μεταξύ του Επισκόπου Κύκκου, των Μη-

Εκείνο που δίκαια τονίστηκε εκείνη την ημέρα ήταν το αυτοκέφαλο της Εκκλησίας. Προβλήθηκαν τα τρία αυτοκρατορικά προνόμια τα οποία δόθηκαν από τον αυτοκράτορα Ζήνωνα το 478 μ.Χ. Στην ενθρόνιση παρέστησαν εκπρόσωποι όλων των Πατριαρχείων, ο προκαθήμενος της Εκκλησίας της Ελλάδος, ως επίσης και εκπρόσωποι της Αγίας Έδρας Βατικανού. Βέβαια παρόντες

τροπολιτών Κιτίου, Μόρφου και του Χωρεπισκόπου Τριμυθούντος από το ένα μέρος, του Πάφου Χρυσοστόμου και του Χωρεπισκόπου Αρσινόης από το άλλο μέρος, άνοιξε ο δρόμος για την εκλογή του Πάφου Χρυσοστόμου ως Αρχιεπισκόπου της Κύπρου. Έτσι έληξε η ακεφαλία της Εκκλησίας της Κύπρου η οποία άρχισε το 2002 με την ασθένεια του τότε Αρχιεπισκόπου Κύπρου Χρυσοστόμου Α'.

Ενθρόνιση

Η ενθρόνιση του Χρυσοστόμου Β' έγινε την Κυριακή 12 Νοεμβρίου 2006 στον Καθεδρικό Ναό του Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου. Η ενθρόνιση ήταν λαμπρή και μεγαλόπρεπη, όπως αρμόζει στην Αποστολική Εκκλησία της Κύπρου.

στην ενθρόνιση ήταν ο Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας, ο Πρόεδρος της Βουλής, οι Αρχηγοί Πολιτικών Κομμάτων, Υπουργοί, Βουλευτές και πλήθος κόσμου.

Ο λαός του Θεού περιμένει πολλά από τον νέο Αρχιεπίσκοπο. Έχουμε βέβαια την πεποίθηση ότι θα φανεί αντίξιος της εμπιστοσύνης που του έχει δοθεί από την πλειοψηφία των μελών της εκλογικής συνέλευσης και θα προχωρήσει στην πραγμάτωση των αναγκών των τριών για την ανανέωση και ανανέωση της αυτοκέφαλής Εκκλησίας της Κύπρου, έτσι ώστε αυτή να είναι σε θέση να ρυθμίζει τα του οίκου της χωρίς να ζητά εξωθεν βοήθεια.

Το ευχόμαστε από βάθους καρδιάς.

Επίσκεψη Αρχιεπισκόπου Αθηνών στο Βατικανό

Ύστερα από επίσημη πρόσκληση του Πάπα Βενέδικτου ΙΣΤ', ο Αρχιεπίσκοπος Αθηνών Χριστόδουλος πραγματοποίησε επίσημη επίσκεψη στο Βατικανό, από 13 μέχρι 16 Δεκεμβρίου 2006. Κατά τη διάρκεια της επίσκεψης ο Μακαριότατος, με τη συνοδεία του, επισκέφθηκε την Πατριαρχική Βασιλική του Αγ. Πέτρου και τις εκεί ανασκαφές, τον τάφο του Πάπα Ιωάννη Παύλου του Β', την Ορθόδοξη Ελληνική Εκκλησία του Αγίου Θεοδώρου, τη Βασιλική του Αγίου Κλήμεντος, τη Βασιλική του Αγίου Ιωάννη του Λατερανού, το Ποντιφικό Πανεπιστήμιο του Λατερανού, την κατακόμβη της Αγίας Πρισκίλλης καθώς και άλλα σημαντικά μέρη της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας.

Προσφωνώντας τον Καρδινάλιο Walter Kasper, Πρόεδρο του Ποντιφικού Συμβουλίου Προώθησης Χριστιανικής Ενότητας, ο οποίος παρέθεσε επίσημο δείπνο προς τιμή του Μακαριότατου, ο Αρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος ανέφερε μεταξύ άλλων πως με την επίσκεψη της αυτή η αντιπροσωπεία της Εκκλησίας της Ελλάδος κόμισε «το αίμα μίσητος της καταλλαγής, της συνεργασίας και του διαλόγου της αλήθειας». Ο Μακαριότατος αναφέρθηκε

επίσης στη σηματοδότηση μιας νέας εποχής μεταξύ των Εκκλησιών, στην προοπτική περαιτέρω συνεργασίας μεταξύ της Εκκλησίας της Ελλάδος και της Ρωμαιοκαθολικής, όπως αυτή άρχισε λίγα χρόνια πριν, από την επίσκεψη του Πάπα Ιωάννη Παύλου Β' στην Ελλάδα, και στην πρόθεση να υπάρξει περαιτέρω συνεργασία μεταξύ των δύο Εκκλησιών σε πολλά θέματα όπως εκείνο της διασφάλισης του σεβασμού προς το ανθρώπινο πρόσωπο, εκείνο της αδιαπραγμάτευτης αξίας της ανθρωπίνης ζωής, εκείνο του διαθρησκειακού διαλόγου κ.ά.

Η συνάντηση του Μακαριότατου με τον Πάπα Βενέδικτο ΙΣΤ' έγινε στις 14 Δεκεμβρίου 2006, στο χώρο της Βιβλιοθήκης του Βατικανού. Υποδεχόμενος τον Έλληνα Αρχιεπίσκοπο, ο Πάπας Βενέδικτος εξέφρασε την ιδιαίτερη χαρά του για την επίσκεψη και πρόσθεσε μεταξύ άλλων πως «η παρουσία Σας εδώ Μακαριότατε, αναζωπυρώ εντός ημών τη σπουδαιότητα της χριστιανικής παράδοσης, ήτις γεννήθηκε και ανεπτύχθη εις την πολυφύλητο και ένδοξο πατρίδα Σας». Ο Πάπας αναφέρθηκε επίσης στην επίσκεψη του προκατόχου του στην Αθήνα, στη συνεργασία της Αποστολικής Διακονίας της Εκκλησίας της Ελλάδος με

την Αποστολική Βιβλιοθήκη του Βατικανού, στο καθήκον που έχουν οι Καθολικοί και οι Ορθόδοξοι να προσπιστούν τις χριστιανικές ρίζες της Ηπείρου μας, στη διαφύλαξη της αξιοπρέπειας της ανθρωπίνης προσωπικότητας, στο σεβασμό των μειονοτήτων, της θρησκευτικής ελευθερίας, και την πρόθεση της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας να πράξει το παν και να εργαστεί σκληρά για πλήρη κοινωνία μεταξύ Ορθοδόξων και Ρωμαιοκαθολικών.

Στην προσφώνησή του ο Αρχιεπίσκοπος Αθηνών έκανε αναφορά στις προηγούμενες σχέσεις των δύο Εκκλησιών ευχόμενος ευόδωση των εργασιών της Διεθνούς Μίκτης Επιτροπής Διαλόγου Ορθόδοξης Εκκλησίας και Ρωμαιοκαθολικής, στην ανάγκη αυξημένης προσοχής σε επί μέρους ζητήματα όπως η τάση αποχριστιανοποίησης της Ευρώπης, στα προβλήματα που δημιουργούνται από τη μετακίνηση προσφύγων και μεταναστών, στους κινδύνους που προέρχονται από το θρησκευτικό φανατισμό, στο φαινόμενο της διέγερσης του χόσματος πλουσίων και φτωχών, στους κινδύνους που διατρέχουν οι νέοι κ.ά.

Αξιοσημείωτη είναι και η κοινή δήλωση που υπέγραψαν οι δύο εκκλησιαστικοί ηγέτες, παρόμοια με εκείνη που υπέγραψαν πρόσφατα ο Πάπας Βενέδικτος με τον Οικουμενικό Πατριάρχη Βαρθολομαίο, που παρ'εναντιό της λέμε πως δεν αποτελούν δογματικές συμφωνίες, όπως εσφαλμένα νομίζουν πολλοί φορείς, αλλά έκφραση κοι-

νής θέλησης όπως συνεργαστούν οι δύο εκκλησιαστικοί ηγέτες σε θέματα κοινού ενδιαφέροντος. Με την κοινή αυτή δήλωση οι δυο τους αναγνωρίζουν την ευθύνη τους για την υπέρβαση των τραυματικών εμπειριών του παρελθόντος και την περαιτέρω προώθηση του θεολογικού διαλόγου, προέτρεπαν από κοινού το σύνολο των θρησκευτικών ηγετών να συνεχίσουν και να ενδυναμώσουν το διαθρησκευτικό διάλογο και να εργαστούν για μια κοινωνία ειρήνης και αδελφότητας μεταξύ προσώπων και λαών, προέβαιναν σε έκκληση σεβασμού του ιερού χαρακτήρα του ανθρώπινου προσώπου, αξίωναν μείζονα ευαισθησία για την πιο αποτελεσματική προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κ.ά.

Σε ένδειξη καλής θέλησης η Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία προχώρησε στην παραχώρηση τμήματος της Τιμής Αλύσεως του Αποστόλου Παύλου, την οποία παρέλαβε με εμφανή συγκίνηση ο Αρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος από εκπρόσωπο του Πάπα στη Βασιλική του Αποστόλου Παύλου.

Ευχόμαστε ολόψυχα οι επισκέψεις αυτές να αποβούν ωφέλιμες για ολόκληρο το Χριστιανισμό, να συμβάλουν αποφασιστικά στην εξάλειψη των λαθών του παρελθόντος και να θέσουν τις ορθές βάσεις για περαιτέρω συνεργασία των Εκκλησιών ούτως ώστε μαζί να εργαστούν για την επίλυση των πολλαπλών προβλημάτων του σύγχρονου κόσμου.

Ο Πάπας Βενέδικτος XVI στην Τουρκία και το Οικουμενικό Πατριαρχείο

Ακολουθώντας το παράδειγμα των προκατόχων του, Πάπα Παύλου VI και Ιωάννη Παύλου II, ο νέος Πάπας Ρώμης Βενέδικτος XVI πραγματοποιεί ιστορικής σημασίας επίσκεψη στην Τουρκία και το Οικουμενικό Πατριαρχείο από τις 28 Νοεμβρίου μέχρι την 1η Δεκεμβρίου 2006. Ο Πάπας Βενέδικτος με την πολυμελή συνοδεία του, αποτελούμενη από σημαντικά στελέχη του Βατικανού, αφίχθηκε στην Άγκυρα το μεσημέρι της 28ης Νοεμβρίου. Την ίδια μέρα επισκέφτηκε στελέχη της Τουρκικής Κυβέρνησης, το Μαουσολείο του Ατατούρκ και τον Πρόεδρο της

Τουρκίας. Την επόμενη μέρα επισκέφτηκε την Έφεσο, ενώ το απόγευμα της ίδιας ημέρας την Κωνσταντινούπολη. Εκεί πραγματοποίησε, με τη συνοδεία του, επίσημη επίσκεψη στο Οικουμενικό Πατριαρχείο τόσο το απόγευμα της 29ης Νοεμβρίου όσο και το πρωί της 30ης Νοεμβρίου, ημέρα της εορτής της Αποστόλου Αντρέα, ιδρυτή της Εκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως. Κατά την απογευματινή άφιξή του στο Πατριαρχείο τον Πάπα υποδέχτηκαν, στην είσοδο, στελέχη της Εκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, που τον οδήγησαν στην είσοδο του Πατριαρχικού

Ναού όπου τον υποδέχτηκε ο Πατριάρχης Βαρθολομαίος περιτομίζόμενος από κληρικούς του Πατριαρχείου. «Των κωδώνων κρουαμένων πανηγυρικός» οι δύο εκκλησιαστικοί ηγέτες εισήλθαν μαζί στον Ναό προς τελεση της προκαθορισμένης, προς τιμήν του Πάπα, δοξολογίας. Στο τέλος της δοξολογίας έγιναν επίσημες προσφωνήσεις εκ μέρους των δύο εκκλησιαστικών ηγετών και η όλη τελετή έληξε με το ψάλλισμο των πολυχρονίων των δύο Προκαθημένων. Στη συνέχεια, οι δύο εκκλησιαστικοί άνδρες, αφού προσκύνησαν τα ιερά λείψανα του Αγίου Ιωάννη του Χρυσοστόμου και του Αγίου Γρηγορίου του Θεολόγου που φυλάσσονται στον Πατριαρχικό Ναό, ανήλθαν, με τις συνοδείες τους, στην Αίθουσα του Θρόνου, όπου η κάθε πλευρά παρουσίασε τα στελέχη της. Ακολούθησε κατ'ιδίαν συνομιλία του Πάπα και του Πατριάρχη, μετά το πέρας της οποίας ο Πατριάρχης προσέφερε ανυμνηστικά δώρα στα μέλη της Παπικής συνοδείας. Την επόμενη μέρα 30 Νοεμβρίου, ο Πάπας παρευρέθη στην Θρονική εορτή του ιδρυτού και προστάτη της Εκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, Αποστόλου Αντρέα, όπου τελέστηκε πανηγυρική Λειτουργία. Κατά το «αγαπήσαμεν αλλήλους» ο Πάπας κατήλθε από Αντιβρόνου όπου ήταν ιστάμενος και αντάλλαξε «τον ασπασμό της εν Χριστώ αγάπης» με τον Πατριάρχη. Κατά τη διάρκεια της Λειτουργίας ο Πάπας απήγγειλε την Κυριακή προσευχή στα ελληνικά. Στο τέλος της Λειτουργίας οι δύο Προκαθημένοι αντάλλαξαν προσφωνήσεις και δώρα. Ο Πάπας πρόσφερε στον Πατριάρχη διακοπότητα και ο Πατριάρχης ένα αρχαίο αργυρό Ευαγγέλιο. Ακολούθως οι δύο εξήλθαν με πομπή από τον Πατριαρχικό Ναό, ανέβηκαν στον εξώστη της Αρχιεραμπατέας, ευλόγησαν τους πιστούς μέσα σε κλίμα χειροκροτημάτων και επευφημιών και εισήλθαν στο Πατριαρχικό Μέγαρο. Εκεί διαβάστηκε, στην Αίθουσα του Θρόνου, Κοινή Διακήρυξη στα γαλλικά από τον Καρδινάλιο Walter Kasper, Πρόεδρο του Ποντιφικού Συμβουλίου για την προώθηση της χριστιανικής ενότητας, και στα αγγλικά από τον Μητροπολίτη Περγάνου Ιωάννη Ζηζούλα, η οποία και υπογράφηκε από τους δύο Προκαθημένους. Με την κοινή αυτή Διακήρυξη οι δύο ηγέτες αναγνώσαν την δέσμευσή τους για προώθηση της μεταξύ των δύο Εκκλησιών ενότητας. Αναφέρθηκαν στις προσπάθειες των προκατόχων τους για δημιουργία θετικού κλίματος μεταξύ των δύο Εκκλησιών, στο θεολογικό διάλογο, στη δέσμευση για περαιτέρω συνεργασία για μια κοινή μαρτυρία, στην ανάγκη σεβασμού της θρησκευτικής ελευθερίας, της προστασίας των μειονοτήτων με τις ιδιαιτερότητές τους, στην ταυτόχρονη διαφύλαξη των χριστιανικών ρεζών, παραδόσεων και αξιών, και μεταξύ άλλων, στην ανάπτυξη διαθρησκειακού διαλόγου στην

προοπτική ενός αγώνα κατά πάσης μορφής βίας και διακρίσεως, καθώς και στην ανάγκη προστασίας του περιβάλλοντος.

Την επόμενη μέρα ο Πάπας τέλεσε Λειτουργία στον Καθολικό Καθεδρικό Ναό του Αγίου Πνεύματος παρόντος του Πατριάρχη Βαρθολομαίου. Σε συγκεκριμένο σημείο της Λειτουργίας οι δύο Προκαθημένοι αντάλλαξαν ασπασμό αγάπης και ειρήνης. Στο τέλος ευλόγησαν μαζί τους πιστούς. Ο Πάπας με την πολυπλη-

θή συνοδεία του αναχώρησε από την Κωνσταντινούπολη το μεσημέρι της ίδιας ημέρας για τη Ρώμη έχοντας τοποθετήσει, από κοινού με τον Πατριάρχη Βαρθολομαίο, νέες βάσεις για μια περαιτέρω και στενότερη σχέση μεταξύ των δύο Εκκλησιών.

Κρίνοντας την επίσκεψη αυτή από καθαρά εκκλησιαστική σκοπιά τη θεωρούμε πολύ σημαντική και σπουδαία. Η συνάντηση των δύο εκκλησιαστικών ηγετών στον ίδιο ναό μαρτυρεί την ύπαρξη αγαθών σχέσεων μεταξύ των δύο Εκκλησιών, σχέσεων αλληλοσεβασμού, αλληλοκατανόησης και αλληλοαποδοχής. Ταυτόχρονα ανόγει και ο δρόμος που καλούνται να βαδίσουν οι δύο Εκκλησίες. Και βέβαια ο δρόμος αυτός δεν είναι άλλος από εκείνον που χάραξε ο Κύριος, ο δρόμος διαδοχής της ενότητας. Η ιστορική αυτή συνάντηση τονίζει πως οι αρνητικές πρακτικές του παρελθόντος έχουν περάσει. Τώρα προβάλλει στον ορίζοντα η ελπίδα ενός θετικού μέλλοντος. Πρέπει να παραδεχτούμε όλοι πως οι έριδες, οι διαμάχες, τα μίσια και οι προκαταλήψεις είναι στοιχεία αρνητικά που δηλητηρίασαν το παρελθόν και οφείλουμε να μην επιτρέψουμε την επαναφορά τους στο παρόν. Το μέλλον μας ανήκει. Εμείς θα το κτίσουμε και εμείς θα το στερεώσουμε. Προς αυτή την κατεύθυνση πρέπει να κινηθούμε όλοι. Αυτό πρέπει να είναι το όραμα της σημερινής Εκκλησίας.

Η ιστορική αυτή συνάντηση των δύο προκαθημένων δείχνει επίσης πως υπάρχει η προοπτική της συνεργασίας των δύο Εκκλησιών για κοινή αντιμετώπιση των προβλημάτων του σύγχρονου κόσμου. Πρέπει οι Εκκλησίες να δρουν από κοινού, ως ένα σώμα, όχι μόνο για να είναι πιο ισχυρή η μαρτυρία τους, αλλά για να στέλνουν έτσι το μήνυμα πως ο κόσμος υφίσταται ως σύνολο και ως σύνολο οφείλει να λύσει τα προβλήματά του.

Τέλος, ως σημειωθεί πως οι επευφημίες και τα χειροκροτήματα του λαού κατά την διάρκεια των κοινών εμφανίσεων του Πάπα και του Πατριάρχη δείχνουν πλέον πως ο λαός θέλει τους ηγέτες της Εκκλησίας ενωμένους, συνοδοιπόρους και συναγωνιστές. Στα χέρια τους είναι να μην τον απογοητεύσουν.

ΠΑΣΧΑ ΤΩΝ ΗΘΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΘΙΜΩΝ

«Εορτῶν εορτή και πανήγυρις εστί πανηγύρεων»

Η εορτή του Πάσχα, ως το κέντρο της λατρευτικής ζωής του ορθόδοξου, αποτελεί μια από τις σπουδαιότερες και μεγαλοπρεπέστερες γιορτές της Χριστιανοσύνης. Είναι η λύτρωση του ανθρώπου γένους από τα δεσμά της αμαρτίας. Στην Κύπρο, όπως και στην Ελλάδα, το Πάσχα ονομάζεται και Λαμπρή, αφού θεωρείται ως η λαμπρότερη γιορτή του Ελληνισμού. Βιώνοντας βαθύτατα το λυτρωτικό μήνυμα της Ανάστασης, κάθε χριστιανός πλημμυρίζει από δέος, χαρά και συγκίνηση.

Το Πάσχα είναι κινητή γιορτή. Κινείται ανάμεσα στους μήνες Απρίλιο και Μάιο. Πριν την Κυριακή του Πάσχα προηγείται μια περίοδος νηστείας πενήντα ημερών, ενώ η τελευταία εβδομάδα πριν την Ανάσταση είναι η Αγία και Μεγάλη Εβδομάδα των Παθών. Η Εκκλησία με τις κατανυκτικές ακολουθίες, μας συνδέει άμεσα με τα συγκλονιστικά γεγονότα που διαδραματίστηκαν γύρω απ' το Πρόσωπο του Θεανθρώπου.

Το Χριστιανικό Πάσχα προέρχεται από το Πάσχα των Εβραίων, το «PESAH» που σημαίνει διάβαση, γιορτή που είχε καθιερωθεί από τους Εβραίους σε ανάμνηση της φυγής τους από την Αίγυπτο και της διαβάσεώς τους από την Ερυθρά Θάλασσα. Μα και οι Εβραίοι την ιδέα αυτή της γιορτής πήραν από παλαιά σχετική γιορτή των Αιγυπτίων, που λεγόταν «PISAH», όπου γιόρταζαν την εαρινή ισημερία και τον ερχομό της άνοιξης. Οι πρώτοι χριστιανοί γιόρταζαν το Πάσχα μαζί με τους Εβραίους στις 14 του μήνα Νισάν, ενώ διατήρησαν το όνομα Πάσχα σε ανάμνηση της Ανάστασης, της διάβασης απ' το θάνατο στη ζωή. Παρ' όλα αυτά ενώ στην Ανατολή τους δύο πρώτους χριστιανικούς αιώνες το χριστιανικό Πάσχα γιορταζόταν ταυτόχρονα με το Εβραϊκό, στη δύση γιορταζόταν την Κυριακή μετά την εαρινή πανσέληνο. Μετά από πολλές συζητήσεις χωρίς αποτέλεσμα μεταξύ εκπροσώπων Ανατολής και δύσης για εξεύρεση ημέρας εορτασμού του Πάσχα κοινή αποδοχής, επιλήφθηκε του θέματος η Α' Οικουμενική Σύνοδος που συνήλθε το 325 μ.Χ. στη Νίκαια της Βιθυνίας. Αυτή όρισε να εορτάζεται το Πάσχα την πρώτη Κυριακή μετά την Πανσέληνο που ακολουθούσε την εαρινή ισημερία. Έτσι οι δύο πλευρές γιόρταζαν συγχρόνως το Πάσχα

μέχρι το 1582, όταν ο Πάπας Γρηγόριος αντικατέστησε το τότε Ιουλιανό ημερολόγιο με το Γρηγοριανό, το οποίο διαφέρει κατά 13 ημερολογιακές μέρες. Έτσι ενώ η Εκκλησία της Ελλάδος ακολούθησε το νέο ημερολόγιο, συνέχισε τον καθορισμό του Πάσχα βάσει του παλαιού ημερολογίου. Από τότε όλα τα Πασχάλα, δηλαδή οι πίνακες των κινητών εορτών που χρησιμοποιεί η Εκκλησία μας, σημειώνουν πάντα το

«Λα-
τίνων Πά-
σχα» πριν από το
δικό μας «Αγιον Πάσχα», έτσι Ανατολική και Δυτική Εκκλησία δε γιορτάζουν σχεδόν ποτέ ταυτόχρονα την Ανάσταση. Ο λόγος είναι γιατί οι Ρωμαιοκαθολικοί θεωρούν εαρινή ισημερία την 21 Μαρτίου με το παλιό, ενώ εμείς οι Ορθόδοξοι

την 3ην Απριλίου με το νέο.

Ο Απόστολος Παύλος ήταν εκείνος που εισήγαγε για πρώτη φορά στο χώρο της Καινής Διαθήκης το χριστιανικό συμβολισμό στον εορτασμό του Πάσχα, κηρύττοντας ότι το σφαγίο ήταν ο Ιησούς, που θυσιάστηκε για τη σωτηρία των ανθρώπων. Από την εποχή που οι χριστιανοί άρχισαν να εορτάζουν το Πάσχα χωριστά από τους Εβραίους διατήρησαν μεν ορισμένα χαρακτηριστικά του Εβραϊκού Πάσχα, ταυτόχρονα όμως πρόσθεσαν και άλλα. Αυτό φαίνεται, αφενός μεν από το ψήσιμο του πασχαλινού αριού, του αβελιά, αφετέρου δε από τα κόκκινα αυγά και τις φλαούνες. Ποικίλα είναι τα πασχαλινά έθιμα που ο Ελληνισμός της Κύπρου διατηρεί μέχρι σήμερα, τα οποία συνήθως αρχίζουν από τη Μεγάλη Πέμπτη. Το βάψιμο των αβγών και η κατασκευή του παραδοσιακού εδέσματος, της φλαούνας, δίνουν έναν ευχάριστο γιορταστικό τόνο στο γεγονός της Ανάστασης.

Τα κόκκινα αβγά

Πλούσια είναι η παράδοση για το συμβολισμό των αβγών του Πάσχα. Από τα Βυζαντινά χρόνια καθιερώθηκαν τα κόκκινα αβγά καθώς και η κουλτούρα που είχε στη μέση της ένα κόκκινο αβγό. Το αβγό, πανάρχαιο σύμβολο της γένεσης του κόσμου, της γένεσης της ζωής κρύβει μέσα του, εν σπέρματι, μια ζωή. Στην περίπτωση των αβγών της Ανάστασης είναι σύμβολο νέας ζωής, η οποία αρχίζει με την Ανάσταση του Θεανθρώπου. Την Μεγάλη Πέμπτη συνήθίζεται να βάφονται κόκκινα αβγά γι' αυτό και λέγεται «Κόκκινη Πέμπτη».

Οι ερμηνείες που δίνονται για το λόγο που βάφονται κόκκινα αβγά του Πάσχα είναι πολλές. Κατά μια λαϊκή παράδοση, όταν έγινε γνωστή η Ανάσταση του Χριστού, κανείς δεν το πίστευε. Μια γυναίκα που κρατούσε στο καλάθι της αβγά φώναξε: «Μπορείε από άσπρα να γίνουν κόκκινα;» Και σαν απάντα δούμα τα αβγά κοκκίνισαν! Μια άλλη παράδοση αποδίδει το βάψιμο των αβγών στην ανάμνηση του θάψματος που έγινε όταν το αβγό που έδειξε η Μαρία η Μαγδαληνή στον Καϊάφα Τιβέριο έγινε κόκκινο. Μια τρίτη παράδοση υποστηρίζει ότι τα κόκκινα αβγά βόφτηκαν έτσι από το αίμα του Θεανθρώπου που έσταξε απ' το μέτωπο Του όταν οι σταυρωτές Του, του φόρεσαν το ακάνθινο στεφάνι. Σύμφωνα με μια τέταρτη εκδοχή τα αβγά βάφονται κόκκινα σε ανάμνηση του αίματος του Χριστού που χύθηκε για μας τους ανθρώπους ή ακόμη για να συμβολίζουν το αίμα του εβραϊκού προβάτου. Εξάλλου κόκκινο είναι και το χρώμα της χαράς για την Ανάσταση του Χριστού. Υπάρχει και η ορθολογιστική ερμηνεία που υποστηρίζει ότι το αβγό πήρε την έννοια του εορταστικού δώρου από τα Βυζαντινά χρόνια όπου το δίδαν ομοιοβία ο μικρός στον μεγάλο, ο μαθητής στον δάσκαλο... Αυτήν την έννοια του δώρου ακολούθησαν στα νεότερα χρόνια τα μαγαζιά κι έφτασαν σε ποικίλα κατασκευάσματα των αβγών.

Το τσουγκρίσμα των αβγών γίνεται μετά το άκουσμα του Καλού Λόγου και του «Χριστός Ανέστη» και συμβολίζει την έξοδο της ζωής από τον τάφο αλλά και το σπάσιμο του τάφου του Χριστού και την Ανάστασή Του. Το έθιμο, αν και χαιρετιστήριο, κρύβει ένα μικρό ανταγωνισμό, αφού ο νικητής του τσουγκρίσματος είναι μεταφορικά και ο πιο γερός.

Η φλαούνα

Η φλαούνα αποτελεί το κατεξοχήν παραδοσιακό Κυπριακό πασχαλινό έδεσμα. Πιστεύεται ότι η φλαούνα αποτελεί χριστιανική συνέχεια ενός αρχαίου εθίμου, της κατασκευής ενός γλυκίσματος από Ήρους καρπούς με το όνομα «παλάθη». Η αρχαία Ελληνική «παλάθη» προσφερόταν στα παιδιά που τριγύριζαν και έψαλλαν στα σπίτια για να καλωσιωρίσουν τα χελιδόνια και κατ' επέκταση την άνοιξη. Χαρακτηριστικό είναι ότι μέχρι και πρόσφατα ακόμη η φλαούνα προσφερόταν επίσης, ως φιλοδώρημα, στα παιδιά που τριγύριζαν στα σπίτια για ν' αναγγείλουν την Ανάσταση του Κυρίου. Η φλαούνα ζυμώνεται τη Μεγάλη Εβδομάδα, μετά τη Μεγάλη Τετάρτη, αλλά δεν τρώγεται πριν από την Ανάσταση, γιατί δεν είναι νηστισίμη.

Η Ανάσταση του Χριστού είναι μια αιώνια διακήρυξη αισιοδοξίας. Ο Αναστάς Κύριος, ως λυτρωτής, προσφέρει στους λυτρωμένους «αίετον, αγαλλίαμα και ευφροσύνη». Πέραν αυτών όμως, η γιορτή του Πάσχα είναι η κατεξοχήν γιορτή που ενώνει τις οικογένειες και προβάλλει το αίσιγμα της φιλοξενίας και της μεγαλοδωρίας. Προσφέρει στον άνθρωπο μια ευκαιρία ξεκούρασης από τον καθημερινό αγώνα για την επιβίωση. Η Πασχαλιά προσφέρει σε όλους μας μεγάλες χαρές κι ελπίδες, αφού είναι απαρχή μιας νέας ζωής γεμάτης χαρά και φως.

25η Μαρτίου: Πνευματικός και Εθνικός Ευαγγελισμός

Στη γη της Ιουδαίας, τη χώρα των θεόπνευστων προφητιών, ο Αρχάγγελος Γαβριήλ ανήγγειλε το ευφρόσυνο μήνυμα στην αιμνή Παρθένο Μαριάμ, ότι στα πλάχια της θα ενσαρκωθεί ο Υιός και Λόγος του Θεού, διὰ Πνεύματος Αγίου. Η αναγγελία αυτή υπήρξε ο πιο ευχάριστος, ο πιο πνευματικός αλλά και ο πιο χοροσποιάς Ευαγγελισμός για τον άνθρωπο. Αποτελεί την απαρχή για την εκπλήρωση του έργου της σωτηρίας του ανθρωπίνου γένους μέσα στα πλαίσια της σωτηριώδους οικονομίας του Θεού Πατρός. Ο Ευαγγελισμός της Θεοτόκου περιγράφεται στο κατά Λουκά Ευαγγέλιο. Έξι μήνες μετά τη χαρμόσυνη αγγελία του Αρχαγγέλου Γαβριήλ για τη γέννηση του Τιμίου Προδρόμου και Βαπτιστή Ιωάννου, ο ίδιος Άγγελος φέρνει τον «αγγελισμό» στην Παναγία για τη θαυμαστή σύλληψη του Σωτήρος.

Η Θεομητορική αυτή εορτή θεσπίστηκε να εορτάζεται στις 25 Μαρτίου, σε συσχέτισμό με την εορτή των Χριστουγέννων στις 25 Δεκεμβρίου, όπου μεσολαβούν εννέα μήνες. Το κοσμοϊστορικό γεγονός του Ευαγγελισμού έχει επηρεάσει και την αγιογραφία της Εκκλησίας, αφού απεικονίζεται σ' ανώτερα τμήματα των τοίχων του ναού αλλά και στα βημόθυρα του τέμπλου.

Στις 25 Μαρτίου εορτάζουμε μια διπλή εορτή. Μαζί με τον Ευαγγελισμό της Θεοτόκου, ο απανταχού Ελληνισμός εορτάζει και την Ανάσταση του γένους. Ήταν τότε στις 25 Μαρτίου 1821 όπου τον έθνος των Ελλήνων άρχισε τον πτόνιο αγώνα για την αποτίναξη της Τουρκικής σκλαβιάς. Στην αγιοφρούρητη Μονή της Αγίας Λαύρας, ο εμπνευσμένος Πατριάρχης Παλαιών Πατρών Γερμανός, ύψωσε το λάβαρο της λευτεριάς και ευαγγελίστηκε με τα προφητικά λόγια την ανάσταση του Ελληνισμού από τη μαύρη σκλαβιά και τυραννία. Το Ελληνικό γένος λυτρώθηκε από το βάρβαρο και αιμοσταγή κατακτητή που όμοιό του δε γνώρισε ως τώρα ο κόσμος. Πίστεψε στην υπέρτατη αξία της ελευθερίας που του χάρισε ο δημιουργός Του και έτρεφε με βεβαιότητα, όλα τα χρόνια της κατοχής του, την άσβεστη ελπίδα για την εκπλήρωση του πόθου της ελευθερίας. Έτσι το ανειανάληπτο '21 σήκωσε την ταφόπλακα και ανάστησε ένα λαό οδηγώντας τον από τον θάνατο στη ζωή.

Η 25η Μαρτίου αποτελεί εθνική πολυγενεοσία. Την ανοιξιάτικη μέρα αυτή του Ευαγγελισμού εορτάζουμε, με βαθιά ικανοποίηση και ιστορική αναπόληση, την ιερή μνήμη των θανάτων ηρώων που έπεσαν υπέρ της πατρίδας. Έχουμε χρέος ιερό και μέγιστο καθήκον να διατηρήσουμε τη μεγάλη τους κληρονομιά σαν κόρη οφθαλμού και να τους υποσχεθούμε πως θ' αποτελούν για μας αρχή και κανόνα ζωής γιατί «*Μη τρώς τε και Πατρός και τῶν ἄλλων προγόνων ἀπάντων τιμιώτερόν ἐστιν ἡ πατρίς και σιμνότερον καὶ ἁγίωτερον και ἐν μείζονι μόνον και παρὰ θεοῖς και παρ' ἀνθρώποις τοῖς νοῦν ἔχουσι*». (Καὶ ἀπὸ τῆς μητέρας καὶ ἀπὸ τῶν πατέρων καὶ ἀπὸ ὅλων τοῦς ἄλλους προγόνους πιο πολύτιμο και πιο σεβαστό και πιο ἅγιο εἶναι ἡ πατρίδα και ὅτι ἔχει μεγαλύτερη σημασία ἀπ' ὅλα και για τοὺς θεοὺς και για τοὺς συνητοὺς ἀνθρώπους).

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΗΜΑΙΑ

Στέκω και σε χαιρετώ...

Η σημαία είναι το έμβλημα ή το σύμβολο που με το σχήμα και τα χρώματά του προσιδιάζει σε ένα έθνος κι ένα λαό. Η Ελληνική σημαία, αυτό το ιερό και αθάνατο σύμβολο, έχει ιστορική πορεία. Αρχικά υπήρξε κειμήλιο ή έμβλημα. Οι Αρχαίοι Έλληνες είχαν το σύμβολό τους σκαλισμένο στην ασπίδα. Στα Βυζαντινά χρόνια τη συναντούμε στο όραμα του Μεγάλου Κωνσταντίνου με το λάβαρο του Χριστού και την επιγραφή «Εν τούτω νίκα». Στη συνέχεια εξελίχτηκε στη σημαία με το Δικέφαλο αετό που κυμάτιζε μεγαλόπρεπα στη βασιλεύουσα μέχρι την ώρα της άλωσης. Στην αρχή του Μεγάλου αγώνα επεκράτησαν διάφορα φλάμπουρα, αλλά ήταν γενική η πεποίθηση ότι έπρεπε να καθιερωθεί ένα νέο σύμβολο που να ενώνει και να καθοδηγεί όλους τους γενναίους αγωνιστές. Η έναρξη της επανάστασης του '21 έγινε κάτω από τη σκέπη του λάβαρου της Ωραίας Πύλης του ναού της Αγίας Λάρας, που το ύψωσε ο Παλαιών Πατρών Γερμανός. Η καθιέρωση της σημερινής Ελληνικής σημαίας έγινε στην Α' Εθνοσυνέλευση της Επιδαύρου την 1η Ιανουαρίου 1822 με την ψήφισή του «προσωρινού Πολυτεύματος της Ελλάδος», η οποία πήρε οριστική μορφή στις 20 Φεβρουαρίου

του 1930 με Προεδρικό Διάταγμα. Αυτή είναι με σδρές γραμμές η εξελικτική πορεία της Ελληνικής Σημαίας μέσα στους αιώνες, η οποία είναι συυφασμένη με τη διαδρομή του Ελληνικού Έθνους.

Αυτό το γαλανόλευκο ιερό πανί ενσαρκώνει τους πόθους και τα ιδανικά του Ελληνισμού. Το γαλάζιο χρώμα συμβολίζει τον καταγάλανο ουρανό και τις γαλάζιες Ελληνικές θάλασσες. Το λευκό χρώμα που αστραποβολά συμβολίζει το χιονόλευκο αφρό των κυμάτων. Οι εννέα ισοπαχείς, οριζόντιες και εναλλασσόμενες λευκές και γαλάζιες παράλληλες λωρίδες είναι όσες και οι συλλαβές του συνθήματος της Ελληνικής Επανάστασης, «Ελευθερία ή Θάνατος». Οι πέντε γαλάζιες συλλαβές το Ε-ΛΕΥ-ΘΕ-ΡΙΑ και οι τέσσερις λευκές το Η ΘΑ-ΝΑ-ΤΟΣ. Ο λευκός σταυρός στο πάνω αριστερό μέρος της σημαίας παραπέμπει στην κρατούσα Ορθόδοξη Χριστιανική Θρησκεία. Συμβολίζει την αφοσίωση των Ελλήνων στην Ορθόδοξη Χριστιανική πίστη καθώς και τη συμβολή της Εκκλησίας στο σχηματισμό του σύγχρονου Ελληνικού κράτους.

Στον ιστό της συνδυάζει αρμονικά το Χριστό με την Ελλάδα, την αγάπη με το πνεύμα, τη λύτρωση με τον πολιτισμό. Ο σταυρός της φωτίζει το νου και τονώνει την ελπίδα. Στις 27 του Οκτώβρη, παραμονή της επετείου του ΟΧΙ, γιορτάζεται και τιμάται η σημαία της Ελλά-

δας, που σε όλους τους αγώνες του έθνους οι Έλληνες πολέμησαν και υπερασπίστηκαν με τη ζωή τους το ιερό αυτό σύμβολο. Η ιστορία μας είναι γεμάτη από γεγονότα αυτοθυσίας για την προστασία της Ελληνικής σημαίας.

Τρανό παράδειγμα, τα γεγονότα στη Δερύνεια το 1996, όταν ο Σολωμός Σολωμού θυσιάστηκε για τα ιδανικά της γαλανόλευκης.

Το γαλανόλευκο ιερό πανί ενσαρκώνει τους πόθους και τα ιδανικά του Ελληνισμού

Παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες

Τα τελευταία χρόνια όλο και περισσότεροι λόγος γίνεται για τα παιδιά που αντιμετωπίζουν μαθησιακές δυσκολίες. Πόσες φορές, αλήθεια, έχουμε ακούσει τους όρους δυσλεξία, δυσαρθρία, ελλειμματική προσοχή και τόσους άλλους που στην κυριολεξία οι περισσότεροι αγνοούμε την πραγματική τους σημασία. Πολύ εύκολα χαρακτηρίζουμε ένα παιδί με τις πιο πάνω ετικέτες, ενώ κάποιες άλλες φορές αποδίδουμε τον όρο ειδικό παιδί (exceptional child) αναφερόμενοι σε παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Αυτού του τύπου οι χαρακτηρισμοί πολλές φορές έχουν αρνητικές συνέπειες για τα ίδια τα παιδιά.

Τι είναι οι μαθησιακές δυσκολίες

Οι μαθησιακές δυσκολίες συνοδεύονται και από μια σειρά ψυχολογικών προβλημάτων όπως άγχος, κατάνυξη, χαμηλή αυτοεκτίμηση, αυτοπεποίθηση,

προβλήματα συμπεριφοράς, μοναξιά. Το άγχος που βιώνουν τα παιδιά πολλές φορές τα παραλύει με αποτέλεσμα την αποτυχία σε ένα διαγώνισμα ή ακόμα μπορεί να δημιουργήσει και σχολική φοβία. Πολύ σημαντικό είναι οι γονείς των παιδιών, με μαθησιακές δυσκολίες, να εντάξουν στο οικογενειακό λεξιλόγιό τους τις έννοιες ΔΥΝΑΜΗ - ΑΔΥΝΑΜΙΑ. Αναγνωρίζουμε τις αδυναμίες του παιδιού, δεν επικεντρωνόμαστε όμως σε αυτές αλλά στις δυνατότητες του τις οποίες και προσποθούμε να ενισχύσουμε. Πάντα επαινούμε την προσπάθεια που καταβάλλει το παιδί καθώς και τη βελτίωση που παρουσιάζει. Τα παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες χρειάζονται συνεχώς έπαινο για να νιώθουν καλά με τον εαυτό τους. Για να είναι όμως αποτελεσματικός ο έπαινος πρέπει να είναι ειλικρινής και δημιουργικός, να δίνεται δηλ. κάθε φορά με πρωτότυπο τρόπο στο παιδί (π.χ. μπορούμε να αφίσουμε ένα σημείωμα στο γραφείο του παιδιού επαινώντας το για μια επίτευξη του). Κάτι που πρέπει να συνοδεύει τον έπαινο είναι η ενθάρρυνση η οποία βοηθά το παιδί να πληρώσει τον εαυτό του και προωθεί τη συνεργασία. Η ενθάρρυνση μπορεί να δοθεί ακόμα και όταν το παιδί βιώνει αποτυχία ή ματαιωση.

Οι γονείς τις πιο πολλές φορές λένε στα παιδιά τους τι

ΔΕ θέλουν να κάνουν. Είναι προτιμότερο να εξηγούμε στα παιδιά ΤΙ ΘΕΛΟΥΜΕ να κάνουν. Αυτό γίνεται θέτοντας ξεκάθαρους κανόνες στα παιδιά και επιμένοντας στην τήρηση των κανόνων αυτών. Εξηγούμε επίσης στα παιδιά τις συνέπειες που έχει η τήρηση των κανόνων. Είναι πολύ σημαντικό να δίνουμε μικρές οδηγίες στο παιδί και πάντα να σιγουρευόμαστε ότι τις έχει καταλάβει.

Η μελέτη

Ένα άλλο πρόβλημα που έχει να αντιμετωπίσει το παιδί με μαθησιακές δυσκολίες είναι η μελέτη στο χώρο του σπιτιού. Τις περισσότερες φορές το θέμα αυτό δημιουργεί μεγαλύτερο άγχος στους γονείς παρά στο ίδιο το παιδί κι αυτό γιατί απαιτούνται πολλές ώρες μελέτης, υπομονή και κατανόηση των δυσκολιών που παρουσιάζει το παιδί. Αυτό που απαιτείται είναι ο καθορισμός μιας ρουτίνας στην καθημερινή σχολική μελέτη. Πρέπει να τηρείται η ίδια ώρα κάθε μέρα, όμως καλό θα ήταν να πραγματοποιείται ένα διάλειμμα κάθε 15-20 λεπτά σε κάθε δραστηριότητα που εκτελεί το παιδί. Τα επικριτικά σχόλια, όσον αφορά στις σωστές και στις λανθασμένες απαντήσεις που δίνει το παιδί, δε χρησιμεύουν σε τίποτα. Στόχος μας θα πρέπει να είναι να κάνουμε υπεύθυνο το παιδί για τη μελέτη του και χωρίς την επιβλεψη του γονέα.

Η αυτοεκτίμηση

Το τελευταίο θέμα που θα συζητηθεί αφορά τη χαμηλή αυτοεκτίμηση που βιώνει το παιδί. Υπάρχει μια δυναμική σχέση ανάμεσα στην αυτοεκτίμηση και στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων. Αποφεύγουμε τις συγκρίσεις με άλλα παιδιά ή με αδελφάκια και δεν ξεχνούμε ότι το κάθε παιδί εκτιμάται ως ξεχωριστή προσωπικότητα. Απορρίπτουμε λανθασμένες συμπεριφορές και όχι το ίδιο το παιδί. Προσπαθούμε πάντα να ελγίζουμε στο παιδί τους λόγους για τους οποίους δε δεχόμαστε ως ορθές κάποιες από τις συμπεριφορές που εκδηλώνει. Προσπαθούμε να δημιουργήσουμε ευχάριστες δραστηριότητες στον ελεύθερο χρόνο του. Μπορούμε να το ενθαρρύνουμε να δημιουργήσει κάποια συλλογή ή να ασχοληθεί με κάποιο άθλημα. Δε δείχνουμε ποτέ την απογοήτευσή μας στο παιδί και πάντα θέτουμε ρεαλιστικούς στόχους οι οποίοι μπορούν να εκπληρωθούν. Ακόμα ένα βασικό στοιχείο, που είναι καλό να τονιστεί, είναι ότι πρέπει να αποφεύγουμε να μιλούμε για τις δυσκολίες, που αντιμετωπίζει το παιδί στο παρελθόν και να επικεντρωνόμαστε στα θετικά στοιχεία και στις δεξιότητες του παρόντος.

Όταν το παιδί νιώσει ότι βρίσκεται σε ένα υποστηρικτικό περιβάλλον, που του παρέχει θετική ενίσχυση, τότε αυξάνονται και οι πιθανότητες του για βελτίωση στις σχολικές επιδόσεις του αλλά και στην τόνωση της αυτοεκτίμησής του.

Η Συμβουλευτική

Ο θεσμός της Συμβουλευτικής έχει υιοθετηθεί εδώ και πολλές δεκαετίες σε

χώρες όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής και το Ηνωμένο Βασίλειο, ενώ τα τελευταία χρόνια έχει αρχίσει να κάνει δειλά-δειλά την εμφάνισή του και στην Ελλάδα. Η Συμβουλευτική ωστόσο, είναι, αν και με σοβαρή καθυστέρηση, μια πραγματικότητα και για τη δική μας κυπριακή κοινωνία.

Κύπρος και Συμβουλευτική λοιπόν. Γιατί; Οι λόγοι που κάνουν επιτακτική την καθιέρωση τόσο της Συμβουλευτικής αλλά και άλλων συναφών υπηρεσιών στήριξης των ανθρώπων, πηγάζουν κυρίως από τις συνθήκες οργάνωσης της προσωπικής και οικογενειακής ζωής των ανθρώπων στην κοινωνία μας.

Τι είναι όμως η Συμβουλευτική; Ο όρος «Συμβουλευτική» υποδηλώνει την έννοια του συνβουλευόμενου, δηλαδή του "συνεξετάζω με κάποιον το πρόβλημά του και τον διευκολύνω να αναζητήσει τη λύση του". Συμβουλευτική είναι η ονομασία που δόθηκε σε μια σειρά δραστηριοτήτων, σύμφωνα με τις οποίες γίνεται προσπάθεια να κατανοηθούν οι συνέπειες ενός γεγονότος σε ένα άτομο ή σε μια οικογένεια, και στον σχεδιασμό, με τους άμεσα ενδιαφερομένους, του τρόπου με τον οποίο θα αντιμετωπιστούν οι συναισθηματικές και οι πρακτικές συνθήκες. Στόχος δεν είναι να δοθεί μια απάντηση ή να επιβληθεί μια λύση αλλά να βοηθηθεί το άτομο να ζήσει τη ζωή που συνειδητά επέλεξε. Η διαδικασία αυτή είναι εντελώς προσωπική μεταξύ του Συμβούλου και του ατόμου, που αναζητεί στήριξη, και διέπεται από κλίμα απόλυτης εμπιστευτικότητας.

Ποιος είναι ο Σύμβουλος;

Πόσες φορές δεν έχουμε όλοι σκεφτεί πως θα θέλαμε απλά κάποιον να μιλήσουμε, κάποιον να μας ακούσει, κάποιον να είναι εκεί ή κάποιον πραγματικά να μας καταλαβαίνει; Αυτά που ζητούμε δεν είναι στην ουσία τόσο απλά και αποτελούν μόνο μερικές από τις δεξιότητες που ένας επαγγελματίας Σύμβουλος εκπαιδεύεται στο να καλλιεργεί και να αναπτύσσει μέσα του. Η Συμβουλευτική αποτελεί επιστήμη. Ωστόσο, είναι όντως μια επιστήμη που κανείς δεν μπορεί να κατακτήσει, αν δεν έχει ήδη σε ένα βαθμό μέσα του την ικανότητα να καταλαβαίνει τους άλλους. Τα κύρια στοιχεία που συνθέτουν την προσωπικότητα του Συμβούλου είναι η ανθρωπιά, η κατανόηση, η ικανότητα και η θέλησή του να βοηθά τον άνθρωπο, να αποδέχεται τις αδυναμίες του άλλου και

να κατανοεί τα προβλήματά του, να δείχνει ειλικρίνεια σχέσης και ενδιαφέροντος αλλά και ανυπόκριτη συμπεριφορά, να τηρεί ουδέτερη και όχι αξιολογητική στάση, να βλέπει τη σχέση βοήθειας ως σχέση ισότητας και ιστιμίας, να συμπεριφέρεται με φιλικότητα και ζεστασιά και να αφήνει στο άτομο ελευθερία επιλογής ή επιλογών κ.ο.κ.

Ο ρόλος της εμπιστευτικότητας

Η συμβουλευτική σχέση, δηλαδή η σχέση μεταξύ του συμβούλου και του ανθρώπου στον οποίο παρέχεται η στήριξη, είναι από μόνη της αρκετή σε πολλές περιπτώσεις να λειτουργήσει «θεραπευτικά». Ωστόσο, αν η εμπιστοσύνη απουσιάζει, τότε η συμβουλευτική σχέση δε μπορεί να είναι παραγωγική. Εξαιτίας της ευστάθειας φύσης των θεμάτων που απασχολούν τις ατομικές συμβουλευτικές συνεντεύξεις, αλλά και για τον λόγο, πως αναφέρονται θέματα που βρίσκονται αρκετές φορές εσκαμμένα κρυμμένα μέσα μας, η εμπιστευτικότητα θεωρείται το κλειδί που ανοίγει τον δρόμο προς την επιτυχία της συμβουλευτικής διαδικασίας.

Πού εφαρμόζεται η Συμβουλευτική

Στην Ελλάδα και στην Κύπρο η Συμβουλευτική είναι σχετικά ένας νέος θεσμός και έτσι δεν μπορούμε να αναφερθούμε με βεβαιότητα για το πού ακριβώς εφαρμόζεται και πώς. Παρόλα αυτά, τα λίγα στοιχεία που έχουμε, είναι ενδεικτικά για την εφαρμογή της σε υπηρεσίες απασχόλησης και με τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό στην Εκπαίδευση.

Γενικά η Συμβουλευτική μπορεί να εφαρμοστεί

- Στην εκπαίδευση
- Στις Υπηρεσίες Απασχόλησης
- Στις εκκλησιαστικές υπηρεσίες, είτε ως κοινωνική μέριμνα είτε ως Ποιμαντική Συμβουλευτική
- Σε καλά οργανωμένες επιχειρήσεις, ως βοήθεια προς τους εργαζόμενους
- Σε υπηρεσίες κοινωνικής υγείας και πρόνοιας
- Σε ιδιωτική πρακτική

Πότε κάποιος αποτελείται στο Σύμβουλο

Όποτε κανείς νιώθει, πως είναι έτοιμος να μοιραστεί τις εσωτερικές του ανησυχίες με κάποιον Σύμβουλο ανεξαρτήτως με το ποιες είναι αυτές. Όποτε κανείς αισθάνεται πως διανύει εντάσεις και κρίσιμες περιόδους στη ζωή του αλλά και όποτε κανείς θέλσει να αναζητήσει στήριξη για διάφορα διλήμματα με τα οποία ίσως βρίσκεται αντιμέτωπος.

Μεταμοσχεύσεις και εγκεφαλικός θάνατος

Ένα από τα μεγαλύτερα επιτεύγματα στην ιστορία της ιατρικής αποτελούν οι μεταμοσχεύσεις ιστών και οργάνων ανθρώπινης προέλευσης. Η αλματώδης πρόοδος όμως, που έχει σημειωθεί στον τομέα αυτό της παρεμβατικής ιατρικής, δημιουργεί πληθώρα θεολογικών, ηθικών, κοινωνικών και επιστημονικών διλημμάτων.

Με τον όρο μεταμόσχευση νοείται η αντικατάσταση ή η συμπλήρωση ενός οργάνου ή ιστού που βρίσκεται στο τελικό στάδιο κάποιας σοβαρότατης πάθησης ή βλάβης, από άλλο υγιές όργανο ή υγιή ιστό. Οι μεταμοσχεύσεις αποτελούν μια πολύπλοκη παρεμβατική διαδικασία της σύγχρονης ιατρικής επιστήμης και κλινικής πράξης, η οποία απαιτεί υπερσύγχρονο τεχνολογικό εξοπλισμό, εξειδικευμένο νοσηλευτικό προσωπικό, μια καλά επεξεργασμένη νομοθεσία με ακριβείς διατυπώσεις και κυρίως τη γνώμη των αρμοδίων κοινωνικών φορέων και της Εκκλησίας.

Οι απαρχές των μεταμοσχεύσεων ανάγονται στους αρχαίους χρόνους. Μεταμοσχεύσεις δέρματος έκαναν και οι Αρχαίοι Αιγύπτιοι. Επίσης στα χρόνια του Μεσαίωνα έχουμε την περιγραφή του θαύματος των Αγίων Κοσμά και Δαμιανού, οι οποίοι μεταμόσχευσαν το πόδι ενός δούλου σε ένα άρχοντα της εποχής, του οποίου το σκέλος έπασχε. Οι πρώτες όμως μεταμοσχεύσεις ζωικών οργάνων και ιστών ανθρώπινου σώματος έγιναν στην εποχή μας. Η πρώτη επιτυχής μεταμόσχευση νεφρού πραγματοποιήθηκε το 1954, ενώ η πρώτη επιτυχής μεταμόσχευση καρδιάς το 1967. Στη συνέχεια οι μεταμοσχεύσεις διαδόθηκαν ευρύτατα και προκάλεσαν ενθουσιασμό σε παγκόσμια κλίμακα.

Εντούτοις όμως πολλοί εκφράζουν τις επιφυλάξεις τους και ισχυρίζονται, ότι οι μεταμοσχεύσεις αποτελούν ασεβή επέμβαση στα σχέδια του Θεού προς τον άνθρωπο. Το επιχείρημα όμως αυτό είναι σχολαστικό και δίχως λογικό έρεισμα. Ο Θεός πρόκρινε τον άνθρωπο με νου και ελευθερία ώστε να αντιμετωπίζει κάθε πρόβλημα στη ζωή του. Ο ίδιος Ο Θεός έδωσε στον άνθρωπο την επιστήμη προς ανακούφιση των πασχόντων. «*Κύριος έδωκεν ανθρώποις επιστήμην*». (Σοφία Σειράχ 36,6). Δεν είναι επέμβαση στη βουλή του Θεού η

πρόοδος της ιατρικής και η σωτηρία των ανθρώπων από την αρρώστια ή το θάνατο. Αντιθέτως, η ανάπτυξη πρωτοβουλιών από τον άνθρωπο και η αξιοποίηση των δυναμειών με τις οποίες τον εφοδίασε ο Δημιουργός Του είναι μέσα στο σχέδιο της πρόνοιας του Θεού προς τον άνθρωπο.

Οποιαδήποτε προσφορά σωματικού ιστού ή οργάνου ως αυτοπροσφορά ανιδιοτελούς αγάπης αποτελεί ιερή πράξη. Αλλά και αντίστοιχα η λήψη ιστού ή οργάνου ως εκούσια αποδοχή προσφερόμενης αγάπης έχει ιερό χαρακτήρα. Η όλη διαδικασία θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως ιεουργία αγά-

της. Άλλωστε και ο ίδιος ο Χριστός με το αίμα του ζωογονεί τους ανθρώπους.

Η δωρεά οργάνων είναι συμβατή με την Αγιολογική αλήθεια και μπορεί να αποδοχθεί από το λόγο του Αποστόλου Παύλου προς τους Γαλάτες, ο οποίος μολονότι έχει συμβολικό χαρακτήρα, ωστόσο βρίσκεται σε στενή σχέση με την ουσία του θέματος. «*Μαρτυρώ γάρ ήμιν ότι εϊ δυνατόν τοις οφθαλμοίς ήμιν εξοράζαντες άν έίδωστέ μου*» (Γαλ. 4, 15). Ο Απόστολος Παύλος υπέφερε από μια σπάνια νόσο των οφθαλμών που δεν την κατονόμαζε. Έχοντας λοιπόν αυτό κατά νουν και γνωρίζοντας την αγάπη που έτρεφαν προς το πρόσωπό του οι Γαλάτες τους γράφει: «*Δίνω μαρτυρία εγώ για σας ότι, αν ζητούσα να μου προσφέρετε τα μάτια σας για να τα χρησιμοποιήσω εγώ, θα τα βγάzte και θα μου τα προσέferate*». Στην εποχή του Παύλου δεν γίνονταν ασφαλείς μεταμοσχεύσεις αλλά θα μπορούσαμε να υποθέσουμε πως αν γίνονταν θα τις δεχόταν ως απόδειξη αγάπης. Με τον ίδιο τρόπο και ο Αβράς Αγάθων όταν αναφέρει ότι θα ήταν ευτυχής αν μπορούσε να δώ-

σει το σώμα του σε ένα λεπτό και να πάρει το δικό του, εκφράζει την πληγμένη της αγάπης του, δαχμοντας έτσι ότι ο πιστός βλέπει στον πλησίον του τον αληθινό εαυτό του.

Αν μια τέτοια αγάπη διευκολύνεται σήμερα με την παρέμβαση της ιατρικής, όχι μόνο δεν μπορεί να κατακριθεί, αλλά είναι και άξια επαίνου. Ποιος δε θα επαίνεσει κάποια μητέρα που δίνει το μπί ή το νερό της για να δει ή να ζήσει το παιδί της; Οι μεταμοσχεύσεις μεταμορφώνουν το δράμα του λήπτη σε ελπίδα ζωής και μπορούν να υιοθετηθούν από την Εκκλησία μόνο αν βοηθούν στην προαγωγή της πνευματικής ζωής ή τουλάχιστον αν δεν αντιτίθενται προς αυτήν. Με τον τρόπο αυτό, η Εκκλησία μας δίνει μια ακόμα έκφραση στη φιλάνθρωπη διάστασή της και στο αγκάλημα του πόνου, των προβλημάτων, της ανάγκης για υγεία και ζωή. Δίνει μια διέξοδο στην ανάγκη της για συμπαράσταση, για τόλμη και αλήθεια, για συμμετοχή στην καθημερινότητα των προβλημάτων.

Η δωρεά των οργάνων αποτελεί υψηλή εκδήλωση αγάπης αλλά και αυτοθυσία χάριν του αδελφού και ως εκ τούτου καταξιώνει το δότη και σώζει το λήπτη. Η συνειδητή συναίνεση του δότη στη μεταμόσχευση αποτελεί πράξη υπαγόρευσης και αγάπης. Η Εκκλησία πιστεύει ότι ο δότης κοινωνικά μπορεί να ωφεληθεί με την προσφορά του το λήπτη και να τον σώζει βιολογικά, αλλά κυρίως ωφελεί πνευματικά και τον εαυτό του. Το δόσιμο όμως πρέπει να γίνεται χωρίς να παραβιάζεται η ελευθερία και το αυτεξούσιο του δότη. Οι μεταμοσχεύσεις είναι δεκτές μόνο μέσα σε ατμόσφαιρα συναλληλίας και αυτοθυσιαστικού φρονήματος. Δεν μπορούν να γίνουν δεκτές όταν βρίσκονται μέσα στα πλαίσια μιας ωφελιμιστικής ή χρησιμοθηρικής λογικής, γιατί με αυτό τον τρόπο αποξενώνεται ο δότης από την προσφορά του.

Εγκεφαλικός θάνατος

Παρ' όλα αυτά όμως υπάρχει ένα κρίσιμο σημείο για την Εκκλησία σχετικά με το θέμα του εγκεφαλικού θανάτου. Η Εκκλησία σέβεται και εμπιστεύεται την ιατρική έρευνα και κλινική πράξη. Για το λόγο αυτό, αν και δεν είναι αρμόδια, θα μπορούσε να δεχθεί τη διεθνώς ομόφωνη άποψη ότι ο εγκεφαλικός θάνατος ταυτίζεται με το αμετάκλητο βιολογικό τέλος του ανθρώπου. Επειδή όμως υπάρχει πάντοτε ο κίνδυνος, σε μεμονωμένες περιπτώσεις, απροσεξίας ή λάθους ή και ασέβειας προς το γεγονός του θανάτου η Εκκλησία μαζί με την πλειοψηφία του ιατρικού και νοσηλευτικού κόσμου αλλά και των αρμόδιων κοινωνικών φορέων απαιτεί την εξασφάλιση της ακριβούς τήρησης των διεθνών αποδεκτών κριτηρίων διάγνωσης του εγκεφαλικού θανάτου. Γι' αυτό:

- Είναι απαραίτητη η σαφής διαπίστωση των αιτιών του εγκεφαλικού θανάτου.
- Η πιστοποίηση του εγκεφαλικού θανάτου πρέπει να γίνεται από επιτροπή ειδικών, οι οποίοι να μην έχουν καμία σχέση εξάρτησης από τις μεταμοσχευτικές ομάδες.
- Τα κριτήρια του εγκεφαλικού θανάτου δεν είναι επαρκή, αν είναι μόνο κλινικά. Πρέπει να προστεθούν και εργαστηριακά μέσα να επιβεβαιωθεί, κατά το δυνατό, όχι μόνο η παύση των λειτουργιών του εγκεφαλικού στελέχους αλλά και του φλοιού.

δ) Για να ελεγχθεί ο εγκεφαλικός θάνατος πρέπει να έχουν παρέλθει τουλάχιστον 24 ώρες από την πρώτη στιγμή του συμβάντος.

ε) Ο έλεγχος, αν κάποιος είναι δότης (δηλαδή εάν υπάρχει συναίνεση), πρέπει να γίνεται μετά την οριστική διάγνωση του εγκεφαλικού θανάτου, ώστε αυτή να είναι κατά το δυνατόν αμερόληπτη και ανεπηρέαστη.

Σε περιπτώσεις κατά τις οποίες ο δότης δεν έχει τη δυνατότητα να εκφράσει την ελεύθερη άποψή του η Εκκλησία κατ' οικονομία και εντός της προοπτικής της ιερότητας των συγγενικών δεσμών θα μπορούσε να δεχθεί και την υποκατάσταση της βούλησης του δότη από τους συγγενείς του, δεδομένου ότι αυτή δεν αντιτίθεται προς τη δική του. Υπ' αυτήν την έννοια ο πραγματικός δότης είναι οι συγγενείς και αυτοί επιτελούν έργο θυσίας που ομορφύνει τη ζωή και την κάνει καλύτερη. Αλλά και οι συγγενείς πρέπει να πάρουν, με απόλυτη ελευθερία, την απόφασή τους χωρίς κανένα εξαναγκασμό. Έτσι η δωρεά οργάνων από εγκεφαλικά νεκρούς δότες είναι σύμφωνη με τη διδασκαλία και το φρόνημα της Εκκλησίας.

Με βάση τις πιο πάνω αρχές η Εκκλησία οφείλει να αγωνιστεί για να επικρατήσουν οι αρχές αυτές, αλλά και να δημιουργήσει η ίδια μια μεταμοσχευτική πνευματική παράδοση προσανατολισμένη προς τις πνευματικές ανάγκες προσφοράς αισθημάτων του δότη. Με τον τρόπο αυτό η εξεύρεση μοσχευμάτων και η προώθηση των μεταμοσχεύσεων, δε θα αποτελούσαν επιδιωκόμενο σκοπό αλλά φυσικό αποτέλεσμα.

Συμπερασματικά, η ποιμαντική της Εκκλησίας προς τους δότες, τους λήπτες και τους γιατρούς, θα πρέπει να είναι τέτοια ούτως ώστε με όλους αυτούς τους τρόπους να δοξάζεται ο Θεός, να ολοκληρώνονται πνευματικά οι άνθρωποι και η ασθένεια ή η παράταση ζωής να γίνουν προϋπόθεση για την εκπλήρωση του βαθύτερου σκοπού της δημιουργίας του.

Γ Λ Ω Σ Σ Ι Κ Α

1. Κυπριακό πυθκιαῦλιν "ο αυλός του ὕμνου στον Πύθιο Απόλλωνα"

Βοσκός αυλιῶν, τοιχογραφία Γέννησης Χριστού, Άγιος Νικόλαος Στέγης, Τράδος, Κύπρος (μέσα 14^{ου} αιώνα)

Για ένα αναγνωστικό κοινό, που αποτελείται κατεξοχήν από Κυπρίους ομιλητές, σωστό θα ήταν το εναρκτήριο θέμα μας να είναι κυπροκεντρικό. Ένα από τα πολλά ετυμολογικά προβλήματα που παρουσιάζει η σύγχρονη ομιλούμενη Κυπριακή είναι η ετυμολογία και συνεπώς και η ορθογραφία της λέξης *πυθκιαῦλιν*, το "πυθκιαῦλος, αυλός φλογέρα, σουράβλι", με ρήμα *πυθκιαῦλω* "αυλίζω, παίζω αυλόν, αυρίζω, παίζω με σουράβλι/αυλό" σύμφωνα

με το λεξικό του Ρόη Παπαγγέλου «Το Κυπριακό Ίδιωμα». Λεξικό ερμηνευτικό-ετυμολογικό-προφορικό-ορθής γραφής. Αθήνα (εκδόσεις Ιωλίκος) 2001, σελ. 902. Ο Παπαγγέλου δεν καταχωρίζει καμιά ετυμολογία και συνεπώς σωστά κάνει όταν ορθογραφεί τη λέξη με την απλούστερη ορθογραφία, δηλαδή με γιώτα. Αντίθετα ο Κ. Γιαγκουλλής στο γνωστό του έργο «Θησαυρός Κυπριακής Διαλέκτου». Ερμηνευτικός και ετυμολογικός της Μεσαιωνικής και Νεότερης Κυπριακής, Λευκωσία 2005, σελ. 397, καταθέτει την επίμαχη λέξη ως *πηθκιαῦλιν* "αυλός" και την ετυμολογεί από τον αμάρτυρο τύπο **παιδίαῦλιν*, όπου το **παιδ-* παραστέμνεται ασφαλώς στο αρχ. *παῖς*, *παῖδος*, δ. Αλλά αν το α' συνθετικό της λέξης ήταν το *παῖς*, τότε θα είχαμε έναν τύπο **παυδοῦλιν* < **παῖδος αῖλός* (και όχι *παῖδ-αῖλος*). Ακόμη είναι εκκρεμής και αδικαιολόγητη η ορθογράφηση *πηθκιαῦλιν* (με *η*) που καταθέτει ο Γιαγκουλλής. Δεν εννοεί, υποθέτω, ο Γιαγκουλλής συναίρεση του αι στο *παῖς* σε *η*, όπως ελεγκάβαναν οι λόγιοι της Ελλάδας στις αρχές του προηγούμενου αιώνα, όταν ορθογραφούσαν *ἐλῆα* < *ἐλαία* (ορθογραφία που διατηρείται ακόμη και σήμερα σε ορισμένες περιπτώσεις, λ.χ. στη νεοελληνική μετάφραση κινηματογραφικών ταινιών).

Η λέξη πρέπει να ορθογραφείται ως *πυθκιαῦλιν*, που αποτελεί ομαλή εξέλιξη σύμφωνα με τους φωνητικούς νόμους της Κυπριακής ενός προγενέστερου υποκοριστικού τύπου **πυθιαῦλιν* (< **πυθιαῦλιν*, τό), που βασίζεται σε αρχαίο ουσιαστικό **πυθιαῦλος*, ή **πυθικός αυλός*. Η σημασία **πυθικός αυλός* γίνεται απόλυτα κατανοητή σε σύγκριση με το αρχαίο μαρτυρημένο ουσιαστικό *πυθαῖλος*, δ = ο αὐλητής του ὕμνου

προς τιμὴν του Απόλλωνα του Πυθίου. Ένας τέτοιος πυθαῖλος ήταν ο Κύπριος Πάπλος Αἰλῖος Αἰλιανός, ο οποίος σύμφωνα με μια αρχαία επιγραφή που βρέθηκε στους Δελφούς κοντά στον Θησαυρό των Σικυωνίων, υπήρξε νικητής στον μουσικό διαγωνισμό προς τιμὴν του Απόλλωνα τέσσερις φορές σε πανελλήνιους αγώνες, δηλαδή στα Πύθια, τα Ολύμπια, τα Νέμεα και τα Ἴσθμια. Δυστυχώς δε σώθηκε το όνομα της κυπριακής πόλης από την οποία καταγόταν ο Πάπλος. Η επιγραφή έχει ως εξής: «[*Ἡ πόλις*.....] *ἐν Κύπρῳ Π. Αἰλῖον Αἰλιανόν πυθαῖλον, [εἰρη]δοδοσίην, τὸν ἰδὸν παῖδ' ἔην τὸν καὶ Ἀθηναίων καὶ Ἀρτωσίου, ... Ἄκτια, Ἰσθμια, ... Ὀλύμπια, τὸν ἐν Ἀθήναις ... ἀγόντων ἐπὶ θεῶν Ἀδριανοῦ... αἰχμητῶν καὶ πρώτος ἀνθρώπων Ἀδριανεῖα τὰ ἐν Ἀθήναις...*». Οι ανορθογραφίες οφείλονται στο γεγονός ότι βρισκόμαστε στην ελληνιστική περίοδο της γλώσσας μας, σε εποχή δηλαδή που έχει καταργηθεί η διάκριση σε μακροί και βραχεία φωνήεντα. Πρέπει να είναι μορφωμένοι κανείς για να μπορεί να γράφει σωστά το ελληνικό. Είναι η περίοδος κατά την οποία προβάλλει το γλωσσικό ζήτημα της γλώσσας μας, που ταλαιπώρησε το ελληνικό έθνος για είκοσι περίπου αιώνες. Περισσότερες πληροφορίες για το αρχαίο πυθαῖλος και τα παρεπόμενά του, καθώς και για Κυπρίους αθλητές που πήραν μέρος σε πανελλήνιους αγώνες στην Αθήνα και σε άλλα ελληνικά κέντρα, μπορεί να βρει κανείς στο βιβλίο που μόλις κυκλοφόρησε: Χ. Π. Συμεωνίδης, *Ιστορία της κυπριακής διαλέκτου από τον 7^ο αιώνα π.Χ. έως σήμερα*, Λευκωσία (Κέντρο Μελετών Ιερῆς Μονῆς Κύκκου) 2006, σελ. 126 και εξής.

2. Κυπριακό τίτσουρος "γυμνός" = ταιτίσουδος "γυμνός"

Αττική μελανόμορφη κύλικα που παρουσιάζει δάνουσο και σάτυρο (510-500 π.Χ.)

Το επίθετο *ταιτίσας* (με αυτή την ορθογραφία) = γυμνός, το συνδέει ετυμολογικά ο Ν. Π. Ανδριώτης (Ετυμολογικό λεξικό της κοινής Νεοελληνικής. Θεσσαλονίκη 1967, σελ. 386) με το ουσιαστικό *ταῖσις*, το που είναι υποκοριστικό του παι-τός, "κρέας, στην παιδική γλώσσα" και προέρχεται από το

Ρωτάτε και απαντούμε

Η στήλη αυτή έχει ως στόχο και σκοπό να απαντά στις απορίες που βασανίζουν πολλούς πάνω σε θέματα της καθημερινότητας, σε θέματα που άπτονται προβλημάτων που προκύπτουν από τις διαπροσωπικές σχέσεις ή γενικά που βγαίνουν μέσα από τον προβληματισμό της ζωής ως σύνολο. Για το πρώτο τεύχος θα έχουμε να απαντήσουμε πάνω σε θέματα γάμου.

Οι μικτοί γάμοι μέσα από το ορθόδοξο πρίσμα

Του Έρικ Σεργίου

Μέσα στην ορθόδοξη Εκκλησία, μικτοί γάμοι καλούνται οι γάμοι οι οποίοι τελούνται μεταξύ ορθοδόξων χριστιανών και ετεροδόξων ή σχισματικών.

Ετεροδοξοί θεωρούνται όσοι ανήκουν σε χριστιανικές ομολογίες, οι οποίες διαφέρουν με τους ορθοδόξους ως προς τη δογματική διδασκαλία, όπως είναι οι Ρωμαιοκαθολικοί, οι Κόπτες, οι Προτεστάντες, οι Αγγλικοί. Απαραίτητη προϋπόθεση για να ευλογήσει η Εκκλησία τους μικτούς γάμους είναι οι ετεροδοξοί υποψήφιοι σύζυγοι να προέρχονται από ομολογία, που αποδέχεται τα βασικά δόγματα και μυστήρια της ορθόδοξης πίστεως, ειδικότερα το μυστήριο του Αγίου Βαπτίσματος στο όνομα της Αγίας Τριάδος. Αυτό συμβαίνει διότι υπάρχουν αρκετές προτεσταντικές παραχριστιανικές κοινότητες, που δεν αποδέχονται το τριαδικό βάπτισμα, όπως είναι οι Πεντηκοστανοί, οι Ευαγγελικοί, οι Μορμόνοι κλπ.

Σχισματικοί καλούνται όσοι έχουν αποκοπεί από το σώμα της ορθόδοξης Εκκλησίας αρνούμενοι να αναγνωρίσουν την νόμιμη εκκλησιαστική αρχή, προσφεζόμενοι διαφορές, όχι σε ζητήματα πίστεως και δόγματος, αλλά σε δευτερευούσης σημασίας ζητήματα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα σχισματικών είναι οι ποικίλες παρθηρκευτικές ομάδες των παλαιομερολογιτών, οι οποίες έχουν αποσχιστεί από την υπόλοιπη ορθοδοξία, με το πρόσχημα της μετακίνησης του ορθόδοξου εορτολογίου κατά 13 ημερολογιακές μέρες.

Η ορθόδοξη Εκκλησία απορρίπτει το γάμο μέλους της με αλλόθρησκο πρόσωπο, εκτός και αν αυτό έχει αποσπασθεί το ορθόδοξο δόγμα και έχει ενταχθεί, με το μυστήριο του βαπτίσματος, στην ορθόδοξη Εκκλησία. Αλλόθρησκοι είναι αυτοί, που ανήκουν σε άλλα θρησκείματα, όπως είναι οι Μουσουλμάνοι, οι Βουδιστές, οι Ινδουιστές κλπ.

Το ζήτημα των μικτών γάμων απασχολούσε την Εκκλησία από την εποχή των πρώτων χριστιανικών χρόνων, αφού όπως είναι φυσικό η διάδοση του χριστιανισμού πέραν των ορίων του Ιουδαϊκού κόσμου, έφερε κοντά ανθρώπους διαφορετικής εθνικότητας, γένους και θρησκείας.

Η πρωταρχική θέση της Εκκλησίας, όπως εκφράστηκε διά στόματος του Αποστόλου Παύλου, αποδοκίμαζε το ενδεχόμενο της σύναψης γάμων μεταξύ χριστιανών και απίστων, επειδή οι αρχές του χριστιανισμού βρίσκονταν σε πλήρη αντίθεση με τις αρχές που επικρατούσαν στον ειδωλολατρικό κόσμο. (Β' Κορ. 6, 14) Παράλληλα ο Απóstolos Παύλος καλούσε όσους χριστιανούς είχαν συνάψει ένα τέτοιο γάμο να μην τον λύνουν, προσδοκώντας ότι με τον τρόπο αυτό θα μπορούσαν να προσελκυστούν οι μη χριστιανοί σύζυγοι στην ορθόδοξη πίστη. (Α' Κορ. 7, 10-16)

Η αντίθεση της Εκκλησίας για τη σύναψη μικτών γάμων έγινε εντονότερη τους επόμενους αιώνες λόγω της εμφάνισης των αιρεσών, οι οποίες εμποδίζουν το λαό με το δηλητήριο της πλάνης και της αμνηστίας απέναντι στο θεανθρώπινο πρόσωπο του Ιησού. Η Εκκλησία θέλοντας να προστατεύσει τα μέλη της από τη δίνη των ψευδοδιδασκαλιών προχώρησε στη σύγκληση Οικουμενικών Συνόδων, θέτοντας τα όρια περιχαράκωσης της ευαγγελικής αλήθειας με την έκδοση των ιερών κανόνων. Κάθε προσπάθεια αλλοίωσης των ορίων που τέθηκαν αποτελούσε αίρεση. Μεταξύ των μέτρων που έλαβε η Εκκλησία για να απομακρύνει το ενδεχόμενο συναναστροφής των μελών της με αιρετικούς, προς αποφυγήν ηθικής τους βλάβης, ήταν η έκδοση κανόνων σχετι-

κών με το ζήτημα της γαμικής συμβίωσης χριστιανών με αιρετικούς. Οι χαρακτηριστικότεροι αυτών είναι ο 31ος της Συνόδου της Λαοδικείας, που απαγορεύει τους γάμους ορθόδοξων με αιρετικούς, εκτός εάν αυτοί ασπασθούν την ορθοδοξία, και ο 72ος της Πεντέκτης, ο οποίος απαγορεύει απόλυτα το γάμο ορθόδοξου με αιρετικό χαρακτηριζόμενος τον, στην περίπτωση που έχει συναφθεί, ως άκυρον. Άλλοι σχετικοί κανόνες είναι ο 14ος της Δ' Οικουμενικής Συνόδου, ο 10ος της Συνόδου της Λαοδικείας και ο 29ος της Συνόδου της Κάρθαγίνης.

Παρά την αυστηρή θέση που υιοθέτησε η Εκκλησία στο ζήτημα των μικτών γάμων εντούτοις, η παρατεταμένη αύξηση της συχνότητας τελέσεως γάμων μεταξύ ορθόδοξων και ετερόδοξων, η οποία μέχρι και τις μέρες μας έχει λάβει ανεξέλεγκτες διαστάσεις, υποχρεώνει την επισημη Εκκλησία να χαλαρώσει την στάση της και να τους ανεχθεί υπό ορισμένες προϋποθέσεις. Οι προϋποθέσεις αυτές είναι:

- α. Να υπάρχει συγκατάθεση του οικείου αρμόδιου Επισκόπου,
- β. η ιερολογία να γίνεται από ορθόδοξο ιερέα σύμφωνα με τα όσα ορίζει το ορθόδοξο τυπικό και
- γ. να υπάρχει γραπτή δέσμευση από τους γονείς, ότι τα τέκνα θα βαπτισθούν ορθόδοξα και θα αναστραφούν με βάση τις αρχές και τη διδασκαλία της ορθόδοξης πίστεως.

Η φαινομενική υποχώρηση της Εκκλησίας δεν υποδηλώνει περιφρόνηση προς τους ιερούς κανόνες, αλλά έγινε μέσα στα πλαίσια της εφαρμογής του μέτρου της εκκλησιαστικής οικονομίας, δηλαδή της παρέκκλισης από το γράμμα των ιερών κανόνων, χωρίς υπέρβαση των δογματικών ορίων, προς το συμφέρον της σωτηρίας των ανθρώπων. Η Εκκλησία, με την εφαρμογή των ιερών κανόνων, θέλει να διαφυλάξει την ορθή αντίληψη περί Θεού, ώστε να καταστούν όλοι οι άνθρωποι αποδέκτες του μηνύματος της σωτηρίας. Σκοπός δεν είναι να τιμωρήσει όσους δεν τηρούν τους κανόνες, δεινόντάς τους με δυσβάσταχτα επιτίμια, αλλά να τους συνεφέρει από την μέση της αμαρτίας και την πλάνη, επαναφέροντάς τους στην ορθή πίστη. Αυτός είναι και ο λόγος, που σε ορισμένες περιπτώσεις εφαρμογής των ιερών κανόνων παρουσιάζεται πιο ελαστική. Στην προκειμένη περίπτωση των μικτών γάμων με την εφαρμογή του συγκεκριμένου μέτρου, αποδυναμώνεται το ενδεχόμενο ο ορθόδοξος σύζυγος να προσφύγει στην ετερόδοξη Εκκλησία, η οποία πιθανόν να μην θέτει τους ίδιους φραγμούς με την ορθόδοξη, για να ευλογήσει το γάμο του, και από την άλλη ενισχύεται η περίπτωση, ο ετερόδοξος σύζυγος να ασπαστεί την ορθοδοξία.

Ο πολιτικός γάμος

Ο πολιτικός γάμος είναι μια απλή νομική σύμβαση, μια αμοιβαία υπόσχεση μεταξύ δύο προσώπων του αντίθετου φύλου ότι ο ένας εκλέγει τον άλλο ως σύντροφο της ζωής του. Τελείται με δημόσια δήλωση των μελλονόντων

ενώπιον δύο μαρτύρων, προς το δήμαρχο ή εξουσιοδοτημένο αντιπρόσωπό του, ο οποίος και συντάσσει σχετική πράξη. Είναι δηλαδή μια πράξη, καθαρά, νομικιστικού χαρακτήρα, που υποβαθμίζει τόσο την έννοια της αγάπης μέσα στο γάμο ως κοινωνίας προσώπων, όσο και το ρόλο των δύο συζύγων μέσα σ' αυτόν. Παράλληλα αποτελεί μια πράξη, που απογυμνώνει την έννοια του γάμου από το θεολογικό της περιεχόμενο και απομακρύνει τους δύο συζύγους από το θείο θέλημα.

Στη σημερινή εποχή φαίνεται ότι ο πολιτικός γάμος αποτελεί την εύκολη λύση γι' αυτούς που θέλουν ν' απαλλαγούν από τις ευθύνες και τις δεσμεύσεις ενός εκκλησιαστικού γάμου, αφού με τον τρόπο αυτό βγαίνει πιο εύκολα το διαζύγιο. Ο καθένας μπορεί να παντρευτεί όσες φορές θέλει, χωρίς περιορισμούς και ηθικούς φραγμούς, εκφυλίζοντας το αληθινό νόημα του γάμου και τη ξεχωριστή σχέση αγάπης που ενώνει με μυστηριακό τρόπο δύο ανθρώπους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα της σημασίας που δίνει η Εκκλησία στην μοναδικότητα της ενώσεως που συντελείται είναι το γεγονός ότι μόνο κατά τον πρώτο γάμο είναι δυνατόν τελείται η ιερολογία του γάμου. Κατά τον δεύτερο και τρίτο γάμο δεν γίνεται το μυστήριο του γάμου αλλά έχουμε μόνο συγχωρητικές ευχές.

Οι συνέπειες της συνάψεως ενός πολιτικού γάμου, φαινομενικά, μπορεί να απλοποιούν τα πράγματα για τους δύο συζύγους, αλλά στην ουσία πλήττουν σοβαρά την ηθική και πνευματική τους υπόσταση. Μια γυναίκα και ένας άνδρας αρνούνται να τελέσουν το μυστήριο του γάμου, αρνούνται να έχουν ως κεφαλή της ζωής τους τον Ιησού Χριστό. Αρνούνται τη διδασκαλία και την ευλογία της Εκκλησίας, πάνω στην οποία εδράζονται τα θεμέλια μιας αμφιδρόμης σχέσης, ανιδιοτελούς αγάπης που οδηγεί στον απώτερο σκοπό της ανθρωπίνης υπάρξεως, την εν Χριστώ τελείωση.

Αν και η έννοια του πολιτικού γάμου έρχεται σε σύγκρουση με την ορθόδοξη διδασκαλία, εντούτοις η Ορθόδοξη Εκκλησία της Κύπρου έχει δεχτεί να τελείται κατ' οικονομία μόνο για τα μέλη της, τα οποία παντρεύονται ετερόδοξους. Αυτό συμβαίνει, για να αναγνωριστεί ο γάμος και εκτός συνόρων της πατρίδας μας, όπου οι νόμοι της Εκκλησίας δεν έχουν νομική ισχύ. Η Εκκλησία έχοντας πάντοτε ως γνώμονα το πνευματικό συμφέρον του ανθρώπου, με τον τρόπο αυτό προστατεύει τόσο τα δικαιώματα των συζύγων όσο και την υπόσταση του γάμου.

Η οικουμενική κίνηση και η προοπτική της ορθόδοξης θεολογίας και λειτουργικής πράξης

Κατά τη διάρκεια των συζητήσεων, που προηγήθηκαν της έκδοσης του περιοδικού, ρίχτηκε η ιδέα όπως συμπεριληφθεί στα θέματά του και εκείνο που αφορά την λεγόμενη οικουμενική κίνηση, την προσπάθεια δηλαδή που καταβάλλουν οι επί μέρους χριστιανικές εκκλησίες να δημιουργήσουν μεταξύ τους ένα πιο φιλικό κλίμα, κλίμα αλληλοκατανόησης, και αλληλοσεβασμού, να συνεργαστούν σε θέματα κοινού ενδιαφέροντος, και να προωθήσουν μέσα από μια σειρά διδοκασίων το ζήτημα της χριστιανικής ενότητας που αποτελεί γι' αυτές ζητούμενο. Ασφαλώς η ιδέα αυτή δεν ήταν τυχαία ούτε προέκυψε εκ του μη όντος. Αντίθετα, γεννήθηκε αρχικά από την κοινή διαπίστωση πως υπάρχουν στον τόπο μας αρκετή σύγχυση ως προς το συγκεκριμένο θέμα, η οποία δίνει κατά καιρούς αφορμή για δημιουργία λανθασμένων εντυπώσεων, παρερμηνειών και διαφόρων ειδήσεων προσηγήσεων. Έτσι βλέπουμε ότι τάπητος η ανάγκη σωστής και τεκμηριωμένης πληροφόρησης γύρω από το φαινόμενο της διαχριστιανικής προσέγγισης και συνεργασίας που θα λειτουργεί ως αντίδοτο στην υφιστάμενη σύγχυση και θα αποτελεί ταυτόχρονα ευκαιρία γνωριμίας με αυτό.

Το φαινόμενο της οικουμενικής κίνησης

Άλλος λόγος που έδωσε ώθηση στην ενασχόληση με το μέχρι σήμερα σχεδόν απρόσιτο θέμα της οικουμενικής κίνησης είναι και η πρόσφατη ιστορία της Εκκλησίας της Κύπρου, που σχετίζεται άμεσα με την ιστορία της κίνησης αυτής και ιδιαίτερα με την ιστορία της διαδικασίας σύστασης του Παγκοσμίου Συμβουλίου Εκκλησιών, του διεκκλησιαστικού αυτού οργανισμού που εδρεύει σήμερα στη Γενεύη. Η Εκκλησία της Κύπρου υπήρξε από τις πρώτες που χαίρεται την ιδέα της διεκκλησιαστικής προσέγγισης και συνεργασίας και ήδη από το 1919, επί αρχιεπισκοπίας του Κυρίλλου Γ', σύναψε επίσημες σχέσεις με εκκλησίες του εξωτερικού, συμμετείχε ενεργά στις εργασίες των δύο κινήσεων «Πίστη και Τάξη» και «Ζωή και Εργασία», καθώς επίσης στην διαδικασία σύστασης του Παγκοσμίου Συμβουλίου Εκκλησιών. Ως αναπόσπαστο μέρος της πρόσφατης ιστορίας της Εκκλησίας μας το θεωρούμε ιδιαίτερα σημαντικό και την ενασχόληση με αυτό πολύ ενδιαφέρουσα. Αποτελεί και αυτό μέρος της ζωής της, μέρος της παραδόσεώς της.

Τα νέα δεδομένα της εποχής μας και η ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή οικογένεια, ενός χώρου διαφόρων λαών και πολιτισμών, με διαφορετική κουλτούρα, νοοτροπία και τρόπο ζωής, όπου συνυπάρχουν πολλές και διαφορετικές χριστιανικές παραδόσεις, δημιουργεί την ανάγκη περαιτέρω και συνολικότερης γνωριμίας «των άλλων», την ανάγκη ανάπτυξης αλληλοκατανόησης και αλληλοσεβασμού, στοιχεία απαραίτητα που πρέπει να τεθούν ως θεμέλια για μια υγιή πολυχριστιανική κοινωνία όπως είναι η Ευρώπη. Σ' αυτή τη διαδικασία πιστεύουμε πως ο ρόλος της Ορθόδοξης Εκκλησίας πρέπει να είναι αποφασιστικός. Να αναπτύξει λόγο «ανοιχτό», λόγο «ενότητας», λόγο «περικτικό» που να προβάλλεται μέσα από αυτόν η προοπτική του σεβασμού της διαφορετικότητας έτσι όπως το απαιτεί η σύγχρονη εποχή. Η συνειδητοποίηση αυτή της πραγματικότητας υπήρξε ένας ακόμη από τους λόγους που μας ώθησε να ασχοληθούμε με το φαινόμενο της διαχριστιανικής προσέγγισης και συνεργασίας.

Τέλος, θα πρέπει να αναφέρουμε πως ο σημαντικότερος λόγος που έδωσε έναυσμα στην ενασχόληση με αυτό το θέμα δεν είναι άλλος από την ίδια την ορθόδοξη θεολογία που είναι από την φύση της οικουμενική, εννοιασμένα δηλαδή το ενδιαφέρον για τις άλλες χριστιανικές Εκκλησίες, διάσταση που μαρτυρείται από την ορθόδοξη λειτουργική πράξη για την οποία θα κάνουμε λόγο πιο κάτω. Πατεύουμε πως η οικουμενική αυτή διάσταση που κουβαλά εδώ και αιώνες η Ορθόδοξη είναι ένα από τα θεολογικά ζητήματα που σήμερα χρίζουν περισσότερης προσοχής απ' ό,τι στο παρελθόν και οφείλει να εφαρμοστεί στην πράξη, εφόσον η θεολογία είναι όχι μόνο θεωρία, αλλά πρωτίστως, τρόπος ζωής.

Αυτοί υπήρξαν οι γενικές γραμμές οι λόγοι που μας οδήγησαν στην απόφαση να συμπεριλάβουμε στο περιοδικό μας και το θέμα της οικουμενικής κίνησης με τις επί μέρους εκφάνσεις του. Ελπίζουμε πως οι αναφορές μας σ' αυτό θα συμβάλουν – με τις όποιες αδυναμίες τους – στη σωστή πληροφόρηση του πληρώματος της Εκκλησίας μας, στη γνωριμία με ένα πρόσφατο μέρος της ιστορίας της, θα δώσουν έναυσμα για ανάπτυξη προβληματισμού, και θα αποτελέσουν συνάμα ένα μικρό λιθαράκι στο οικοδόμημα της συνεννόησης και αλληλοκατανόησης των χριστιανών, που παρά τις υφιστάμενες διαφορές

τους, δεν παύουν να έχουν όλοι κοινές θρησκευτικές ρίζες.

Αναφέραμε προηγουμένως ότι η Ορθόδοξη Εκκλησία είναι από τη φύση της οικουμενική, ενωσιατική δηλαδή μέσα της την προοπτική ενότητας του χριστιανικού κόσμου συμφωνά με το αίτημα του Χριστού «*ἵνα πάντες ἕν ᾦεν*» που διασώζει με θεολογική σαφήνεια και ζωντανά ο ευαγγελιστής Ιωάννης (ιω. 17, 21). Ο οικουμενικός αόλιος χαρακτήρας που απονέμει στην Κινή Διαθήκη, πέφτει, όπως ήταν αναμενόμενο, μέσα στα λειτουργικά κείμενα της αρχαίας Εκκλησίας, τα οποία και συνιστούν σημαντική πηγή μέσα από την οποία απλώς η θεολογική της σκέψη καθώς και η ίδια η πίστη της.

Η πολύ γνωστή κελεύ «*ἐκεί τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως*» απονέμει σε όλες τις ακολουθίες της Ορθόδοξης Εκκλησίας, μηδενίς εξαιρουμένης (Αίτηση Ειρηγικών). Παράλληλα δε, το ενδιαφέρον για την ενότητα του χριστιανικού κόσμου κατέχει κεντρική θέση, μεταξύ άλλων, και στις δύο Λειτουργίες, εκείνη του Αγίου Ιωάννη του Χρυσόστομου και εκείνη του Μεγάλου Βασιλείου. Και οι δύο αυτές Λειτουργίες είχαν συμπληρωθεί τον 4ο αιώνα και ανάγκη, επομένως, τις αρχές τους στους πρώτους χριστιανικούς αιώνες. Και οι δύο διασώζουν την αρχαία λειτουργική πράξη συμπεριλαμβανομένου του ενδιαφέροντος της Εκκλησίας για την ενότητα του χριστιανικού κόσμου. Η κελεύ «*ἐκεί τῆς εὐχῆς τῆς ἐκεί τῶν πάντων ἐνώσεως*», συμπεριλαμβάνεται και στις δύο (Αίτηση Ειρηγικών). Το ιδιαίτερο όμως ενδιαφέρον της Εκκλησίας για την ενότητα του χριστιανικού κόσμου είναι περισσότερο εμφανές στη Λειτουργία του Μεγάλου Βασιλείου. Στο σημείο του καθολισμοῦ των Τιμῶν Δώρων, παρατηρούμε πως ο λειτουργός εὐχεταται εις μέρους των πιστῶν για την ἀρρήνωση της Εκκλησίας, η οποία υπάρχει «*ἀπὸ περὶ τῶν ἐκεί τῶν πάντων ἐνώσεως*» (Εὐχή Ἀναφοράς Λειτουργίας Μεγάλου Βασιλείου). Εὐχεταται ακόμη στον Κύριο, εκτός από το να «*ἐκπαινεύονται τοὺς κατοικοῦντας ἀπὸ πύργων ἐν ἐκεί τῶν πάντων ἐνώσεως*» όπως «*παύονται τὰ σχίσματα τῶν Ἐκκλησιῶν... Πάντας ἡμᾶς προάγει εἰς τὴν βασιλείαν σου... τὴν σὴν ἐξόφλησιν καὶ τὴν σὴν ἀνάστασιν χριστοῦ ἡμῶν*...» (Εὐχή Ἀναφοράς Λειτουργίας Μεγάλου Βασιλείου).

Είναι σαφές πως τα εκκλησιαστικά σχίσματα και οι διασπάσεις, θεωρήθηκαν ήδη από την πρωτοχριστιανική εποχή ως φαινόμενα αρνητικά, αντίθετα στο αίτημα του Κυρίου που θέλει

το χριστιανικό κόσμο ενωμένο, σύμφωνα με το αίτημα του «*ἵνα πάντες ἕν ᾦεν*» (ιω. 17, 21). Το δε ενδιαφέρον για την ευστάθεια και ενότητα των Εκκλησιῶν υπήρξε πάντοτε μία ζωντανή πραγματικότητα για την Ορθόδοξη Εκκλησία, ένα αίτημα που με σύγχρονη ορολογία θα ονομάζαμε άρρωμα. Με άλλα λόγια η προσπάθεια χριστοματίας της χριστιαν-

κής ενότητας δεν είναι θέμα πολιτείας ή εκκλησιαστικής στρατηγικής και διωλισμίας. Είναι πρωτίστως θέμα πίστης.

Είναι διάχυτη η άποψη ότι η Ορθόδοξη Εκκλησία δεν έχει λόγο παρουσίας στις όποιες οικουμενικές συζητήσεις που αποβλέπουν στην δημιουργία θετικού κλίματος μεταξύ των Εκκλησιῶν, αλλά ούτε και επιτρέπεται να συνεργάζεται με άλλες Εκκλησίες. Πολύ περισσότερο δεν έχει κανένα λόγο να εργάζεται για την προώθηση της χριστιανικής ενότητας. Ως επιχείρημα για τη θέση αυτή προβάλλεται η άποψη πως τα λειτουργικά κείμενα της Ορθόδοξης Εκκλησίας, που όπως είδαμε διασώζουν μια ἐκδοχὴ οικουμενική διάσταση, γράφθηκαν σε άλλες εποχές και αναφέρονταν ως εκ τούτου σε άλλες περιστάσεις. Η άποψη αυτή είναι πολύ ορθή. Πλην όμως τα κείμενα αυτά χρησιμοποιούνται μέχρι σήμερα από την Ορθόδοξη Εκκλησία και τούτο δείχνει ότι η ίδια αποδέχεται τη θεολογία τους, θεολογία που την εκφράζει απόλυτα. Άλλωστε θα πρέπει να ληφθεί υπό όψιν ότι οι οικουμενικοί τους πνεύμα έχει τις ρίζες του στην Αγία Γραφή. Από αυτήν απορρέει και αυτήν ερμηνεύει. Αποτέλει το πνεύμα τους αυτό απόσπασμα της εντολής του Κυρίου «*ἵνα πάντες ἕν ᾦεν*» και συμμόρφωση στο αίτημα αυτό. Το ζήτημα λοιπόν της χριστιανικής ενότητας πρέπει να ενδιαφέρει όλους ανεξαρτήτως τους συνειδητά χριστιανούς. Και τούτο, διότι καθώς έλεγε ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου Κύριλλος ο Γ' (1916-1993), ένας από τους πρώτους ηγέτες της οικουμενικής κίνησης, το ζήτημα αυτό «*δεν δύναται παρά να τύχη της ενθέτου υποστήριξης εκείνων, όσοι πλήρη έχουν συνείδηση του πνεύματος Εκείνου (=του Χριστού), όπως κατά το ύστατον μετά των μαθητῶν Αυτοῦ διέπουν, ἡδέως θερμότητα υπὲρ της ενότητος τῶν ἐκεί τῶν πάντων ἐνώσεως*» (Γράμμα Κύπρου Κυρίλλου Γ' πρὸς Αρχιεπίσκοπο Καντερυβουρίας Randal Davidson, ἡμερομηνίας 23.12.1919, στο Απόστολος Βαρνάβας, τεύχ. 34, 1919, σελ. 182-183).

Εμπεριέχει, λοιπόν, η Ορθόδοξη Εκκλησία μια ἐκδοχὴ οικουμενική διάσταση που ὅχι μόνο της επιτρέπει, αλλά της ἐπιβάλλει, να είναι παρούσα στις όποιες προσπάθειες προώθησης του ζήτηματος της χριστιανικής ενότητας, ἐφόσον βεβαίως αυτές διασφαλίζουν την αξιοπρέπεια της και είναι σύμφωνες προς το δικό της πνεύμα. Τέτοια παρουσία δεν είναι ορθό να ἐκλαμβάνεται ως ἔξω και ἀσχετή προς την Ορθόδοξη, αλλά μάλλον ως απόλυτα της ὅλης ορθόδοξης θεολογίας και πρακτικῆς ἐφαρμογῆς της θεολογίας αυτής.

Είναι διάχυτη η άποψη ότι η Ορθόδοξη Εκκλησία δεν έχει λόγο παρουσίας στις όποιες οικουμενικές συζητήσεις που αποβλέπουν στην δημιουργία θετικού κλίματος μεταξύ των Εκκλησιῶν, αλλά ούτε και επιτρέπεται να συνεργάζεται με άλλες Εκκλησίες

Είναι καιρός πλέον η Ορθόδοξη Εκκλησία μας να επανοποθετηθεί στο ζήτημα της προώθησης της χριστιανικής ενότητας, αλλά για να γίνει αυτό χρειάζεται πρώτα να επανεύρει τον οικουμενικό χαρακτήρα που κουβαλά εδώ και αιώνες. Αυτή η διαδικασία θα την βοηθήσει να δώσει σωστά τη μαρτυρία της στο σύγχρονο κόσμο και να ανταποκριθεί άμεσα στο αίτημα των καιρών. Υπάρχουν άλλες οι προϋποθέσεις να το πράξει.

Κώδικας Da Vinci

Το 2004 μεταφράστηκε και κυκλοφόρησε στα ελληνικά το έργο του Dan Brown, «Κώδικας Da Vinci». Πρόκειται για ένα αστυνομικό μυθιστόρημα που έχει μέχρι σήμερα πουληθεί παγκοσμίως σε εκατομμύρια αντίτυπα και έχει μεταφραστεί σε περισσότερες από 30 γλώσσες. Μολονότι το βιβλίο, κατάδηλο, στερείται επιστημονικά ιστορικής τεκμηρίωσης και ουσιαστικής λογοτεχνικής αξίας, πέτυχε να προκαλέσει, να σαγηνεύσει και να συναρπάσει. Μέχρι και βόμβα μεγαντών στα ίδια τα θεμέλια της χριστιανοσύνης ονομάστηκε. Η δομή και η πλοκή του κρίνονται προκατασκευασμένα κινηματογραφικά προφανώς, γιατί ο συγγραφέας στόχευε στην εμπορική κινηματογραφική μεταφορά του, κάτι που πέτυχε. Το βιβλίο ήδη έχει προβληθεί στις κινηματογραφικές αίθουσες της υπερήλιου προκαλώντας για άλλη μια φορά αλληλοσυναιρούμενα σχόλια και κριτικές.

Το περίφημο, επτασφράγιστο θήβεν στα χρονιτούλα των αιώνων, «μυστικό» είναι πως ο Χριστός δεν πέθανε πάνω στο Σταυρό, αλλά έζησε και δραπέτευσε στη Γαλλία, όπου (άποψη απ' εμού της βλασηρμίας) νυμερόθηκε τη Μαρία τη Μαγδαληνή και γέννησαν παιδά, από τα οποία προήλθε η δυναστεία των Μερβόγγων βασιλέων της Γαλλίας. Η Εκκλησία τόχα, απέκρυψε τον σημαντικό ρόλο της Μαρίας της Μαγδαληνής.

Η Εκκλησία (κατά την καλπόζουσα πάντα φαντασία του συγγραφέα) έβαψε το μυστικό, αλλά με «φωτισμένη» οργάνωση, με τον τίτλο «Το Κοινόβιο της Σιών» ορκίστηκε να ξεσκεπάσει και το μυστικό και την πλεκτάνη με την οποία ο Πάπας και τα όργανά του βασιλεύσαν και τρομοκρατούσαν τον κόσμο. Σ' αυτή την οργάνωση, που ιδρύθηκε το 1099, ανήκαν μέσα στο πέραςμα των χρόνων διάσημες προσωπικότητες, όπως ο Leonardo da Vinci, ο Isaac Newton, ο Sandro Botticelli, κι ο Victor Hugo.

Ο οργανωτής τόχα της επικράτησης της πλάνης, ο θήβεν αίπιος της καταστροφής των εγγράφων που ξεσκεπάζαν το «μυστικό», δεν ήταν, βέβαια, άλλος από τον Μέγα Κωνσταντίνο, ο οποίος συνιμάστηκε με τους Πατέρες της Α' Οικουμενικής Συνόδου.

Η όλη θεωρία του «μυστικού» του Χριστού, δεν είναι βέβαια πρεϊτύπιτη επινόηση του συγγραφέα αλλά μάλλον εμεϊκό αναμύσμημα. Το 1982, δημοσιεύτηκε ένα βιβλίο με τίτλο The Holy Blood and the Holy Grail (Το Άγιο Αίμα και το Άγιο Δισκοπότηρο), μια μελέτη τριών συγγραφέων, των Michael Baigent, Henry Lincoln, και Richard Leigh. Αυτή η μελέτη είναι που υποστηρίζει τη θεωρία ότι ο θάνατος του Αγίου Δισκοπότηρου, τόσο δημοφιλής στη Δύση, είναι

ουσιαστικά η αναζήτηση της βασιλικής γενιάς των απογόνων του Χριστού, η οποία φτάνει και μέχρι τις μέρες μας.

Θα απεραντολογήσει κανείς αν προσπαθήσει να αναπτύξει, όχι μόνο τις ιστορικές ανακρίβειες, αλλά και τη καλοστημένη πλεκτάνη που οδήγησε στη συγγραφή αυτού του μυθιστορήματος. Αισίόσο, θα επιχειρήσουμε εντελώς δεγματοληπτικά, να σταχυολογήσουμε κάποιες ανακρίβειες και επιγραμματικά να τις παρουσιάσουμε.

- Για παράδειγμα τα μέλη της χριστιανικής οργάνωσης στην Δύση, Opus Dei, δεν είναι μοναχοί, όπως παρουσιάζονται στο βιβλίο, μπερδεύοντας τη δράση τους με το πρότυπο των Ιησουϊτών. Η Opus Dei είναι μια κοσμική χριστιανική οάκη. Ο συγγραφέας το αγνοεί. Ούτε ο Πάπας Κλήμης ο Ε' είχε ρέβα τις σάτρες των Ναϊτών στον Τίβερη ποταμό. Ο Κλήμης ζούσε στην Αβινιόν και δεν πήγε ποτέ στη Ρώμη. Ο Πάπας αυτός, ένας αδύναμος, φιλόθεσνος Γάλλος που χαρκαγνέιτο από τον βασιλιά του, δεν έκαψε κανένα στην Ρώμη, δεδομένου ότι ήταν ο πρώτος Πάπας που διοικούσε από την Αβινιόν.
- Το μεγαλύτερο μέ-ρος των ισχυρισμών του Dan Brown επικεντρώνεται γύρω από τον απαράμειλο πίνακα του Μυστικού Δείπνου που ζωγράφησε ο Λεονάρντο Ντα Βίντσι, ένα πίνακα που ο συγγραφέας θεωρεί ως κωδικοποιημένο μήνυμα, που αποκαλύπτει την αλήθεια

για τον Ιησού και το Άγιο Δισκοπότηρο. Ο Brown καταδεικνύει την έλλειψη ενός κεντρικού δισκοπότηρου στο τραπέζι, ως απόδειξη ότι ο γνώστης Ντα Βίντσι ήθελε να δείξει ότι το Άγιο Δισκοπότηρο δεν είναι υλικό σκεύος. Η πλοκή του έργου είναι η ένδειξη ότι στόχος του Κώδικα Da Vinci δεν ήταν να γίνει ένα ακόμη ευπώλητο βιβλίο αλλά κυρίως να δηλητηριάσει την πίστη των χριστιανών. Στον πίνακα καμιά γυναίκα φηγοούρα δεν υπάρχει και η ταύτιση του Ιωάννη του Ευαγγελιστή με την Μαρία την Μαγδαληνή είναι και αστήρικτος και αυθαίρετος, γιατί στον πίνακα δεν υπάρχουν δεκατρείς αποστολικές φηγοούρες και επίσης γιατί ο Ιωάννης, μικρότερος στην ηλικία από τους Αποστόλους, ήταν κατά το Ευαγγέλιο ηγούμενος και επιστήθιος μαθητής του Χριστού. Όσον δε αφορά το σχηματισμό θήβεν του γράμματος (V), σύμβολο θηλικότητας, στον πίνακα κρίνεται και πάλιν αυθαίρετος. Με τον ίδιο τρόπο προσωπικά εντοπίζω πάνω στον

πίνακα σχεδόν όλα τα γράμματα του ελληνικού, του λατινικού, μην πω και του εβραϊκού αλφαβήτου.

- Αναφερόμενος στην Α' Οικουμενική Σύνοδο (Νίκαια 325) ο Βrawn ισχυρίζεται ότι: «μέχρι εκείνη τη στιγμή της ιστορίας, ο Ιησούς θεωρείται από τους αποδούς του ως ένας θνητός προφήτης... ένας αποδοκίματος και ισχυρός άνθρωπος, αλλά σε κάθε περίπτωση άνθρωπος». Αυτό είναι πολύ ουσιαστικό για την φιλοκή του Κώδικα Ντα Βίντσι, επειδή ο συγγραφέας θέλει να υποβάλει στον αναγνώστη πως ο Μέγας Κωνσταντίνος αντικατέστησε τις Γνωστικές Γραφές, με αυτό που σήμερα αποκαλούμε Καινή Διαθήκη. Ωστόσο, ο Μέγας Κωνσταντίνος δεν μπορούσε να είχε συντελέσει στη διαμόρφωση της Καινής Διαθήκης, για δύο λόγους: Πρώτον, δεν είχε γεννηθεί τόσο νωρίς και, δεύτερον, δεν έζησε τόσο πολύ. Σύμφωνα με αξιόπιστες ιστορικές πηγές τα βιβλία που αποτελούν τη σημερινή Καινή Διαθήκη θεωρούντο ήδη από τους πρώτους Χριστιανούς ως λατρευτικά κείμενα χρόνια πριν ο Μέγας Κωνσταντίνος συγκαλέσει την Α' Οικουμενική Σύνοδο. Η Σύνοδος της Νίκαιας ασχολήθηκε με την αίρεση του Αρείου, του Αλεξανδρινού θεολόγου που ισχυριζόταν πως ο Υιός του Θεού είναι δημιουργήμα του Πατρός και όχι Θεός αίδιος, άχροнос και άναρχος.

- Μια από τις πλέον χονδροειδείς γκάφες που εντοπίστηκαν μέσα στο βιβλίο είναι εκείνη που σχετίζεται με το διάσημο πίνακα του Ντα Βίντσι που ονομάζεται «Virgin of the Rocks» (Η Παρθένος των Βράχων). Το πρώτο σφάλμα ήταν που ο Βrawn άλλαξε το όνομα του πίνακα, σε «Madonna of the Rocks» (η Κυρία των Βράχων). Και ο λόγος που το έκανε αυτό, ήταν αποκλειστικά και μόνο για να μπορούσε να σχηματίσει ένα αναγραμματισμένο μήνυμα. Ο λεκτικός γρίφος επάνω στον πίνακα της Μόνα Λίζα, ο οποίος έλεγε: «So dark the son of man» (= τόσο σκοτεινή η εξαπάτηση του ανθρώπου) και που ο Ρόμπερτ αναφέρει ακατάπαστα, υποβάλει πόσο η Εκκλησία έχει διχθέν εξαπατήσει την ανθρωπότητα. Στην πραγματικότητα, δεν είναι παρά ο αναγραμματισμός των λέξεων «Madonna of the Rocks» (η Κυρία των Βράχων). Να υποθέσει κανείς, πως ο Dan Brown δεν μπόρεσε να φτιάξει κάποιο αναγραμματισμό με τις λέξεις «Virgin of the Rocks» (Η Παρθένος των Βράχων); Όταν πήγα στο Λούβρο για

να δω αυτόν τον πίνακα, διαπίστωσα πως ήταν κρεμασμένος στη Μεγάλη Γαλαρία. Στο βιβλίο, ο Ρόμπερτ βρίσκεται κοντά στη Μόνα Λίζα, σε μια παραπάνω αίθουσα, την Salle des Etats (Αίθουσα των Εθνών). Στο βιβλίο ο φύλακας τον κρατά καθηλωμένο, με προτεταμένο όπλο, όταν ο ίδιος αντιλαμβάνεται την Σόφι να τριγυρίζει στην ίδια αίθουσα. Και μάλιστα, ο φύλακας είναι σε απόσταση περίπου είκοσι μέτρων από την είσοδο ως την αίθουσα, και δεν πίνει καλό σήμα με το υπηρεσιακό τηλέφωνο, λόγω των μέτρων ασφαλείας της αίθουσας. Εκείνη την στιγμή, η Σόφι, αρπάζει τον πίνακα. Εδώ, μάλλον πρόκειται για ταχυδακτυλουργία, καθ' ότι ο πίνακας αυτός δεν βρίσκεται καν μέσα στην αίθουσα εκείνη. Είναι έξω, στην Μεγάλη Γαλαρία! Η Σόφι τότε χρησιμοποιεί τον πίνακα «Madonna of the Rocks», σαν μια ασπίδα καμφλάζ, προκειμένου να περάσει τον φύλακα να πετάσει το όπλο του κάτω. Μάλλον χρειάζομαστε μια γερή δόση αφελέους ευπιστίας, για να φανταστούμε μια γυναίκα να ανεμίζει ένα τέτοιο μεγέθους πίνακα. Σκεφτείτε λοιπόν τώρα, πως ο πίνακας αυτός είναι στην πραγματικότητα σχεδόν 2 μέτρα σε ύψος, και με μια κορβίλα τεραστίων διαστάσεων. Αποκλείεται η Σόφι να μπορούσε να κουνηθεί, ούτε στο ελάχιστο, τον πίνακα αυτό... πόσο μάλλον να τον ανεμίζει και περά-δωθε σαν ασπίδα. Για να μετακινηθεί το έργο, θα χρειαζόταν η δύναμη ενός αρσενικού.

- Επίσης ο Dan Brown ισχυρίζεται πως στον πίνακα αυτό, το Θείο Βρέφος, ο Ιησούς, λαμβάνει την ευλογία του Ιωάννη του Βαπτιστή. Η όλη σκηνή είναι ολοφάνερα φανταστική. Βάσει του ιστορικού χρονοδιαγράμματος της Αγίας Γραφής δεν είχαν ποτέ συναντηθεί σε τέτοια ηλικία τα δύο βρέφη. Αλλά, για τις ανάγκες διευκρίνισης της λεπτομέρειας αυτής, ο Ιωάννης ο Βαπτιστής (το βρέφος στα αριστερά) είναι σε στάση ικεσίας, ενώ ο Ιησούς (το βρέφος στα δεξιά) έχει υψωμένο το χέρι του σε θέση ευλογίας. Μάλιστα, στο δεύτερο πίνακα αυτό επιβεβαιώνεται, μια και ο Ιωάννης ο Βαπτιστής είναι εκείνος που εμφανίζεται να κρατά τον κολαζόμενο Σταυρό του, που έχει ταυτιστεί με το δικό του πρόσωπο. Ο Dan Brown προφανώς υπέροψε τους κεντρικούς χαρακτήρες του πίνακα. Απλώς επισημαίνουμε πως ο καλαμμένος Σταυρός προστέθηκε, αφού είχε τελειώσει ο Λεονάρντο τον πίνακα, και πως όλοι είχαν αποδεχθεί την προσθήκη αυτή σαν κάτι θετικό.

Στα παρασκήνια αυτής της απίστευτης λογοτεχνικής επιτυχίας βρίσκεται μια αποκρυφιστική γοητεία, η οποία από μόνη της αποτελεί ένα κράμα από κάποιες αληθινές υφιστάμενες σε καμβά μυθιστορηματικής φαντασίας. Αναβιώνοντας σπληνκό σκοτεινών εποχών με μηχανογραφίες και συνωμοσίες ο Dan Brown παρουσιάζει τους ήρωές του να βγαίνουν σε αναζήτηση μιας απαγορευμένης αληθείας, ενός αινηματικού μυστικού, φύλακες του οποίου ήταν οι Ναϊτες Ιππότες. Εκείνο που τελικά αναδύεται μέσα απ' τον συρφετό των ονομάτων, τον ορμητικό χρόνο, των πληθώρα των χαρτών και των γενεαλογικών πινάκων που έχουν στριμωχτεί μέσα στο βιβλίο είναι μια εξαιρετική μακία πολεμική κατά του χριστιανισμού, μια καλοστημένη παγίδα, μια καλοστημένη παγκόσμια φάρσα!

Χαράλαμπος Π. Συμεωνίδης: Ιστορία της κυπριακής διαλέκτου από τον 7ο αιώνα π.Χ. έως σήμερα. Λευκωσία 2006. 482 σελίδες, έκδ. του Κέντρου Μελετών της Ιεράς Μονής Κύκκου.

Το εγχειρίδιο περιλαμβάνει δύο κύρια μέρη. Στο πρώτο (σελ. 1-136) περιγράφεται η αρχαία κυπριακή διάλεκτος, όπως εμφανίζεται μέσα από σύντομες επιτύμβιες κυρίως επιγραφές και από την εκτενέστερη χάλκινη επιγραφή του Ιδαίου, που μας έχουν παραδοθεί σε συλλαβογραφική γραφή. Εξετάζεται η προέλευση του αρχαίου κυπριακού συλλαβρίου και η σχέση του προς το μυκηναϊκό συλλαβρίο, η ιστορία της αποκρυπτογράφησης του συλλαβρίου και η δομή του, οι κανόνες χρήσης του και συναφή ζητήματα. Η περίοδος της ελληνιστικής κοινής, που εμφανίζεται στο νησί από τα μέσα περίπου του 4ου αιώνα π.Χ., παρακολουθείται μέσα από τις ελληνικές αλφαριθμητικές επιγραφές, καθώς η αρχαία διάλεκτος έχει υποχωρήσει και έχει παραχωρήσει τη θέση της στην κοινή των ελληνιστικών χρόνων, που κερδίζει συνεχώς έδαφος. Εδώ εξετάζεται η γλώσσα των τελευταίων αρχαίων κυπριακών επιγραφών από το Καφίζιν σε συλλαβογραφική γραφή, που έχουν υποστεί την επίδραση της ελληνιστικής κοινής τόσο στη μορφολογία όσο και στο λεξιλόγιο.

Το δεύτερο κύριο τμήμα της εργασίας (σελ. 137-258) καταθέτει μια γενική εισαγωγή στο μεσαιωνικό ξόνα δάνεια της διαλέκτου, στον χρόνο γένεσής της διαλέκτου και τη γλωσσολογία της και επικεντρώνεται στη μεσαιωνική και νεώτερη μορφή της διαλέκτου. Μέσα από μια σύντομη παρουσίαση και αξιολόγηση των μεσαιωνικών καιμένων της διαλέκτου κωδικοποιεί τα σημαντικότερα μεσαιωνικά και σύγχρονα γνωρίσματά της. Σημαντικό τμήμα του όλου έργου καταλαμβάνει η φωνητική και από τη μορφολογία ειδικότερα η κλίση του ονόματος και του ρήματος, που μελετήθηκε συστηματικότερα ιδίως από έναν αξιόλογο ερευνητή, τον Κυριάκο Χατζημάνου. Παρόλο έδαφος της κυπριακής διαλεκτολογίας αποτελεί η σύνταξη και η σημασιολογία, που περιμένουν νέους ερευνητές. Στην περιοχή της λεξικολογίας και λεξικογραφίας είναι ελάχιστες οι θεωρητικές μελέτες, αφρονούν όμως τα λεξικά της σύγχρονης διαλέκτου, από τα οποία το καλύτερο είναι αυτό του Κ. Γισκουλλή (2004 και 2005) και κατά δεύτερο λόγο του Ρόη Παπαγγέλου (2001).

Το τρίτο μέρος του βιβλίου καταλαμβάνουν οι Μαρτυρίες (σελ. 259-427), που περιλαμβάνουν δείγματα συλλαβογραφικών και αλφαριθμητικών επιγραφών, σύντομη περιγραφή και δείγματα των κυριότερων μεσαιωνικών καιμένων της διαλέκτου και δείγματα καιμένων της σύγχρονης Κυπριακής. Οι συλλαβογραφικές επιγραφές προέρχονται από το κλασικό πια έργο του Ο. Masson «*Les inscriptions chypriotes syllabiques*» (1983) και διατηρούν την ορίθμηση που έχουν στο έργο αυτό, για να έχει τη δυνατότητα ιδιαίτερα ο εξεζητημένος αναγνώστης να καταφέρει και στο πρωτότυπο προκειμένου να κατακτήσει λε-

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ Π. ΣΥΜΕΩΝΙΔΗΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΙΑΛΕΚΤΟΥ

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΙΑΛΕΚΤΟΛΟΓΙΑΣ
ΑΡΧΑΙΑ ΚΑΙ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΔΙΑΛΕΚΤΟΛΟΓΙΑ
ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΔΙΑΛΕΚΤΟΛΟΓΙΑ
ΚΕΝΤΡΟ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΙΕΡΗΣ ΜΟΝΗΣ ΚΥΚΚΟΥ
ΛΕΥΚΩΣΙΑ 2006

ΚΕΝΤΡΟ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΙΕΡΗΣ ΜΟΝΗΣ ΚΥΚΚΟΥ
ΛΕΥΚΩΣΙΑ 2006

πομέρειες που δεν ενδιαφέρουν τον μη ειδικό. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το κεφάλαιο του βιβλίου που αναφέρεται στην Ετεοκυπριακή -οποτική γλώσσα ενός λαού που χαρακτηρίστηκε αυθαίρετα ως ο αρχέγονος λαός του νησιού- που περιέχει μια ανάλυση των Ετεοκυπρίων και της γλώσσας τους διαφορετική από αυτή του Masson σύμφωνα με την εκτίμηση αρχαιολόγων της σύγχρονης γενιάς, μεταξύ των οποίων σημαντικό ρόλο διαδραματίζει ο Michael Given (1998). Παρ' όλα αυτά το εγχειρίδιο χρησιμοποιεί τον όρο «Ετεοκυπριακή», όχι γιατί ο συγγραφέας του πιστεύει σ' αυτόν αλλά για να δείξει τη χρονολογική εξέλιξη των νοσηριών και της επισημοποιημένης έρευνας που συνδέονται με τον όρο.

Οι αλφαριθμητικές επιγραφές, που εμφανίζονται στο νησί με αυξανόμενο ρυθμό την περίοδο της κοινής, αντλούνται κυρίως από το έργο του Τ. Mitford: *The Inscriptions of Kourion*, Philadelphia (1971), που συγκεντρώνει τις σημαντικότερες επιγραφές που είχαν βρεθεί στην περιοχή του αρχαίου Κουρίου έως το 1971. Το επιγραφικό αυτό υλικό για την ελληνιστική Κυπριακή συμπληρώνεται με επιγραφές από την αρχαία Σαλαμίνα, που δημοσίευσαν οι Mitford, T.B. - Nicolaou Ivo: *The Greek and Latin Inscriptions from Salamis*, Nicosia (1974). Οι αλφαριθμητικές αυτές επιγραφές καταχωρίζονται δειγματοληπτικά, καθώς δεν διαφέρουν ως προς τη γλώσσα τους από τις πολύ γνωστές ελληνικές επιγραφές της ελληνιστικής κοινής που γνωρίζουμε και από πολλές άλλες περιοχές του ελληνόφωνου χώρου και η μόνη τους προσφορά για

την καλύτερη γνώση της κυπριακής ελληνιστικής κοινής είναι κάποια τοπωνύμια της Κύπρου που μας παραδίδουν.

Τα μεσαιωνικά κείμενα της διαλέκτου που καταχωρίζονται στις Μαρτυρίες προέρχονται από έγκριτους εκδότες, μεσαιωνιστές και νεοελληνιστές, και συμπληρώνουν με δείγματα κειμένων το θεωρητικό μέρος που αφορά την εξέλιξη της διαλέκτου. Η καταχώριση του δείγματος των μεσαιωνικών κειμένων συνοδεύεται από το ιστορικό της έκδοσης, την αξιοπιστία των πηγών και ιδίως τη γλωσσική ανάλυση των κειμένων αυτών, που σε ορισμένα μεσαιωνικά κείμενα, όπως αυτό του Α. Μαχαιρά, μπορεί να είναι εκτενής. Ο τρόπος αυτός της παρουσίασης των μεσαιωνικών κειμένων της διαλέκτου επιλέχθηκε για να μπορεί και μόνος του ο αναγνώστης να σχηματίσει την προσωπική του αντίληψη στον τρόπο παραδοχής των κειμένων και συνεπώς την αξιοπιστία των μαρτυρούμενων γλωσσικών φαινομένων.

Το τρίτο μέρος των Μαρτυριών περιλαμβάνει κείμενα της σύγχρονης κυπριακής διαλέκτου, από τα οποία το παλιότερο (με μια εξαίρεση για ένα προκοινοσύμφωνο από το έτος 1803) έχει καταγραφεί το 1960. Οι Μαρτυρίες του τρίτου μέρους του βιβλίου προορίζονται να διευκολύνουν τον αναγνώστη να αποκτήσει μια πληρέστερη εικόνα της εξέλιξης της διαλέκτου από τις πρώτες καταβολές της έως σήμερα με κείμενα από ολόκληρη την ιστορική διαδρομή της. Η εργασία δεν εξετάζει τη σύγχρονη χρήση και μορφή της κυπριακής διαλέκτου εκτός Κύπρου (λ.χ. στη Μ. Βρετανία), αν και παραθέτει τη σχετική βιβλιογραφία για τον ενδιαφερόμενο αναγνώστη.

Το έργο συνοδεύεται από ένα CD-ROM διάρκειας τεσσάρων περίπου ωρών, όπου εκφωνούνται 34 κείμενα της σύγχρονης κυπριακής διαλέκτου, και ακούονται τρία ραδιοφωνικά σκετς επώνυμων Κυπρίων συγγραφέων και ένας λογοτεχνικός διαγωνισμός ανάμεσα σε ποιητάρηδες, που είναι γνωστές ως τσατίσματα.

Πέρα από την καθαυτό σημασία που έχει το έργο για την κυπριακή διάλεκτο και τη νεοελληνική διαλεκτολογία γενικότερα, εμφανίζει και δύο πρωτοτυπίες σε διεθνές επίπεδο. Για πρώτη φορά γίνεται διαχρονική περιγραφή και ανάλυση μιας διαλέκτου σε έναν ενιαίο τόμο και επίσης για πρώτη φορά ένα έργο διαλεκτολογίας συνοδεύεται από ένα τόσο εκτεταμένο δείγμα ζωντανού λόγου χάρη ασφαλώς στις νέες ηλεκτρονικές τεχνολογίες.

Αποπνεύοντας τη συνολική προσπάθεια και προσφορά του συγγραφέα μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι έφερε σε πέρας ένα δύσκολο έργο, αν λάβουμε μόνον υπόψη ότι το έργο βασίσθηκε σε μια τεράστια βιβλιογραφία, που υπερβαίνει τα 700 βιβλία και άρθρα. Το βιβλίο καλύπτει ένα μεγάλο κενό στην κυπριακή γλωσσολογία και προσφέρει στον Κύπριο μελετητή τη δυνατότητα να γνωρίσει τώρα καλύτερα τη μητρική του γλώσσα.

Κεντρική διάθεση: Πολιτιστικό Ίδρυμα Ιεράς Μονής Κύκκου «Αρχαγγέλος», Τηλέφωνο 22-370002, κ. Μίχης Λουκάδης. Τιμή: 20 λίρες Κύπρου.

Ο καθηγητής Χαράλαμπος Π. Συμεωνίδης σπούδασε κλασική φιλολογία και γλωσσολογία στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (1952-1956). Έκανε μεταπτυχιακές σπουδές ως υπότροφος της Alexander von Humboldt-Stiftung και της Deutsche Forschungsgemeinschaft στο Πανεπιστήμιο Βόννης, Κολωνίας και Μονάχου (1956-1970) στις ειδικεύσεις γενική γλωσσολογία, ιστορικοσυγκριτική γλωσσολογία και βαλκανική γλωσσολογία. Υπηρέτησε στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης από το 1960 και εξής πάνω από 40 χρόνια. Από το 2001 διδάσκει ως επισκέπτης καθηγητής εναλλάξ στο Τμήμα Τουρκικών Σπουδών και το Τμήμα Κλασικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Είναι ο εισηγητής της βαλκανικής γλωσσολογίας στην Ελλάδα με πολλά βαλκανικού ενδιαφέροντος άρθρα και ιδίως με τα βιβλία *Lautlehre der türkischen Lehnwörter im neugriechischen Dialekt des Pontos* (1968-1972) και *Der Vokalismus der griechischen Lehnwörter im Türkischen* (1970-1974). Μέλος (πολλές φορές ιδρυτικό) ελληνικών και ευρωπαϊκών γλωσσικών εταιρειών.

Δημοσίευσε 14 βιβλία και πολλά άρθρα σε ελληνικά και ξένα περιοδικά. Το έργο του αναστρέφεται στην ιστορία της Ελληνικής και των διαλέκτων της από τους αρχαιότερους χρόνους έως σήμερα. Ένα μεγάλο μέρος του έργου του εξετάζει τις αρσινικές εσφαλές της Ελληνικής με τις βαλκανικές γλώσσες και ιδιαίτερα την Τουρκική, τη Βουλγαρική και την Αλβανική. Επιστημονικό του χόμπι αποτελεί η έρευνα των ανθρωπωνυμίων και τοπωνυμίων. Ένα τετράτομο ετυμολογικό λεξικό των νεοελληνικών τοπωνυμίων (2000 σελίδες) είναι έτοιμο για τύπωμα. Η διδασκαλία του Χ. Συμεωνίδη ως επισκέπτη καθηγητή στο Πανεπιστήμιο Κύπρου έστρεψε το ερευνητικό του ενδιαφέρον και στην κυπριακή διάλεκτο. Έτσι το 2001 κυκλοφόρησε το βιβλίο του «Η ελληνική γλωσσική επίδραση στο σύστημα κύριων ονομάτων της Παλαιοσαλαβικής και ιδιαίτερα της Βουλγαρικής», Λευκωσία 2001 (Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών, αρ. ΧΧΧΙ), (183 σελ.). Στο κυπριακό ενδιαφέροντος ερευνητικό πρόγραμμα του Χ. Συμεωνίδη περιλαμβάνεται μια σειρά βασικών έργων υποδομής, που αποσκοπούν στο να διευκολύνουν τη μελέτη της διαλέκτου σήμερα που η Κύπρος με την πρόσφατη ίδρυση του Πανεπιστημίου της δεν είναι πια ετερόφωτη αλλά στοχεύει να αποκτήσει ερευνητική αυτοτέλεια.

Τί είναι η «νέα εποχή»

Στον αιώνα μας, ο τεχνικός πολιτισμός και η εκκοσμίκευση διακηρύχθηκαν από τους ιεραποστόλους τους σαν ο μοναδικός δρόμος για τη λύση των προβλημάτων του ανθρώπου. Όμως ο άνθρωπος είδε, πολύ σύντομα, να γκρεμίζονται μπροστά στα μάτια του τα **νέα είδωλα**. Πάνω σ' αυτά στηρίξε πολλά, εάν όχι και όλα. Φυσικό επακόλουθο ήταν η απολυτοποίηση του σχετικού να τον οδηγήσει σε νέα και πολλές φορές απροσπέλαστα αδιέξοδα.

Έτσι στη ζωή του ανθρώπου δημιουργήθηκαν και πάλι αγεφύρωτα κενά, γι' αυτό και αναγκάστηκε να πάρει το δρόμο για νέες αναζητήσεις. Μη έχοντας πλέον σημείων προσανατολισμού και χωρίς σταθερό έδαφος κάτω από τα πόδια του, ο πρώην λάτρης του τεχνικού πολιτισμού, τώρα μπορεί εύκολα να πέσει θύμα των διαφόρων «**εμπόρων της ελπίδας**», που με τα σύγχρονα μέσα προπαγάνδας προβάλλουν τη δική τους «**συνταγή**» και υποσχονται να λύσουν όλα τα προβλήματα του ανθρώπου. Ισχυρίζονται πως μπορούν να βοηθήσουν τον άνθρωπο να ξεπεράσει όλα του τα αδιέξοδα, αλλά, για να του προσφέρουν αυτή τη «**βοήθεια**», πρέπει να έχει αρκετά χρήματα για ν' αγοράσει τη «**συνταγή**» και να διαθέτει την ανάλογη διάθεση να την ακολουθήσει πιστά, δηλαδή να γίνει οπαδός.

Πολλές από τις οργανώσεις αυτές προέρχονται από την απρόσκτητη και εξωτική Ανατολή. Άλλες ξεφυτρώνουν στη Δύση και μέλυστα όχι απλά με πρωτοβουλία «**μαθητών**», που κάποια στιγμή αρνήθηκαν να συνεχίσουν να εργάζονται για λογαριασμό του **Δασκάλου-Γκουρού** και να μοιράζονται μαζί του τα κέρδη. Φυσικά εδώ μιλούμε για διάφορους «**γκουρούς**», «**ωστίτες**», «**μεσσίες**», που γιθάνουν στην Ευρώπη τις πιο πολλές φορές μέσω Αμερικής.

Με τον τρόπο αυτό εκδηλώνεται και πάλι στις μέρες μας φανερά η «**πρόκληση του όφους**», που με τη γλυκιά ουσία του «**εσσοθε ως θεού**», χωρίς τη βοήθεια του Θεού, έρχεται να παραπλανήσει και πάλι τον άνθρωπο και να τον στρέψει εναντίον του Θεού και εναντίον του συνανθρώπου του.

Πώς μεταφράζεται στους καιρούς μας αυτή η πρόκληση; Η λύση, μας λένε, για μια σωστή πορεία προς τη λύτρωση είναι η «**Νέα Εποχή του Υδροχόου**» (NEW AGE). Υπόσχονται να οδηγήσουν την ανθρωπότητα, μέσα από αυτή τη «**Νέα Εποχή**», στο «**εξελικτικό πηδάλιο**» προς

μία νέα παγκόσμια τάξη πραγμάτων, που θα είναι παραδεισιακή, η χρυσή εποχή των ανθρωπίνων ονείρων.

Θα πρέπει να πούμε, από την αρχή, ότι η νέα τάξη δεν περιορίζεται στον πνευματικό τομέα, στο καθαρά θρησκευτικό-υπαρξιακό. **Είναι ένα ρεύμα, που εισχωρεί σε όλους τους τομείς της ζωής και γίνεται ακόμα και πολιτικό σύνθημα.**

Η θεωρία πάνω στην οποία βασίζεται το νέο ρεύμα είναι παλαιά. Πρόκειται για μια παλιά σκέψη, που συναντάται σε εξωχριστιανικές θρησκείες. Σύμφωνα μ' αυτήν υπάρχει μία «**χρυσή**»

εποχή», την οποία διαδέχεται η «**ασμίνια**», που αντικαθίσταται από την «**εποχή του σιδήρου**», για να ακολουθήσει αυτόματα και πάλι η «**χρυσή εποχή**». Η νέα κίνηση κηρύττει τη «**χρυσή εποχή**» και υποστηρίζει πως βρισκόμαστε στο κατώφλι της. Είναι η «**Εποχή του Υδροχόου**», που διαδέχεται την «**Εποχή του Ιχθύος**», η οποία άρχισε πριν από 2000 χρόνια.

Ο μοντέρνος όρος «**Νέα Εποχή του Υδροχόου**» είναι παρμένος από την **αστρολογία**. Οι αστρολόγοι ισχυρίζονται ότι ο ήλιος μας και η οικογένειά των πλανητών του «**περιστρέφονται**» γύρω από ένα κεντρικό ήλιο, ο οποίος βρίσκεται εκατομμύρια μίλια μακριά, κι ότι απαιτείται περίπου μία περίοδος γύρω στα 26.000 χρόνια για να κάνει μια περιστροφή. Αυτή τη τροχιά καλείται **Ζωδιακός** και διαιρείται σε δώδεκα **ζώδια** (Υδροχόο, Επιδόχιο, Κριός, Ταύρος, Δίδυμοι, Καρκίνος, Λέων, Παρθένο, Ζυγός, Σκορπιός, Τοξότης, Ιχθύς). Η **καθαρά αστρονομική μεταβολή του ήλιου κατά την έναρξη της Άνοιξης, που συντελείται κάθε 2000 χρόνια, όταν ο ήλιος εισέρχεται σ' ένα ασταρτικό του Ζωδιακού κύκλου, ερμηνεύθηκε από τους αστρολόγους σαν βασικό σημείο για την τύχη της γης μας.**

Οι άνθρωποι της «**Νέας Εποχής**» ισχυρίζονται, πως κατά την εποχή της ανόδου της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας ο ήλιος μπήκε στο ζώδιο των Ιχθύων, οι Ιχθείς και η εποχή των Ιχθύων άρχισε και στην αρχή αυτής της εποχής ο Ιησούς της Ναζαρέτ **έζησε** (Το Υδροχόο Ευαγγέλιο σελ. 10). Έτσι η εποχή αυτή χαρακτηρίζεται ως εποχή του χριστιανισμού.

Η εποχή αυτή χαρακτηρίζεται από τους οπαδούς της «**Νέας Εποχής**» σαν εποχή της σύγχυσης και των παγκοσμίων τραγωδιών. Σ' αυτήν κυριαρχούσαν οι εντολές, ο **έλεγχος των ιερών, η δίωξη των ελεύθερα σκεπτομένων ανθρώπων, η εποχή των πολέμων. Αυτή η εποχή, σύμφωνα με τους οπαδούς της κίνησης, τελειώνει και αρ-**

χίζει μια «Νέα Εποχή», η «Εποχή του Υδροχόου»: «Το ζώδιο της Καινούργιας Εποχής, ο Υδροχόος, είναι ένα ζώδιο σταθερό, πνευματικό και έχει σαν βασικούς πλανήτες τον Κρόνο και τον Ουρανό. Σαν εκδήλωσή τους, στο σημερινό πολιτισμό, μπορούμε να δούμε την Τεχνοκρατία και την Επιστήμη. Ένα είναι σίγουρο, μόνο η Γνώση και ο Ανθρώπινοσμός θα είναι τα θεμέλια της φάσης αυτής και ότι η έννοια της Ελευθερίας και της Θρησκείας θα αποκίσσουν καινούργιο και βαθύ περιεχόμενο... κάποια Λεόντεια οργάνωση θα αναλάβει δυναμικά και ανθρωπιστικά να ξεκαθαρίσει τη σύγχυση και τις παγκόσμιες τραγωδίες που μαστιούν την ανθρωπότητα στα τελευταία χρόνια της Εποχής των Ιχθύων. Αν δούμε προσεκτικά, θα παρατηρήσουμε ότι ο ψυχραιμος, ελεύθερος και αμερόληπτος Υδροχόος μας πνέει και ήδη έχει αρχίσει σιγά-σιγά να αντικαθιστά τη νοοτροπία του ευγενικού συναισθηματισμού αλλά και της σύγχυσης που κατέκλυσε η Εποχή των Ιχθύων» (Θ. Ντάκου, η Εποχή του Υδροχόου σελ. 24-25).

Πρέπει να παρατηρήσουμε στο σημείο αυτό, πως η **σύνδεση του Χριστιανισμού με την κακοδαιμονία και την σύγχυση** δεν έχει αντικειμενική βάση και αποτελεί ερμηνεία των γεγονότων «εκ των υστέρων» (π. Α. Αλεβιζόπουλου, Γκουρούισμός, Νέα Εποχή, σελ. 10). Για την αποστασία και αρνητική κατάσταση που επικρατεί κατά τους τελευταίους 20 αιώνες δεν ευθύνεται ο Χριστιανισμός, αλλά είναι καρπός και αποτέλεσμα απομάκρυνσης του ανθρώπου από το Θεό. Η χριστιανική εικόνα του ανθρώπου στηρίζεται στην πίστη σ' ένα προσωπικό Θεό, που είναι κοινωνία προσώπων, και επομένως ενότητα, αρμονία και αγάπη. Ο άνθρωπος σαν «κατ' εικόνα» του Θεού είναι από τη φύση του αγάπη και ενότητα, αλλά ταυτόχρονα και ελευθερία. Εάν βελήσει, μπορεί να ζήσει αυτό που από τη φύση του είναι. Παράλληλα έχει το δικαίωμα και μπορεί να το απορρίψει ακολουθώντας την παρά φύση ζωή. Το αποτέλεσμα τότε θα είναι καταστροφικό, τόσο για τον εαυτό του όσο και για την κοινωνία γενικότερα. **Την ευθύνη όμως δεν θα την φέρει ο Χριστιανισμός, αλλά η στάση του ανθρώπου απέναντι του Χριστού και της Εκκλησίας του.**

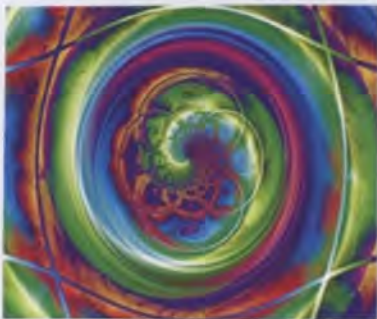
Αντιθέτως, η εικόνα του ανθρώπου που προβάλλεται από την κίνηση της «Νέας Εποχής», δε στηρίζεται σ' ένα προσωπικό Θεό' αλλ' ούτε κατοχυρώνει την ευθύνη του ανθρώπου γι' αυτό που συμβαίνει στον ίδιο και στην κοινωνία γενικότερα. Όλα ερμηνεύονται με βάση το **νόμο του κάρμα**, ο οποίος στην κυριολεξία ακυρώνει κάθε έννοια περί δικαιοσύνης και ισότητας μεταξύ των ανθρώπων, ενώ θεμελιώνει τις διακρίσεις και την κοινωνική αδικία.

Η «Νέα Εποχή» δεν είναι μία κίνηση με συγκεκριμένες ιεραρχικές δομές και ιδεολογική ενότητα. Είναι ένα παγκόσμιο δίκτυο από πολλές χιλιάδες οργανισμών, που συμπράττουν και αποσκοπούν στο σχηματισμό μιας **«Τάξεως Νέου Κόσμου»**, σημαδεμένης από ομάδες «ενουναϊδίζων» και «συνεργών».

Βασικό σημείο των συστημάτων της «Νέας Εποχής» είναι η πίστη σε μία «εσωτερική κυβέρνηση» του πλανήτη μας από μία ιεραρχία πνευμάτων ή «διδασκάλων της σοφίας», τα οποία στην πραγματικότητα είναι δαιμονικές οντότητες.

Η κίνηση αυτή είναι μία σύνθεση **ανατολικών θρησκειών και αρχαίων μυστηριακών διδασκαλιών και ένας συνδυασμός γνωστικισμού και πνευματισμού**, βασιζόμενος σε εσωτερικές (μυστικές) διδασκαλίες, μεταβιβάζομενες από δαιμονικές οντότητες. Στην κίνηση αυτή συμπεριλαμβάνονται διάφοροι τύποι αποκρυφισμού, όπως η εσωτερική ενόραση, η αστρολογία, ο υπνωτισμός, ο γνωστικισμός, η πρακτική της γιόγκα, η μυθολογία, ο πανθέισμός, η θεοσοφία, η πίστη στη μετενσάρκωση και μία αναγέννηση της μαγείας.

Μερικές από τις οργανώσεις αυτές χαρακτηρίζονται ως ψυχολατρίες. Άλλες αναφέρονται σαν **παροχρησιαστικές ομάδες, «νέα θρησκευτικά κινήματα», καταστροφικές λατρείες, ολοκληρωτικές θρησκείες**. Στο σύνολό τους σχεδόν εντάσσονται στο λεγόμενο σύνδρομο της «Νέας Εποχής» και έχουν ως βάση τον αποκρυφισμό.

Έρωτας και θυσία στη μυστική Θεολογία

Η Πατερική θεολογία και πρώτος από όλους ο Διονύσιος Αρεοπαγίτης βιώνοντας την αλήθεια του Τριαδικού Θεού και γνωρίζοντας ότι "τα πάντα λίαν καλώς εποίησεν", μη πεφτοντας στην παγίδα του ηθικισμού και του συντηρητισμού, χρησιμοποίησε τον όρο "έρως", που δονείστηκε από τη θύραθεν ειδωλολατρική γραμματεία, για να περιγράψει την ορμή εκείνη που ώθησε το Θεό να βγει έξω από τον εαυτό του και που ώθει επίσης τα κτίσματα για την έρωδό τους προς την κάθαρση και την ορίζοντα κοινωνικότητα. Παράλληλα με τη σύνδεση του έρωτα και της αγάπης, οι όροι αυτοί έγιναν ταυτόσημοι και πήραν ένα διαφορετικό νόημα στην Πατερική Θεολογία. Ο έρωτας και η αγάπη σημαίνουν ένα δόσιμο, μια έκταση, που οδηγεί τα πάντα σε κοινωνία τόσο με το Θεό όσο και με τον συνάνθρωπο, αφού η αγάπη περιλαμβάνει τα πάντα, μιας και η υψίστη αγάπη είναι ο Θεός. Ο έρως ως ορμή, ως εκστατική ορμή, οδήγησε τον Τριαδικό Θεό σ' ένα παράληψμα θεϊκού έρωτα με αποτέλεσμα τη δημιουργία του κόσμου. Όμως ο Θεός δεν μένει μόνο στο έργο της δημιουργίας του κόσμου αλλά μέσω αυτού, του εκστατικού θεϊκού έρωτα, εκπέμπει τις ενέργειές του σ' όλο τον κόσμο με σκοπό την κοινωνία μαζί του. Η κτίση αν αφεθεί μόνη της θα βαδισίαν τον δρόμο της επιστροφής στο μη ον από το οποίο προήλθε. Βασική θέση σ' αυτήν τη συνάντηση Θεού και κτισμάτων είναι η διάκριση ακτίστου-κτιστού. Χωρίς να συγχυτούν αυτά τα δύο, αφού η ουσία του Θεού παραμένει κρυφή και αγνώστη, τα κτίσματα όντα μετέχουν των θεϊνων ενεργειών. Επειδή είναι έγκυρτοι των θεϊνων ενεργειών και όχι της θεϊας ουσίας, η σχέση αυτή χαρακτηρίζεται ως σχέση προσωπική και εξ αποστάσεως έρωτική.

Η συνάντηση αυτή είναι παράλληλα και γνώση του αγαθού, και ο μόνος αγαθός, κατά το Διονύσιο Αρεοπαγίτη, είναι ο Θεός. Αυτό το αγαθό είναι η πηγή της ζωής και του ευ. Είναι. Μακριά από τα κτίσματα απλά δεν υπάρχουν. Το αγαθό ονομάζεται και κάλλος και καλόν αφού μεταδίδει την ωραιότητά του σε όλα τα όντα τα οποία μετέχουν σ' αυτό. Ως κάλλος επίσης καλεί κοινά του όλα τα δημιουργήματα και τους χαριζο την τέλεια κοινωνία, αφού γίνεται πρόσωπο. Αυτή η ορμή για τη γνώση του αγαθού εκ μέρους των κτισμάτων, μετατρέπεται σε έρωτική ορμή για συνάντηση του αγαπώμενου προσώπου, αφού τελικός σκοπός τους είναι το "αποκεκρυμμένον κάλλος". Με αυτό τον τρόπο το μυστήριο της δημιουργίας και της σωτηρίας των κτισμάτων κινείται πάνω στη γραμμή του εκστατικού θεϊκού έρωτα και

ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΗ

ώθησε και στην Αναδημιουργία του και στη σωτηρία του. Γι' αυτό έλαχτη μορφή φιλανθρωπίας, για το Διονύσιο, αποτελεί η Ενσάρκωση του Λόγου. Αυτός ο έρωτας του δημιουργού προς το δημιουργημά του, τον οδηγεί στη θυσία για χάρη του αγαπημένου. Τα όντα θέλγονται από αυτόν τον έρωτα και επιθυμούν να μετάρχουν σ' αυτόν. Επειδή είναι πολύ μεγάλος ο έρωτας του Αυτρωτή ονομάζεται ζηλωτής και όλα όσα τον μετέχουν ζηλωτά. Έτσι ο έρωτας παίρνει την αληθινή του μορφή μόνο αν είναι ζηλωτής προς το αγαπώμενο πρόσωπο, που εκτός από ότι σφαιρύνεται πλήρως σ' αυτόν, παραμερίζοντας όλα τα άλλα που τον απασχολούν, φτάνει μέχρι και τη θυσία, προκειμένου να μη χάσει την κοινωνία μαζί του. Με την Ενανθρώπιση του δεύτερου προσώπου της Αγίας Τριάδας, του Υιού και Λόγου του Πατρός, η μετοχή σ' Αυτόν και η κοινωνία με τον Πατέρα, επιτυγχάνεται με την μίμηση της επίγειας ζωής του, όχι ως ηθική επιταγή αλλά ως οντολογική αναμόρφωση, αφού περάει από την αγάπη προς όλους και όλα, μια αγάπη που περιλαμβάνει ακόμα και τους εχθρούς, φτάνει στο σημείο της θυσίας για τη σωτηρία όλων.

Αυτή η μίμηση της ζωής του Χριστού, επιτυγχάνεται στο μυστηριακό σώμα της Εκκλησίας. Έτσι αφού εκδυθεί ο πιστός τον παλαιάνθρωπο που κατοικεί μέσα του και ανακαινιστεί με το μυστήριο του Βαπτίσματος, χρίεται με το Άγιο Μύρο για να μπορέσει να αντεπεξέλθει στους δύσκολους αγώνες που του επιφυλάσσει η ζωή. Όμως αυτά τα δύο μυστήρια δεν είναι αρκετά για να οδηγήσουν τον πιστό σε κοινωνία με το Θεό και το συνάνθρωπο. Χρειάζεται η συχνή προσέλευση στο κατέδωχεν μυστήριο, στο μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας. Μέσα από αυτήν την πορεία

της ορμής για γνώση του αγαθού, που ενώ παραμένει κτιστή και υποκείμενη στο μη ον, εντούτοις παραμένει αθάνατη, αγέραςτη και προσδευτική, αφού μετέχει στον άπειρο και άκτιστο Θεό, που ως έρωτας και αγάπη κινείται, και ως εραστής και αγαπητός προκαλεί την κίνηση των κτισμάτων προς αυτόν. Μετέχοντας στον Θεό που είναι η καθ' αυτό Ζωή, τα κτίσματα νικούν το θάνατο καταδικάζοντάς τον στην ανυπαρξία, αφού με τη μετοχή τους αυτή αυξάνονται και καρποφορούν. Έτσι ο έρως, ως ακατάπαυστη τελειωτική κίνηση, αποτελεί το κατ' εξοχήν γνώρισμα των κτισμάτων, είτε υλικά είναι αυτά είτε πνευματικά, αφού και οι Άγγελοι ζουν τον εκστατικό θεϊκό έρωτα και μετέχουν στην έρωτική ουράνια συμφύση μαζί με το Θεό.

Ο ίδιος τώρα έρωτας του Θεού, που τον ώθησε στην δημιουργία του κόσμου, τον

επιτυγχάνεται από όλους τους πιστούς η τέλεια αγάπη. Όμως η αγάπη αυτή που συγκροτεί τη χαρισματική κοινωνία των πιστών, δεν είναι αφαίρεση ούτε εκδήλωση σε μια απομόνωση και αποξένωση του ανθρώπου από τα υπόλοιπα μέλη της. «Η χριστιανική αγάπη είναι συγκεκριμένη έκφραση προς τον συγκεκριμένο πλησίον, τον αδελφό και συνασπότη στον αγώνα της υψηλής αυτής αρετής. Η αγάπη των αδελφών στις συγκεκριμένες σχέσεις αποτελεί την ίδια την αγάπη προς το Θεό, η οποία είναι συνάντια το πλήρωμα κάθε θεϊκής εντολής. Πάνω από τα χρήματα, τα κτήματα, τη δόξα και όλα τα προσφιλή πράγματα, ακόμη και πάνω από το σώμα, βρίσκεται αυτή η αγάπη. Έτσι μόνο ο' αυτές τις συγκεκριμένες σχέσεις, καθώς και τις θυσιάζει τα πάντα για τον πλησίον, βρίσκεται από τη μια μεριά το πλήρωμα των θεϊκών εντολών και από την άλλη η προσωπική αναφορά προς τον ίδιο το Θεό. Δεν υπάρχει καμιά άλλη ορατή και αληθινή αποδειξη της αγάπης προς το Θεό και κατά συνέπεια της τέλει χαρισματικής κοινωνίας των πιστών παρά η πλήρης αφοσίωση και αυταπάρνηση προς τον πλησίον, προς κάθε συγκεκριμένο αδελφό της κοινότητας.»

Στην πορεία του ο πιστός μέσος στο σώμα της Εκκλησίας αλλά και στην ίδια τη ζωή του, γεύεται πολλές φορές την επιτυχία και την αποτυχία. Στην λατρευτική του σχέση με το Θεό δε μένει αδαής και παθητικός αλλά ορεθεί να ψάξει και να πετύχει την τελείωση. Σ' αυτή τη σχέση που ταλαντεύεται στην ύπαρξη και στην ανυπαρξία, οι πιστοί μπορούν αν το θέλουν, να επιτύχουν το κάλλος της τελείωσης. Απαραίτητη προϋπόθεση όμως αυτής της σωτηρίας είναι η κατανόηση και η ελεύθερη αποδοχή των κτιστών ορίων τους, η συνειδητοποίηση των οραμάτων τους και η μετάνοια. Όλα αυτά μας τα περιγράφει ο Διονύσιος στο «μυστήριον επί των ιερών κοκομυμένων», που έρχεται ως επιστολογράφος της πορείας του πιστού στην επίγεια ζωή. Η γνώση της πραγματικότητας, ότι ο Θεός «μόνος υπάρχει αθάνατος», χαρίζει το είναι, την τελείωση, τη συγκράτηση των αμαρτιών, τη θεραπεία, τη δόξα και τέλος τη φωτιστική αθανασία. Επειδή ο άνθρωπος προήλθε από το μη αν, δεν υπάρχει από μόνος του αθάνατος, γι' αυτό αμαρτάνει, χάνει, γεύεται το θάνατο και αγωνίζεται για την ανώφευσή του. Μόνο αν αποδεχτεί το κτιστό όριό του και κατανοήσει τη κτιστή φύση του θα οδηγηθεί στη μετάνοια, που με αυτό τον τρόπο γίνεται αληθινή κατανόηση. Το δώρο της αθανασίας, προϋποθέτει ελεύθερη αποδοχή, αγάπη και πορεία μέσα από σκληρούς αγώνες. Με άλλα λόγια η μετάνοια είναι θυσία, είναι θυσία του εγωιστικού φρονήματος, για την απόκτηση της ταπεινώσης. Η ταπεινώση από την άλλη είναι θυσία της άκριτης ανθρώπινης ελευθερίας για απόκτηση κοινωνίας με το Θεό, για την γέννηση του θείου έρωτα και την απόκτηση της αθανασίας. Η αθανασία αυτή είναι μια ανώτατη ποιότητα ζωής, με κάλλος, με λαμπρότητα, με δόξα και με φως, που από τη μια κατανοείται με χαρακτηριστικά σχήματα αισθητικής ζωής και από την άλλη στο χώρο της διαπροσωπικής φιλίας κατανοείται μέσα σε μια φωτεινή κοινωνικότητα. «Σ' αυτό το σημείο επισημαίνεται ένας γνήσιος και άκρος ανθρωπισμός. Επειδή η αθανασία είναι μια ανώτατη μορφή ζωής, και όχι απλώς το είναι, γι' αυτό σμελεύεται με την αποδοχή και την ελευθερία. Έτσι στο διάλογο της νεκρώσεως ακολουθεί ο κεκοιμημένος λέει πως βρήκε το δρόμο της σωτηρίας μέσα στη μετάνοια. Η μετάνοια δεν επιβάλλεται από μια δικαστική σχέση. Σ' αυτή τη σχέση του μόνου αθάνατου

και ζωοδότη Θεού προς το κτιστό πλάσμα, που μετέχει στην αθάνατη ζωή του κτίστη, εξαιρείται η αργαρή και ενίοτε ψυχροαιματική υπόσταση του ανθρώπου. Το κατ' εικόνα αναφέρεται στον όλο άνθρωπο, γι' αυτό και η αθανασία αφορά και το σώμα και την ψυχή, μια και ο θάνατος καταστρέφει προσωρινά, αλλά κατά τραγικό τρόπο, τούτη την ψυχροαιματική ενότητα. Ο μόνος που τώρα μπορεί να ξεναγηθεί το «αρχαίον κάλλος», να φωτισθεί, να δοάσει και ν' αναστήσει σώμα και ψυχή είναι ο τρισδιάστος Θεός, ο ζωαρχικός Λόγος. Έτσι η Ανάσταση είναι η μοναδική συγγένεια για την απομόκρυνση της δυσαρμονίας. Πρωτεργάτης και πρωτοστάτης είναι ο σαρκαίμενος Λόγος, «ὁ καταβὰς εἰς Ἀδὴν, καὶ τὰς ὀνείρας λύσας τὴν πεπεδημένην». Τούτη η σωτηρία, που είναι ο αγασμός όλου του ανθρώπου, και που σημαίνει αποκάλυψη του «αρχαίου κάλλους», φωτισμό, δόξα, εκλάμπρωση και γενικώς τελείωση, αφορά την όλη κτίση.

Η ερωτική εκστατικότητα σημαίνει εν τέλει επίκτηση, άπλωμα, μεταμόρφωση σε όλη την υπαρξιακή ενότητα, και ποτέ διάσπαρσις ή διάρρηξη της ύπαρξης σε ανόμοια στοιχεία. Έτσι δεν μπορεί η ανθρώπινη ύπαρξη να νοηθεί έξω από το εκκλησιαστικό σώμα, από τη σχέση της υπαγωγής και ερωτικής φορές προς το Θεό και προς τον πλησίον, προς τα άλλα μέλη της κοινότητας. Αυτή η ερωτική εκστατικότητα οδηγεί στη συνάντηση των προσώπων, που για τους ανθρώπους εξαρνημένους στην κοινωνία του θείου φωτός, στη θέωση. Όμως πέρα από αυτόν τον δρόμο της τελείωσης, ελλοχεύει πάντα ο κίνδυνος προς την εκτροπή, προς το δρόμο του μη όντος, αφού από αυτό προήλθαν. Όμως το κακό δεν υπάρχει από μόνο του, γι' αυτό και ο Θεός δεν αφήνει μόνο το δημιούργημα του, αλλά σαν θεραπευτική και καλλοπιστική δαει ενέργεια που είναι, σπείνει να ιατρεύσει και να καλλύνει τα δημιουργήματά του, χαρίζοντάς τους την θεία αλήθεια και ομορφιά. Η αγάπη ως καταγωγή χαρακτηριστικό του Θεού, είναι κοινωνική και αποτελεί το συνεκτικό δεσμό των διαπροσωπικών σχέσεων. Εκεί όπου απουσιάζει η αγάπη, εισβάλλει η κυριαρχία του εγωκεντρικού συσπειρωτικού έρωτα.

Το συμπέρασμα μετά από όλα αυτά είναι: ο έρωτας είναι η εκστατική εκείνη δύναμη που ωθεί Θεό και άνθρωπο σε κοινωνία μεταξύ τους. Χωρίς την εκστατική ερωτικότητα ο κόσμος όχι απλώς δε θα σωζόταν αλλά ούτε καν θα υπήρχε. Από την άλλη, αυτή η εκστατική ερωτικότητα οδηγεί το Θεό να βγει έξω από τον εαυτό του και να κοινωνήσει με όλα τα δημιουργήματά του. Και όχι μόνο αυτό αλλά τον ώθησε να θυσιαστεί για χάρη της σωτηρίας τους. Τελικά το θυσιαστικό φρόνημα και η ερωτική εκστατικότητα είναι τα χαρακτηριστικά εκείνα συστατικά της χαρισματικής κοινωνίας που πληρωμάται της Εκκλησίας του Χριστού, καθ' ότι «η Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐνός ἡμῶν ἐστίν» και τη βιώνουμε από αυτή τη ζωή. Αν δεν ερωτευόμαστε εκστατικά και δεν θυσιαστούμε για το Θεό και το συνάνθρωπό μας, όπως μας διδάξε ο Δημιουργός μας, δεν μπορούμε να γνωρίσουμε και να κοινωνήσουμε ούτε με το Θεό, ούτε με το συνάνθρωπό μας. Ο έρωτας για όσους το ζουν και τον έχουν γνωρίσει. Εξέρουν ότι για να είναι αληθινός πρέπει να είναι μια πράξη θυσίας, μια κίνηση του εγώ. Με άλλα λόγια για να μθούμε πρέπει να πάθουμε τα θεία, όπως λέει και ο Διονύσιος Αρεοπαγίτης. Τελικά ο έρωτας είναι Σταύρωση και Ανάσταση μαζί.

Παναγία Ποδύθου (Γαῖάτα)

Ο μοναστηριακός ναός της Παναγίας Ελεούσας, κατά την κτητορική επιγραφή, ή της Παναγίας Ποδύθου, κατά την παράδοση, βρίσκεται σε μια μικρή κολάδα, στο χωριό Γαῖατα. Από την επιγραφή πληροφορούμαστε ότι ο ναός ανεγέρθηκε το 1502, με έξοδα του Δημητρίου Ντε Κόρον και της συζύγου του Ελένης¹. Δεν γνωρίζουμε από πότε άρχισε να ονομάζεται Ποδύθου². Γι' αυτή την επωνυμία έχουν διατυπωθεί διάφορες απόψεις. Τις πρώτες άμεσες πληροφορίες μας τις παρέχει ο Ρώσος μοναχός και περιηγητής Βασίλι Μπάρσκυ, που την επισκέφθηκε το 1734. Ο Μπάρσκυ αναφέρει την επωνυμία Ποδύθου και τη γράφει στα ελληνικά³. Η μαρτυρία αυτή μας επιτρέπει να συμπεράνουμε ότι κατά τον 18ο αιώνα η επωνυμία Ποδύθου είχε ήδη καθιερωθεί. Η πρώτη περιγραφή του ναού οφείλεται στους Α. και Ι. Στυλιανού, την οποία μας παρουσιάζουν σε εργασία τους στις Κυπριακές Σπουδές. Ασχολούνται με την ιστορία του ναού και της Μονής και περιγράφουν τις τοιχογραφίες, το εικονοστάσιο και κάποιες από τις εικόνες. «Η Εκκλησία της Ποδύθου μαζί μ' αυτήν του Αγίου

Σωζόμενου, στο ίδιο χωριό, είναι τα μοναδικά παραδείγματα ξυλόστεγων ναών της Κύπρου που περιβάλλονται από διάδρομο σε σχήμα Π.

Το ξυλόγλυπτο εικονοστάσι του ναού είναι από τα πιο ενδιαφέροντα του 16ου αιώνα. Πάνω από το επιστόμιο έχουν τοποθετηθεί πέντε δρακόμορφες πρόβολοι στους οποίους στηρίζονται οι κανδήλες⁴.

Ο ναός δε φαίνεται να είχε τοιχογραφηθεί ποτέ ολόκληρος⁵. Στην κορυφή του ανατολικού αετώματος ζωγραφίζεται το Άγιο Μανδύλιο⁶. Πιο κάτω παρουσιάζονται δύο σκηνές από την Παλαιά Διαθήκη. Στ' αριστερά ο Μωυσής παραλαμβάνει τις δέκα εντολές. Δεξιά του παραθύρου, ο Μωυσής βρίσκεται μπροστά στην Ακατάβλητο Βάτο. Είναι γονυπετής, λύνει το υποδήμα του και κοιτά προς τα πάνω. Κάτω από τις σκηνές αυτές εικονίζεται ο Ευαγγελισμός και ακολουθούν ο Δαβίδ, κάτω από το Γαβριήλ και ο Σολομών κάτω από τη Θεοτόκο.

1. Για το Δημητριο Ντε Κόρον γίνεται αναφορά στις πηγές της Κυπριακής ιστορίας. Αναφέρεται ότι το 1461, στη διένεξη μεταξύ της βασιλείας του Καρλόττος και του νόθου αδελφού της Ιακώβου εμπλεκόταν ενεργά ο δροσιστής καπετάνιος της βασιλείας της Παντάγας, Δημήτριος Ντε Κόρον.

2. Αν η επωνυμία Ποδύθου ήταν αρχική, προφανώς αυτή θα αναφερόταν και στην κτητορική επιγραφή.

3. Οι πληροφορίες του Μπάρσκυ είναι σημαντικές και βοηθούν να αποκτήσουμε μια εικόνα τόσο για την κατάσταση στην οποία βρισκόταν η Μονή την εποχή εκείνη, όσο και γενικότερα το πως βίωνε η Κύπρος τον τουρκικό ζυγό.

4. Αρχιτέκτονα με νέες δημοσιεύσεις τους αναφέρονται δρακόντιες τοιχογραφίες και περιγράφουν λεπτομερώς το εικονοστάσι. Περιγραφή των

τοιχογραφιών και άλλες πληροφορίες για το ναό, παραθέτουν σε δημοσίευσή τους οι Α. Παπαγεωργίου, π.Α. Κουλέντης, Γ. Φιλολόου, Ν. Γκαλιός, Σ. Φρίφλιου-Ζεϊνίου κ.α.

5. Παρόμοιοι πρόβολοι, πιο περίτεχνοι και με περισσότερες διακοσμητικές λεπτομέρειες, έχουν τοποθετηθεί στο εικονοστάσι του ναού της Χρυσοκουρδανιώτισσας στο Κοιράκι.

6. Με τέτοιους πλοκαγιούς διαρτίες, είναι άδικο απορίας γιατί δεν τοιχογραφήθηκε ολόκληρος ο ναός.

7. Το Άγιο Μανδύλιο και άλλες εικόνες του Χριστού, υποκαθιστούν τον Παντοκράτορα που σε άλλες εκκλησίες εικονίζεται στον τρούλο. Στους ξυλόστεγους ναούς της Κύπρου, το ανατολικό αέτωμα αναστέλλεται στην πιο περίπληκτη και την πιο σημαντική εικονογραφική θέση.

Στο τεταρτοσφαίριο της αψίδας η Θεοτόκος κάθεται σε θρόνο, περιβαλλόμενη από τους Αρχαγγέλους. Ο μικρός Χριστός κάθεται στα πόδια της μητέρας Του και ευλογεί κοπώντας το θεσπύ κατά πρόσωπο. Ανάμεσα στην τοιχογραφία αυτή και την επόμενη, σε ενδιάμεση ταινία και σε όλο το πλάτος της αψίδας, υπάρχει η εξής επιγραφή: ΤΟΥΤΟΝ ΤΟΝΝΟΙΚΟΝ Ο ΠΑΤΗΡ ΟΚΟΔΟΜΗΣΕΝ, ΤΟΥΤΟΝ ΤΟΝΝΟΙΚΟΝ Ο ΥΙΟΣ ΕΣΤΕΡΩΣΕΝ, ΤΟΥΤΟΝ ΤΟΝΝΟΙΚΟΝ ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ ΑΝΕΚΕΝΙΣΕΝ⁸. Η επιγραφή προέρχεται από το πρώτο Ιδιόμελο της τελετής των εγκαίνιων του ναού.

Ο ημικυλινδρικός τοίχος της αψίδας κοσμείται με την Κοινωνία των Αποστόλων, όπου είναι ενδιαφέρουσες οι απεικονίσεις του Ιούδα και του Φίλιππου. Ο πρώτος έχει γυρίσει την πλάτη και ετοιμάζεται ν' αποχωρήσει, αλλά ταυτόχρονα στρέφει το βλέμμα προς τους υπόλοιπους Αποστόλους⁹. Ο δε Φίλιππος, ενώ κατευθύνεται προς τη Χριστό, εικονίζεται με το κεφάλι του να έχει κάνει ολόκληρη στροφή για δει τον αποχωρούμενο Ιούδα. Μέσα στο Ιερό Θήμα εικονίζονται έξι ακήνες από το Θεομητορικό κύκλο. Στην πρώτη σκηνή του νοτίου τοίχου ο Ιωακείμ και η Άννα στέκονται μπροστά στον αρχιερέα και προσφέρουν τα δώρα τους. Ακολουθεί η απόρριψη των δώρων και η αποχώρησή τους από το ναό. Στην τελευταία σκη-

νή του νότιου τοίχου και στην πρώτη του βόρειου, παρουσιάζεται η προσευχή του Ιωακείμ και της Άννας αντίστοιχα. Οι δύο επόμενες εικόνες παρουσιάζουν τον αποσπασμό του Ιωακείμ και της Άννας και τη Γέννηση της Θεοτόκου. Στον κυρίως ναό, κοντά στο εικονοστάσι, υπάρχουν δύο τοιχογραφίες που είναι μεταγενέστερες των υπολοίπων. Σ' αυτές απεικονίζονται ο Αποστόλος Πέτρος στο βόρειο τοίχο και ο Αποστόλος Παύλος στο νότιο. Το αέτωμα του δυτικού τοίχου γεμίζει με την πολυπρόσωπη-αφηγηματική παράσταση της Σταύρωσης. Στην κορυφή της εικόνας ζωγραφίζεται ο ήλιος και η σελήνη¹¹. Στο πρόσωπο του Χριστού υπάρχει ημερία, όπως και στον καλό ληστή, ο οποίος φέρει φωτισμένο και η μορφή του μοιάζει μ' αυτή του Χριστού. Στρατιώτες και πολίτες μπλάνονται στο βάθος της σκηνής σ' ένα συνοθύλευμα, όπου δύσκολα ξεχωρίζει κάποιος. Εντύπωση προκαλεί το κόκκινο λάβαρο με ημισέληνο που κρατά ένας στρατιώτης και η χρωματική ποικίλια στα καλύμματα των κεφαλών των εικονιζόμενων. Στο κάτω αριστερό μέρος η Παρθένα Μαρία λιποθυμιά υποβασταζόμενη από τρεις άλλες γυναίκες. Μπροστά στο Σταυρό η Μαρία η Μαγδαληνή, γονυπετής με τα λυτά της μαλλιά να πέφτουν στην πλάτη, αγκαλιάζει το κάτω μέρος του Τιμίου Ξύλου. Στη δεξιά γωνία τρεις στρατιώτες διαλυηκίζονται για τον ιματισμό του Κυρίου. Κάπως περίεργη θα μπορούσε να θεωρηθεί η παρουσία ενός μοναχού στο κάτω αριστερό μέρος της τοιχογραφίας. Είναι άραγε κάποιος δωρητής ή ζωγράφος;¹²

Εξωτερικά, σχεδόν ολόκληρος ο δυτικός τοίχος του ναού καλύπτεται από τοιχογραφίες. Στην κορυφή του αετώματος εικονίζεται ο Παλαιός των Ημερών να ευλογεί με τα δύο χέρια και χαμηλότερα το «Άνωθεν οι προφήται σε προκατήγγειλαν». «Κάτω από το θρόνο της Παναγίας εικονίζονται γονυπετείς οι δωρητές. Πάνω από τη δυτική είσοδο είναι ζωγραφισμένη η εις Άδου κάθοδος με τον πολύ σπάνιο και ενδια-

8. Ο τονισμός του Η και στις τρεις προτάσεις (ΤΟΝΝΟΙΚΟΝ), οδηγεί στη βόθρη υποψία ότι ο ζωγράφος ήταν Κύπριος καθώς αυτός ο τονισμός αποτελεί ένα από τα χαρακτηριστικά της Κυπριακής διαλέκτου.

9. Την επιγραφή αυτή, στο ίδιο σχεδόν σημείο της αψίδας τη βρίσκουμε γραμμένη και στο Καθολικό της Μονής Αγίου Νεοφύτου στην Πάφο. Η μόνη διαφορά που εντοπίστηκε είναι ότι δεν υπάρχει ο τονισμός του Η που συναντάμε στο ναό της Παλίδας.

10. Ήδη από τις αρχές του 12ου αιώνα ο Ιούδας εικονίζεται ν' αποχωρεί από τη σκηνή. Μάλιστα, σε κάποια σπάνια παραδείγματα, όπως στο ναό της Λαύρας όπου ορίζεται η αρχαιότερη απεικόνιση του αποχωρούντος Ιούδα, τον βλέπουμε να φέρνει τον άρτο στο στόμα.

11. Η σελήνη απεικονίστηκε ως ήλιος και της σελήνης στη σκηνή της Σταύρωσης ίσως οφείλεται στην προφητεία του Ιωηλ «ο ήλιος και η σελήνη συσκοτισθήσονται και τα άστρα δύσονται το φέγγος αυτών» (Ιωηλ 2, 10).

12. Παρόμοιες συνθέσεις βρίσκονται στους ναούς της Παναγίας στο Κορδάλι και της Αγίας Παρασκευής στη Γεροσκήπου.

13. Το θέμα οφείλει την ονομασία του στις πρώτες λέξεις τροπάριου, που μελοποιήθηκε τον 12ο αιώνα και φέρει την ακόλουθη στίχη και στίχη κατά της πανηγύριος του Αγίου Όρους, όταν ενδύεται ο αρχιερέας και κατά τις θεομητορικές εορτές. Γύρω από την εικόνα Θεοτόκου με το Χριστό στο γόνάτιο της, εικονίζονται προφήτες, ο αριθμός των οποίων δεν είναι πάντοτε ο ίδιος.

φέροντα τίτλο Η ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ (Α)ΔΑΜ¹⁴. Ο Χριστός εικονίζεται στο μέσο κρατώντας με το αριστερό χέρι το Σταυρό, ενώ με το δεξιό κρατά το δεξιό χέρι του Αδάμ. Κοντά στον Αδάμ βρίσκεται η Εύα και άλλοι τεθνεώτες, που δεν μπορούν να ταυτοποιηθούν. Στ' αριστερά βρίσκονται ο Δαβίδ, ο Σολομών και άλλος ένας εστεμμένος. Βόρεια της εισόδου εικονίζεται η Θεοτόκος Παράκληση, κρατώντας ανοικτό ελεητήριο και στα νότια ο Χριστός. Και οι δύο εικονίζονται όρθιοι και αλόσσιμοι, σε μία συνεπτυγμένη παραλλαγή της δέησης.

Για τη χρονολόγηση των τοιχογραφιών έχουν διατυπωθεί διιστάμενες απόψεις. Η πλειονότητα των ερευνητών υποστηρίζει ότι οι τοιχογραφίες είναι σύγχρονες με την ανέγερση του ναού. Το 1997 κατατέθηκε από τη Σ. Frigério-Zénou η εισηγήση ότι θα πρέπει να χρονολογηθούν στο δεύτερο μισό του 16ου αιώνα (1555-1571). Το βέβαιο είναι ότι η «ιταλοβυζαντινή τεχνοτροπία» εμφανίστηκε και αναπτύχθηκε στην Κύπρο στα τέλη του 15ου και τις αρχές του 16ου αιώνα, εποχή κατά την οποία χρονολογούνται τα πρότυπα ή οι παράλληλες απεικονίσεις των τοιχογραφιών του ναού της Ποδύθου. Η χρονολόγηση

αρχές του 16ου αιώνα, εποχή κατά την οποία χρονολογούνται τα πρότυπα ή οι παράλληλες απεικονίσεις των τοιχογραφιών του ναού της Ποδύθου. Η χρονολόγηση

όλων των τοιχογραφιών ιταλοβυζαντινής επιδράσης γύρω στο 1500 δεν μπορεί να θεωρηθεί ως επιτυχής. Σίγουρα η τεχνοτροπία αυτή είχε διάρκεια και θα πρέπει χρονικά να εκτείνονται στο πρώτο μισό του 16ου αιώνα.

Στην εξωτερική πλευρά του δυτικού τοίχου, κάτω από το θρόνο της Θεοτόκου στο «Αιωνθεν οι προφήται», εικονίζεται το ζεύγος των δωρητών και ένας μοναχός στα δεξιά¹⁵, μαζί με την κτητορική επιγραφή. Κάτω από την επιγραφή σώζεται το οικοσώμιο των δωρητών και δεξιά του οικοσώμιου εικονίζεται ακόμα ένα ζεύγος, δωρητών ίσως, τα κεφάλια των οποίων έχουν καταστραφεί. Πιθανόν να είναι οι δωρητές των τοιχογραφιών.

Βιβλιογραφία (κατ' επιλογή)

- Κουλέντη Π.Α., Οι Βυζαντινοί ναοί της Γαλάτας, Λευκωσία 1966
Ιερά Μητρόπολις Μόρφου, 2000 χρόνια τέχνης και αγιότητας, Λευκωσία 2000 (συλλογικός τόμος).
Παπαγεωργίου Α., Οι Ξυλόστεγοι ναοί της Κύπρου, Λευκωσία 1975.
Παυλίδης Α., Η Κύπρος ανά τους αιώνες μέσα από τα κείμενα ξένων επισκεπτών της. Από τον 1^ο αιώνα μέχρι τον 20^ο, τ.Β', Λευκωσία 1994.
Στυλιανού Α., «Αι περιηγήσεις του Ρώσου μοναχού Βασιλείου Γρηγόροβιτς Βάρσκι-Πλάκα-Αλφάβ», άλλως Βασιλείου Μοσκοβορώσου Κιεβοπολίτου εν Κύπρῳ», Κυπριακά Σπουδαί ΚΑ' (1957), σ. 1-156.
Στυλιανού Α. και Ι., «Η Μονή Ποδύθου παρά την Γαλάτα», Κυπριακά Σπουδαί ΙΗ' (1954), σ. ν'-οβ'.
Στυλιανού Α. και Ι., «Η Βυζαντινή τέχνη κατά την περίοδο της Φραγκοκρατίας (1191-1570)», Ιστορία της Κύπρου (εκδ. Θ. Παπαδόπουλλος), τ.Ε' Μέρος Β', Λευκωσία 1996, σ. 1229-1404.
Frigério-Zénou Σ., «Οι δωρητές στην εκκλησία της Παναγίας Ποδύθου στη Γαλάτα και στο λατινικό παρεκκλήσι του Καλοπαναγιώτη», Κυπριακά Σπουδαί ΕΑ' (1997), σ. 97-102.
Frigério-Zénou Σ., L'art «italobyzantin» à Chypre au XVIe siècle, [Βιβλιοθήκη του Ελληνικού Ινστιτούτου Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Σπουδών Βενετίας 20], Venise 1998.

14. Πρόκειται για μία σπάνια επιγραφή, η οποία εξ όσων γνωρίζουμε δεν υπάρχει σε άλλο ναό της Κύπρου. Είναι εντυπωσιακό και αξιοσημείωτο το γεγονός ότι ο ναός με έντονη τη δυτική επιδράση εικονίζεται η Βυζαντινή Ανάσταση.

15. Για το μοναχό αυτό και έναν ακόμα που εικονίζεται στη Σταύρωση και του μοναχό, εκφράστηκαν οι απόψεις ότι ίσως είναι προσωπογραφία του ζωγράφου ή του ηγουμένου.

Εντοπίστηκαν 500 μνημεία ενώ 20.000 εικόνες κλάπηκαν ήδη!

Συμπληρώνονται τέσσερα έτη από τη διανοίξη των οδοφραγμάτων (Πάσχα του 2003) και τη δυνατότητα περιορισμένης διέλευσης στους κατεχόμενους τόπους στο βόρειο τμήμα της Μεγαλονήσου. Μολονότι οι επιμέρους καταστάσεις έχουν αλλάξει από τότε, το πρόβλημα της κατοχής και της προσφυγιάς παραμένει ακόμη αλυτό. Από τους πρώτους ήδη μήνες της διανοίξης των οδοφραγμάτων, το θέμα της κατάστασης των θρησκευτικών τόπων (ιερών ναών, κοιμητηρίων, μονών) δεν απασχόλησε μόνον τους πρόσφυγες, οι οποίοι τούς αντίκρισαν σε μία αξιοθρήνητη κατάσταση, αλλά επίσης και τους οργανωμένους φορείς, καθώς και την ευρύτερη επιστημονική κοινότητα. Ας μην ξεχνάμε, πως ναοί ή αρχαιολογικοί χώροι της Κύπρου, που βρίσκονται υπό κατοχή (π.χ. Σαλαμίς, Σόλοι, Παναγία Κανακαριά, Παναγία Κυρά, Παναγία Τρικώμου κτλ) αποτελούν μνημεία παγκόσμιας πολιτιστικής σημασίας, ενώ οι πληροφορίες που υπήρχαν για τη σύλλησή τους και την οργανωμένη αρχειοκαπηλία είχαν κινηθεί το διεθνές ενδιαφέρον (π.χ. δική για τα ψηφιδωτά Κανακαριάς στις ΗΠΑ).

Η ιδιαίτερη ευαισθησία για τη διαφύλαξη της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, που διακρίνει το Σεβασμιώτατο Επίσκοπο Κύκκου κ. Νικηφόρο, οδήγησε στην απόφαση να εκπονηθεί ερευνητικό πρόγραμμα με σκοπό την καταγραφή των χριστιανικών μνημείων στα κατεχόμενα, χρηματοδοτούμενο εξ ολοκλήρου από την Ιερά Μονή Κύκκου. Το Μουσείο της Ιεράς Μονής Κύκκου ανέθεσε στο Δρα Χαράλαμφο Γ. Χοτζάκογλου, βυζαντινολόγο στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο Αθηνών, να αναλάβει την οργάνωση, συντονισμό και διεκπεραίωση της επιστημονικής καταγραφής των θρησκευτικών χριστιανικών μνημείων στα κατεχόμενα, περιλαμβανόντας όλους τους χριστιανικούς ναούς που κτίσθηκαν μέχρι την τουρκική εισβολή, καθώς επίσης και τα μη ορθόδοξα μνημεία ή και μη χριστιανικά (π.χ. εβραϊκά). Το Πρόγραμμα τέθηκε υπό τη γενική

*Πρόγραμμα καταγραφής
των θρησκευτικών μνημείων στην
κατεχόμενη Κύπρο
από το Μουσείο της Ιεράς
Μονής Κύκκου*

*Τοιχογραφία της Δεύτερας Παρουσίας
στη Μονή Αιτημνηστή
στην Καλογραία προ του 1974.*

Η Τεταγονορία
όπως είναι σήμερα,
υπό την επεξεργασία
αποκατάστασης
των Τούρκων
αρχαιοκαταγών.

επιτομία του διευθυντού του Μουσείου κ. Στυλιανού Περίκη. Παράλληλα μία δεύτερη ομάδα αρχαιολόγων και αρχιτεκτόνων ξεκίνησε μετρήσεις και επιτόπου επισκέψεις με σκοπό την αρχιτεκτονική αποτύπωση των ναών.

Η ομάδα καταγραφής των θρησκευτικών μνημείων αποτίσθηκε -εκτός από τον Δρ. Χαράλαμπο Χατζάκογλου- από το φωτογράφο Κωνσταντίνο Ανδρέου, το συντηρητή Χρήστο Καρή και την αρχαιολόγο Κατερίνα Χατζησταυλλή. Η ομάδα περιηγήθηκε περίπου 500 θέσεις, τις οποίες φωτογράφησε, κατέγραψε και αποτύπωσε, ενώ περίπου πενήντα ναοί ευρισκόμενοι εντός στρατιωτικών περιοχών δεν στάθηκε δυνατόν να φωτογραφηθούν. Στο Μουσείο της Ι. Μ. Κύκκου οι περίπου 20.000 ψηφιακές φωτογραφίες που συγκεντρώθηκαν, ταξινομήθηκαν, ταυτίστηκαν και καταλογιστηρίστηκαν. Για κάθε μνημείο συμπληρώθηκε ειδικό δελτίο με λεπτομερή στοιχεία για την κατάσταση διατήρησής του και ακριβής κτηριακή περιγραφή του. Παράλληλα συγκεντρώθηκε βιβλιογραφία για κάθε ναό, καθώς επίσης ξεκίνησε και η διαδικασία της συγκέντρωσης από ιδιώτες και οργανωμένους φορείς, φωτογραφικού υλικού προ του 1974, όπου να απεικονίζονται οι ναοί προ της εισβολής, ώστε δια της συγκρίσεως να προκύπτει η επέμβαση που υπέστη το κάθε μνημείο μετά το 1974. Στους καταγραφέντες ναούς περιλαμβάνονται πέρα από τους ορθόδοξους της Εκκλησίας της Κύπρου, οι οποίοι αποτελούν την συντριπτική πλειοψηφία, και ναοί άλλων ορθόδοξων Εκκλησιών (π.χ. Πατριαρχείου Ιεροσολύμων, Αρχιεπισκοπής Σινά, Φαράν και Ραϊβού), καθώς επίσης και ιερόδοξοι ναοί, όπως των Μαρωνιτών, Αρμενίων, Καθολικών, Προτεσταντών, ενώ συγκεντρώθηκαν στοιχεία και φωτογραφικό υλικό ακόμη και για το κατεχόμενο εβραϊκό νεκροταφείο στο Μαρκό (επαρχία Λάρνακας).

Το Μουσείο της Ιεράς Μονής Κύκκου αποβλέποντας στη διαφύλαξη του ευρύτερου κοινού προχώρησε σε φωτογραφική έκθεση στην Πύλη Αμμοχώστου (Σεπτέμβριος 2006), την οποία

επισκέφθηκε μεγάλος αριθμός ντόπιων και ξένων. Ιδιαίτερα ενθαρρυντικά ήταν τα σχόλια που διατυπώθηκαν από Τουρκοκύπριους, που επισκέφθηκαν την έκθεση και εξέφρασαν και γραπτώς τη θλίψη τους. Η Έκθεση διαρθρώθηκε σε τρεις ενότητες, προβάλλοντας α) την πραγματοποιηθείσα καταγραφή όλων των θρησκευτικών μνημείων (ορθόδοξων, ιετροδόξων και μη χριστιανικών), β) τις αλλοτρίες χρήσεις τους από το κατοχικό καθεστώς (στάβλοι, σιταποθήκες, ορμηθίνες, ξενοδοχεία, στρατώνες, νεκροταφεία, νυκτερινά κέντρα κτλ.) και γ) την πλήρη της αρχαιοκαπηλίας που γινανώθηκε, συνεργασία θινόντων του κατοχικού καθεστώτος. Αυτή είχε ως αποτέλεσμα την εξάρπωση περίπου 20.000 εικόνων και εν γένει εκκλησιαστικών σκευών, ολόκληρων των ελγολυπτών εικονοστασιών, καθώς και την αποαίχηση ταχύνων και φερδωτών παραστάσεων. Πολλές από αυτές εντοπίστηκαν ταμαχομένους σε παράνομες αγορές έργων τέχνης, ιδιωτικές συλλογές του εξωτερικού και στην κατοχή αρχαιοκαταγών, που εντόπισε η γερμανική αστυνομία.

Η έκθεση αυτή, αμέσως μετά, μεταφέρθηκε στους χώρους της Εταιρείας Κυπριακών Σπουδών (υπεράνω του Μουσείου Λαϊκής Τέχνης παρά τη καθεδρική ναύ του Αγίου Ιωάννου στην Ιερά Αρχιεπισκοπή και έναντι του Παγκύπριου Γυμνασίου), όπου θα παραμείνει ανοικτή για το κοινό με δωρεάν είσοδο, τουλάχιστον μέχρι τα τέλη Μαΐου 2007. Η σπανέκθεση των φωτογραφιών σ' ένα χώρο ευρύτερης τουριστικής έλξης (δίπλα στο Βυζαντινό Μουσείο, στον Αγ. Ιωάννη, στο Μουσείο Αγώνος και στη Σεβέρια Βιβλιοθήκη) συνδυασμένος με την προβολή, του Μίστα Μαζικής Ενθέρωσης της Κύπρου και του εξωτερικού, του αποπερατωθέντος έργου, είχε ως αποτέλεσμα τη μαζική προσέλευση ντόπιων και ξένων επισκεπτών, όπως αποτυπώνεται και στο Βιβλίο Επισκεπτών. Περατέρω, το Μουσείο ενημέρωσε τη διεύθυνση του Κ.Ο.Τ., ώστε να προβεί σε ανάλογη πληροφόρηση των τουριστικών πρακτόρων και των δηλωματούχων ξεναγών. Στην Έκθεση διατίθεται επίσης δωρεάν

Η τοιχογραφία αποτοχίσθηκε βάνουσα από Τούρκους αρχαιολόγους και βρέθηκε στο διαμέρισμα του Τούρκου Aydin Dikmen στο Μόναχο κατά την έφοδο της Γερμανικής Αυστονομίας. Εκκρεμεί ο επαναπατρισμός της.

Ο,τι απέμεινε σήμερα στον τοίχο του ναού από την τοιχογραφία του αγίου Ιγνατίου (Μήρη 2003).

Μεσοβυζαντινή τοιχογραφία του αγίου Ιγνατίου από τον μοναστηριακό ναό της Παναγίας Αφνιδιώτισσας στα Συγχωρί (Μήρη προ της τουρκικής εισβολής του 1974).

πληροφοριακό υλικό στους επισκέπτες, σχετικά με την καταστροφή των χριστιανικών ναών στα κατεχόμενα σε διάφορες γλώσσες. Αυτό έγινε κατορθωτό χάρις στην άρστη συνεργασία με τον κ. Γιαννάκη Σαλμού, διευθυντή του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών. Παράλληλα, καρπός της αγαστής συνεργασίας του Μουσείου Ι. Μ. Κύκκου, τόσο με τον εκλόντο Υπουργό Παιδείας Πέριο Γεωργιάδη, όσο και με τους κ.κ. Χρ. Παντελίδη, Χ. Κωνσταντίνου και Σ. Νικολαΐδη, διευθυντές Εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας, ήταν η απόλυση εγκυκλίου προς όλα τα σχολεία της Κατώτερης και Μέσης Εκπαίδευσης, με σκοπό την επίσκεψη των μαθητών και την ενημέρωσή τους, με αποτέλεσμα ο χώρος να σφύζει καθημερινώς από ζωή και μαθητικές φωνές. Περαιτέρω, το Μουσείο της Ι. Μ. Κύκκου έχει προχωρήσει σε επαφή με τις Ένοπλες Δυνάμεις τόσο της Εθνικής Φρουράς, όσο και της ΕΛΔΥΚ, ώστε να πραγματοποιούνται και επισκέψεις των στρατευμένων νέων μας με σκοπό τη διαφώτισή τους. Σε συνεργασία με το Υπουργείο Εσωτερικών εκπονείται παράλληλα σχετική εικονογραφημένη μελέτη για το ευρύτερο κοινό. Στα σχέδια του επισκόπου Κύκκου εντάσσεται επίσης και η μεταφορά της Έκθεσης στο εξωτερικό με σκοπό τη διαφύλαξη και των υπολοίπων Ευρωπαίων πολιτών και κυρίως των εκεί πολιτικών φορέων.

Παράλληλα με τις δραστηριότητες αυτές, το Μουσείο της Ι. Μ. Κύκκου σε συνεργασία με τον κ. Ιωάννη Ηλιάδη, υπεύθυνο του Βυζαντινού Μουσείου και Πνακοθήκης του Ιδρύματος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ', το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών και τις διπλωματικές Αρχές διοργάνωσε ιδιαίτερα επιτυχείς εκδηλώσεις και διαλέξεις στο εξωτερικό (Αθήνα, Ελσίνκι/Φινλανδία, Τολλίν/Εσθονία, Βερολίνο/Γερμανία, Μπέρλι/Γαλλία, Ουάσιγκτον/ΗΠΑ) και στο εσωτερικό (Λευκωσία, Λάρνακα). Σε αυτές ο δρ. Χαράλαμπος Γ. Χοτζόγκλου παρουσίασε με επι-

στημονικό τρόπο και πλούσιο εποπτικό υλικό το έργο του Μουσείου της Ιεράς Μονής Κύκκου, την καταστροφή των θρησκευτικών μνημείων, αλλά και το αίτημα προς το κατοχικό καθεστώς, ώστε να επιτραπεί η επισκευή και ανακίνηση των ναών, όπως πραγματοποιεί για τα οθωμανικά τεμένη στις ελεύθερες περιοχές το Τμήμα Αρχαιοτήτων με κονδύλια από τον κρατικό προϋπολογισμό.

Συγχρόνως πραγματοποιούνται συντονισμένες προσπάθειες με τους ευρωβουλευτές της Κύπρου, της Ελλάδας αλλά και αρκετών άλλων χωρών στις Βρυξέλλες, για την ικανοποίηση των σχετικών κυπριακών αιτημάτων. Αυτά αποβλέπουν στην ακύλυση άσκησης της θρησκευτικής ελευθερίας στα κατεχόμενα, στη δυνατότητα πρόσβασης και ανακίνησης των ναών και στην απόδοση των ναών στους νόμιμους ιδιοκτήτες τους, δικαίωμα που τους αποστέρησε το κατοχικό καθεστώς κατά παράβαση του άρθρου 23, §8-9 του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας μεταβιβάζοντάς τους στο Ερκαφ.

Το Μουσείο της Ιεράς Μονής Κύκκου συνεχίζοντας την ερευνητική του δραστηριότητα καλεί εκ νέου, όποιους κατέχουν φωτογραφίες (ακόμη και από γάμους, Βαπτίσεις κτλ.), όπου απεικονίζονται κατεχόμενοι ναοί, να επικοινωνούν με τα γραφεία του (τηλ. 22-370.002), με σκοπό την αντιγραφή του φωτογραφικού αυτού υλικού για τον εμπλουτισμό του Αρχείου.

Ελπίζουμε, η πρωτοβουλία αυτή του Επισκόπου Κύκκου κ. Νικηφόρου, για τη διεθνή προβολή της καταστροφής της θρησκευτικής αλλά και παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς στα κατεχόμενα, να βρει συνέχισμα και να αξιοποιηθεί δυνάμει και από άλλους φορείς, ώστε να σισκεθεί περαιτέρω πίεση στο κατοχικό καθεστώς από διεθνείς οργανισμούς.

Βάψιμο των αβγών με φλούδες κρεμμυδιού

Μαζεύουμε ξερές φλούδες από κρεμμύδια. Παιρνουμε τούλι από μπομπονέρες ή γυναικείο καλτσόν σε τέτοιο μέγεθος, ώστε να μπορεί το ύφασμα να τυλιχθεί και να δεθεί γύρω από κάθε αβγό. Καλύπτουμε όλο το αβγό με φλούδες κρεμμυδιού και στη συνέχεια το τυλίγουμε με το ύφασμα σφιχτά και το δένουμε με κλωστή. Όταν ετοιμάσουμε τα αβγά με αυτόν τον τρόπο, τα βάζουμε στην κατσαρόλα όπου έχουμε ήδη βράσει το νερό με μισό φλυντζάνι του τσαγιού ξίδι. Έπειτα από δέκα λεπτά τα βγάζουμε με προσοχή και κόβουμε την κλωστή. Αφαιρούμε τις φλούδες κρεμμυδιού, τ' αλείφουμε με λάδι και κατόπιν τα σκουπίζουμε.

Σπιτική συνταγή Φθασούνων (περίπου για 50 φθασούνες)

ΥΛΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗ ΓΕΜΙΣΗ:

6 kg τυρί, 40 αβγά, μαστίχα, ρίζα από τζίντζερ, μοσχοκάρυδο, μέχλεπ, δυόσμιο, 3 χούφτες αλεύρι ζαχαροπλαστικής, 9 κουταλάκια μπέικιν πάουντερ, προζύμι όσο ένα ψωμί, σταφίδες, σησάμι.

ΕΚΤΕΛΕΣΗ:

Ετοιμάζουμε τον «φουκόν» - γέμιση ως εξής: Διαλύουμε το προζύμι με καλά κτυπημένα αβγά και προσθέτουμε τα μπαχαρικά. Έπειτα προσθέτουμε λίγο-λίγο τον φουκόν στο προζύμι μαζί με αβγά για να δέσει το μείγμα. Όταν ζυμωθεί, προσθέτουμε λίγο αλεύρι από πάνω και σκεπάζουμε με ένα ρούχο.

ΥΛΙΚΑ ΓΙΑ ΤΟ ΦΥΛΛΟ:

3,5 kg αλεύρι χωράτικο, μαστίχα, ρίζα από τζίντζερ, μοσχοκάρυδο, μέχλεπ, προζύμι όσο ένα ψωμί, 1 ποτήρι βούτυρο, 80g, 2 ποτήρια λάδι, φιστικέλαιο, προαιρετικά 5 αβγά.

ΕΚΤΕΛΕΣΗ:

Λιώνω το προζύμι με ζεστό νερό και προσθέτω τα μπαχαρικά. Έπειτα προσθέτω βούτυρο και λάδι και ανακατεύω μαζί με το αλεύρι αρκετή ώρα. Ενώνω το προζύμι με το αλεύρι και προσέχω η ζύμη μου να 'ναι σφικτή. Έπειτα το σκεπάζω για να ετοιμαστεί. Περιμένουμε 2 ώρες και ξεκινούμε να πλάθουμε τις φθασούνες ανοίγοντας φύλλα και τοποθετώντας στο κέντρο του φύλλου λίγη ποσότητα από τον φουκόν. Το φύλλο κλείνεται έτσι που να δίνει τρίγωνο ή τετράγωνο σχήμα. Τέλος τις πασπαλίζουμε με σησάμι και τις αλείφουμε με χτυπημένα αβγά. Για να πετύχει το ψήσιμό τους τις ψήνουμε στον παραδοσιακό φούρνο.

ΑΥΤΟ ΣΕ ΕΝΔΙΑΦΕΡΕΙ! ΔΙΑΒΑΣΕ ΤΟ!

Κάθε Εβραίος είχε ιερό καθήκον να πηγαίνει κατά τη γιορτή του Πάσχα, για προσκύνημα, στο Ναό των Ιεροσολύμων. Αυτό έκαναν και ο Ιωσήφ με τη Μαριάμ.

Κάθε Εβραίοπουλο μέχρι την ηλικία των δώδεκα ετών, μάθαινε από τους γονείς του ν' απαγγέλλει το «*Ήκουε 'Ισραήλ...*». Αυτό ήταν το Εβραϊκό Σύμβολο της Πίστεως. Μάθαινε επίσης τις δέκα εντολές και άλλα βασικά στοιχεία του Νόμου και έτσι αποκτούσε προσωπική ευθύνη για τις πράξεις του και εθεωρείτο ως «*υιός του Νόμου*».

Έτσι πιστοί στο Νόμο οι γονείς του Ιησού τον πήγαν στα Ιεροσόλυμα. Όταν τέλειωσε η γιορτή, ο Ιησούς παρέμεινε στην Ιερουσαλήμ, χωρίς να το γνωρίζουν ο Ιωσήφ και η μητέρα του. Τον έψαχναν για τρεις ολόκληρες ημέρες, ώπου τελικά τον βρήκαν να κάθεται ανάμεσα στους νομοδιδασκάλους, να τους ακούει και να κάνει ερωτήσεις. Όλοι όσοι τον άκουγαν έμεναν έκπληκτοι με τη νοημοσύνη και τις απαντήσεις του. Μόλις τον είδαν οι γονείς του απόρησαν και η μητέρα του, του είπε: «*Παιδί μου, γιατί μας το έκανες αυτό; Ο πατέρας σου και εγώ σε αναζητούσαμε με πολλή αγωνία*». Ο Ιησούς τους απάντησε: «*Γιατί με αναζητούσατε; Δεν ξέρατε ότι πρέπει να βρίσκομαι στο σπίτι του Πατέρα μου;*» Λουκά 2, 41-52. Αυτά είναι τα πρώτα λόγια του Ιησού Χριστού τα οποία είναι γραμμένα στην Καινή Διαθήκη.

ΔΟΓΜΑ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΖΩΗ

- Το Τριαδολογικό Δόγμα λέει ότι ο Θεός είναι ένας ως προς την ουσία ή τη φύση, Τριαδικός όμως ως προς τα πρόσωπα, Πατέρας, Υιός και Άγιο Πνεύμα ή υποστάσεις. (Υπόσταση είναι ο ιδιαίτερος τρόπος υπάρξεως). Το Δόγμα αυτό δηλώνει συμβολικά το τρίκερι το οποίο κρατά στο δεξί του χέρι ο λειτουργών Αρχιερέας και με το οποίο ευλογεί το λαό. Δηλαδή, όπως τα τρία κεριά στο κηροπήγιο καταλήγουν σε μια ενιαία βάση, έτσι και τα τρία πρόσωπα της Αγίας Τριάδος συγκροτούν τη μία Θεότητα, τον ένα Θεό.
- Το Χριστολογικό Δόγμα λέει: οι δύο φύσεις του Χριστού, η θεία και η ανθρώπινη, ενώθηκαν στο ένα Θεανδρικό Πρόσωπο του Σωτήρα Χριστού, «*ασυγχύτως, ατρέπτως, αδιαίρέτως και αχωρίστως*». Το Δόγμα αυτό δηλώνει συμβολικά το δικέρι που κρατά στο αριστερό χέρι ο λειτουργών Αρχιερέας και με αυτό ευλογεί το λαό. Το κηροπήγιο έχει μεν δύο κεριά, καταλήγουν όμως σε μια ενιαία βάση. Δηλαδή, όπως στο κηροπήγιο τα δύο κεριά καταλήγουν σε μία βάση, έτσι και οι δύο φύσεις, η θεία και η ανθρώπινη ενώνονται στο Θεανδρικό Πρόσωπο του Χριστού.

Το κωδωνοστάσιο της Ιεράς Μονής Κύκκου